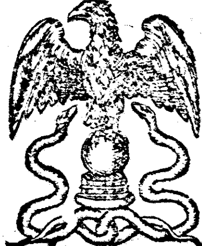

615
.11
ae3
R

ALEXII PE-DEMONTANI, DE SECRETIS LIBRI SEX

mira quadam rerum varietate referti, ex Italico in latinum sermonem nunc primùm translati.

PER IOANNEM IACOBVM VVECKERVM MEDICVM.

Cum indice omnium capitum.

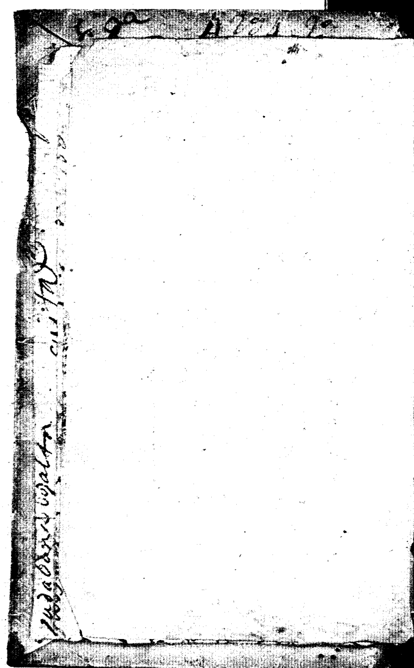

LVGDVNI,

Apud Gulielmum Rouillium, sub scuto Veneto.

1561.

REVERENDISSIMO VIRO D. CASPARO MVLLERO SANCTI BLASIJ Abbati dignissimo, domino ac patrono suo semper colendissimo, Ioannes Iacobus Veckerus medicus.

S. P. D.

VOD hos libros ex Italico in Latinum sermonem trãstulerim, reuerẽdissimè atque opt. Pater, nulla alia ratione id factum esse scias, quàm quòd tum me ipsum in lingua Italica aliquo modo excercerem, tum etiam quòd omni generi hominum hos libros vtiles fore intelligerem. Nam cũ facilè ea in quibus nos nõ exercemus, in obliuionẽ veniãt, ne id ipsum mihi eueniret, hos libros transferẽdos suscipere volui. Quantum autem hi omnibus sint vtiles, id cuiuis legenti perspicuum esse poterit, siquidem nullũ ferè artis genus est, cui maximum adiumentum non afferant. Verùm cum in more & consuetudine positum sit, vt qui opus aliquod editurus est id

ſub alicuius nomine in lucem profe-
rat:hanc laudabilem conſuetudinem
ego quoque imitaturus, ſub tuo ſa-
crato nomine, hos de varijs & mini-
mè vulgaribus rebus, expromere con-
ſtitui, quòd literarum amatorib. ſem-
per faueas, ab omnibuſq; non ſolùm
benignus atque humaniſsimus pla-
nè, verum etiam multis, & maximis
virtutibus, quibus cæteros omnes ex
cellis, ornatus eſſe prædicaris. Quare
colendiſsime Præſul hos de ſecretis
libros ſic recipito, vt non doni magni
tudinem verum donantis animum re
ſpicias. Continent enim omnis gene-
ris res arcanas, atque reconditas, eáſ-
que non minus varias, quàm veras,
modò probè adminiſtrentur, paren-
túrque. Primus enim liber remedia
quædam ad varios morbos, rara qui-
dē ſed ratione inuenta cōtinet, quę ta-
mē, vt abſque medicorū conſilio admi-
niſtrentur, nō conſulo, cū in morbis cu
rādis non pauca ſint præcognoſcenda.
Quis enim morbū aliquē rectè & pro-
bè curabit, parte affecta, morbi ſpecie,
cauſaq; incognita? meo quidē iudicio
nullus, niſi fortè plebeius quiſpiam vel
empiricus, qui abſque ratione medētes
plu

plurimos carnificum more iugulant. Quapropter, cũ taliũ nullus, nisi medicus doctus, affectam partem morbi tã speciem quàm causam aliaque, ex quibus omnibus, tum remediorum modum, tum vim intelligere licet, inuenire queat, nullo remedio temerè tibi vtendum censeo, nisi prius consilio periti medici adhibito. Sed vt ad secundum accedam librum, qui non solum modum conficiendi olea, ex rebus odoratis, complectitur, sed etiam aquarum, puluerum odoratorum, & smegmatum compositionem quæ non solum ad plurima vtilia censentur, verũ etiã scitu digna, pulcherrimaq; sunt. Tertius liber omnis generis fructus condire docet, delicatè quidem & artificiosè, ita vt hunc condiendi modum in hunc vsque diem plærisque incognitum videam. Quartus ea, quæ ad corporis ornatum pertinent, Cypria planè arte tradit liber, qui lectu indignus fortè videri posset, nisi hoc quoq; corporis venustãdi artificium, cum aliqua medicinę parte, societatẽ haberet, atq; à nobiliorib. fœminis expeteretur: id quod etiam Galen. primo de cõpositione medicamẽtorũ secundũ locos.

testatur. Scripsit Crito librũ de corporis ornatu: Itẽ Cleopatra duos, vnũ de corporis ornatu, alterũ de fœminarũ pulchritudine, quos omnes idẽ Galenus eodẽ in loco citat. Sed quid opus tot exẽplis est? cũ hos libros, nõ tãquã author in lucẽ proferã, sed tãquã interpres, cuius est muneris, quæ in authore, quẽ vertendum sumpsit, inuenerit, ea bona fide religioseq; trãsferre. Verũ vt hæc ommittã, ad quintũ librum venio, qui ossa, ligna, ferrũ, pelles, aliáque huiusmodi quolibet colore tingere docet, opificib. aliisq; quã plurimis vtilis valde, quẽadmodũ & sextus variis de reb' tractat, ad aurifices, aliosq; opifices pertinentibus. Quãobrẽ Reuerẽdissime Pater, te rogo vt munusculũ hoc qualecunq;, tanquam nostræ industriæ primitias, ob tuas singulares virtutes, digneris accipere. Posthac enim dabo operam, vt maiora digniorảq; à me habeas, quò meam erga te obseruantiã, gratamq; in omnes tuos voluntatem melius agnoscas. Valeas, viuásque Domine & Patrone optime quàm diutissimè. Basileæ Nonis Iulij. M. D. LIX.

D. ALEXII PEDEMONTANI AD LECTOREM,

PRAEFATIO.

NON dubito, quin ij quibus iam permultos annos noti sumus, etiam illud nosse potuerint, me Dei voluntate nobili genere, vt cum ijs loquar, qui vulgari, ne dicam inani opinione persuasi nobilitatem magis in aliorum meritis ponunt, quam proprijs & suis, procreatum esse, ac supra meritum meum, fortunæ reliquis bonis, & commodis fuisse cumulatum. Dicam etiam, non gloriandi causa, sed Dei dona prædicandi, me à puero literis operam dedisse, cognitionemq; linguarum non solùm Latinæ Græcæ & Hebraicæ, verùm etiam chaldeæ, arabicæ, aliarumq; gentium esse consecutum. In pri-

nis verò cum philoſophiæ ſtudijs, arcaniſq; naturæ cognoſcendis deditus eſſem, annos ſeptem & quinquaginta eſſe peregrinatum vt eruditorum hominum haberem notitiam. Itaq; rerum multarum, abditiſsimarumq; cognitionem mihi comparaui, quam quidem non ab eruditis ſolùm, verùm etiam à mulierculis, opificibus, agricoliſq; haurire non dubitaui. Ter enim in Orientem ſum profectus aliaſq; mundi partes peragraui: in quo illud pro certo affirmare poſſum, me aliquo in loco vltra quinque menſes nõ mãſiſſe. Hoc meum ſtudium ac deſiderium non modò vniuerſales diſciplinas, verùm etiam ſingularia arcana experimentaq; cognoſcendi, præterquã quòd, vt & in reliquis naturale erat (omnes enim natura ſcire deſiderant) ambitione quadam, gloriæq; cupiditate ſuſtentabatur,

n..t-

*maximeq́; auebam ea noſſe quæ a-
lijs eſſent ignota. Quo factum eſt,
vt ne amiciſsimis quidem (adeo te-
nax eram arcanorum) quæ mihi eſ-
ſent comperta, aperire vellem. Sem
per enim dictitabam ſi arcana quæ
ſunt, omnibus nota eſſent, arcana
dici non poſſe, ſed peruulgata atque
communia. Verùm enim vero, quũ
iam annos LXXXII. menſeſq́;
ſeptem natus eſſem, verſarerq́; Me
diolani, ibíque opifex quidam calcu
lo ita affectus eſſet, vt duobus dieb.
vrinam reddere nequiret, chirurgus
quidam, qui eum curabat ſciens me
ad eum morbum certa habere re-
media, rogauit, vt aliquod remediũ
ei communicarem, vel medicamen-
tum ipſi præberem, quo ægrum eo
morbo laborantem curare poſſet.
Ego verò cùm hunc intelligerem,
aliorum inuentis velle ſibi commo-
dum, laudemque comparare, quod*

petebat, facere renui, ſed ſi me ipſe ad ægrotum duceret, remedium ægroto, idq́; gratis, adhibiturum. Medicus verò ſiue quòd puderet ab alijs ſuæ artis præſidium accipere (fortè enim ſe id arcani habere prædicauerat) ſiue quæſtus gratia, rem in alios duos dies produxit: poſt quos tandem me ad ægrotum perduxit. Cum autem eò perueniſſem, iam miſer animam agebat: qui cũ paulum ſublatis oculis me eſſet miſerabiliter intuitus, vitam cum morte commutauit. Qua de cauſa ita perturbatus, tantaque miſeratione affectus fui, vt mori et ipſe cuperem: præſertim cùm viderim mea ambitione, gloriaq́; inani effectum eſſe, quo minus bonus ille vir meis remedijs ſubleuaretur, quæ Deus & pater ille clementiſſimus mecum communicauerat. Et quidem tantum in me animi mei dolor potuit, vt iã in ocu-

in oculis hominũ viuere non cupiuerim, sed vitã solitariã agere. Verùm cũ ita me cõparatum esse scirẽ vt in cœnobijs, inter monachos me fortiores, viuere non possem, locũ quendã à ciuitate remotũ mihi comparaui, vbi & agellum habeo ad vitandum otiũ & aliquot libros: ibiq; vitam ago, meo iudicio monasticam & religiosam, cum vnico famulo, quo vtor, cùm ad alia mihi necessaria, tum ad victum non mendicandum nobis, sed pecunia comparandum. Quoniam autem eius ægroti, cuius mortis propemodum author fui, obliuisci non possum, non solùm illud remedium, verùm etiam omnia in publicum edere volui, quæ paucos admodum habere certò scio. Verùm cùm non nisi vera, ac re ipsa mihi comperta atque explorata, edere velim, hisce diebus partim ex scriptis meis, partim

tim ex memoria collegi ea tantum quæ verissima certissimáque esse cognoui. Quòd si qua (quæ tamẽ sunt pauca) ex iam editis libris collecta videbuntur, non minus vtilia ideo censenda sunt, propterea quod, quæ antea erant dubia nunc certa firmáque me authore habeantur. Nam pro certo affirmare possum, me ita affectum animo esse, vt nequaquam sim pro certis & veris ea editurus, quæ vera ac certa esse non scirem: neque hac præsertim ætate, hácque animi corporisque mei affectione quicquam in vulgus proditur, quod æterna mihi ignominiæ esset futurũ. Illud tantùm lectores monitos velim, vt magna cum diligentia administrent omnia, & quæ ad corpus humanum pertinent, ea medicorum consilio, opéq; aggrediantur: quamuis minimè ignorem, quosdam medicos inueniri, qui quadam rustica inuidia,

inuidia, atque arrogantia, quæ ipsi ignorant, ea solent vituperare. Quòd si cui ex iis, quæ hîc scribimus, aliquid parum feliciter cesserit, cogitet, quod fieri potest, se in aliqua parte aberrasse, denuóque rem ipsam ac maiori diligentia faciat, certum habens, nihil hoc in libro contineri, quod & certissimum non sit, & verissimum. Deo igitur mecum de his omnibus gratias agentes, præter hæc, alia etiam omnia à me, Deo fauente, expectabitis, quæ tot annis, tot laboribus, itineribus, sumptibus, studio & industria conquisiui.

D. ALEXII PEDEMONTANI DE SECRETIS LIBER Primus.

Ratio & modus conseruandæ iuuentutis, senectutis tardandæ, ad tuendum hominem semper sanum & robustum, ac si in ætatis flore esset. Atque hæc partim diuturnis studijs partim plurimis experimentis sunt inuēta, quæ vir quidam magnus pro matrona quadam magnifica confecit: & huiusmodi experimentis senem quendam annorum 70. canum, malè affectum, plurimisq; morbis vexatum, veluti ad ætatem 36. aut. 38. annorum reduxit.

RIMO semper in animo, et ante oculos positum esse oportet, nullum beneficium, nullumq; bonum haberi posse quàm à Deo solo, cuius clementiæ & benignitatis magnus ille Propheta, fidei conscientia non incerta lætabūdus clamat: Renouabitur sicut aquila iuuentus mea. Cæterùm hac ipsa clemētia & benignitate sua Deus

non ſolùm Ezechię vitam tot numero annorum prolongauit, ſed etiam effecit, vt Moiſes centum & viginti annos vixerit, atq; ita, vt ne dens quidem aliquis ei fuerit commotus, neq; viſus hebetior redditus ſit, neque etiam capitis dolor, eũ vnquã infeſtauerit Quare cũ potẽtiſsimus benigniſsimusq́; creator & pater, vitæ terminũ ſingulis aſsignauerit, hominemque deinceps in ſua reliquerit poteſtate, virtutes deniq; proprietatesq́; rebus omnib. attribuerit, fieri nequit, quinetiam ijs, vſq; ad prędictum vitę terminum dederit poteſtatem conſeruandi ſanitatem. Verum cũ ignorantia noſtra fiat, vt rebus ipſis ad naturam noſtram, morbosq́; occurrentes accõmodatis vti neſciamus: præterea & victus ratione malè, & extra ordinem ſeruata, fit, vt magna ex parte ægri reddamur, iuuentutem præcipiremus, multúq; vitam noſtram contrahamus. Itaq; ſi omnis noſtra ſpes, fidesq́ue ſemper in eo ipſo ſita eſſet, nosq́; ipſi ſic propter infinitã ſuã erga nos benignitatẽ, diceremus: Longitudine dierum replebo eũ, & oſtendam illi ſalutare meum: haud dubiè ſecuri, tq; ab eo afflati, rebus ab ipſo cõditis ad

ad vsum nostrũ vteremur. Cũ autẽ secreta quædam, non solùm à me ipso, longa admodum experiẽtia inuestigata, atque inuenta sed etiam ab intimo amico meo, alia quædam probata, ad conseruandam restituendamq; tũ sanitatem, tum iuuẽtutem, edere voluerim, primò liquorem seu potionẽ quãdam, mirabiliter conseruantem & restaurantem calorem innatum, humidumq; radicale ponam, in quibus sanitas potissimum robur, & vita humana consistit.

Liquor seu potio preciosissima, & inæstimabilis virtutis, quæ cõseruat, & restituit calorem innatum, & humidum radicale, retinetq; tum sanguinem, tũ ventriculum purum ab omnibus humoribus noxijs ac postremò custodit, & in statum pristinum reducit sanitatẽ, iuuentutem, producitq; vitam.

IN Maio cũ catino vitreo, vel vitreato, mundo, collige rorem in aurora, supra rosmarinum, borraginẽ, & alias herbas bonas præter saluiam: propterea quòd certum est, quod scribit Boccatius: sub ea videlicet, saluia animalia quædam venenosa frequenter con-

uenire, quam venenoso flatu inficiant. Quare cum folia à venenosa qualitate quam susceperũt, mundificari frequẽti lauatione posśint, & ros minimè, ros qui suprà saluiam decidit, colligendus nequaquam est. Itaq; rore, quantũ satis esse videatur collecto, tria vasa vitrea eiusdẽ magnitudinis parata habeas, vt tibi videtur, quorum vnum saccharum, alterum mel, tertium mannam teneat, sintque omnia paulò suprà partẽ vasis dimidiã & quod reliquũ est vacuũ dicto rore impleatur, obstruãturq; ora eorũ cera alba, ne vllo modo espirent, & seruetur in loco frigido, ad vsum vt infrà dicetur. Deinde sume ampullam paruam, & plenam agarici electi, non in puluerem redacti, sed minutatim incisi, & super infunde tantum succi, seu miuæ Citoniorum, donec succus emineat, & obstruatur, conseruetur que ad vsum. Postcà.

℞. succi — Rosarum. Cichorij Endiuiæ Fumiterræ Buglosśæ Borraginis sing. part. j.

Mal

Maluæ
Violarum
Lupulorum

Et misce. Deinde sume aloës hepatici puluerizati lib. j. aut lib. ij. reponeq́ue in catino vitreato. Hæc enim aloë sic imbuta atq́ue præparata, vt dicetur, sancta & familiaris medicina censetur: siquidem singulis septimanis, in introitu lecti sumpta semel, siue in forma pillularum, siue frustulorũ, conseruat corpora ab omni putredine, atq́ue ab omni humore noxio. Valet etiã ad dolores iuncturarũ, ad morbum Gallicum, quemadmodũ infrà magis particulariter dicetur. Sumatur itaq́ue tantũ huius aloës, quãtũ sufficere videatur, ponaturq; in catino vitreato, vt dictũ est, vel in patina mũda ad solem: deinde prędictis succis imbuatur vsq; ad pultis crassioris consistentiã: mox tela aut charta cooperiatur, ne quid pulueris ingrediatur, deinde ad solem relinquatur. Exiccata autẽ ferè aloë rursus prædictis succis madefiat, atq; vt antea ponatur ad solem: hocq́ue toties iteretur, quoties aloë tantum succi imbiberit, quantum dimidia pars aloës appenderit.

exempli gratia: si fuerint lib. ij. aloës, facias aloen imbibere lib. j. succorum. Quibus factis.

	Turbit	℥. ß.
	Cinnamomi electi	
	Spicæ	
	Asari	
℞.	Squinanthi	sing. ℥. j.
	Carpobalsami	
	Xilobalsami	
	Ligni aloës	
	Bdellij seu Myrrhæ	
	Masticis	

Croci ℥. ß. pulverizentur omnia & coquantur in sufficienti quantitate aquæ remissæ, per horam vnam aut paulò plus, deinde coletur, atq; prædicta aloë rursus imbuatur hac decoctione, vt suprà factum, siccetur & conseruetur. Est enī medicina valde preciosa. Quoniam interdū sumpta, vt dictū est, conseruat corpora sana, vitā robustā atq; prosperam, caput mundificat colorēq; bonum corpori conciliat. Possunt autem hac aloe vti pauperes, qui parandæ huic potioni, de qua in hoc capite sermo nobis est, nō sufficiūt. Hæc itaq; aloes, cum magna diligentia in ligneis vasis

vasis conseruetur. In quem auté vsum cum reliquis veniat, postea dicetur. Cæterũ sumatur aqua vitæ non quidẽ primæ aut quartæ distillationis, sed secundæ potius aut tertiæ, & impositis rebus sequentibus, inq; tenuissimum puluerem redactis, in diuersis phialis vitreis, scilicet paruis & magnis, superinfundetur tantum, vt ad tres digitos emineat, fiatq; modo, quo iá dicetur. Res autẽ sunt huiusmodi. Sumatur vncia vna margaritarum, aqua pura ter aut quater ablutarum, quæ siccatæ, in succum malorum limoniorũ vel aureorũ per tres dies immittãtur, posteà in phialam vitream vnà cum dicto succo collocetur, addaturq; tantum aquæ vitæ vt ad tres digitos emineat, vt iá dictũ est. Quo facto sumatur vncia vna corall. rub. qui similiter in succum, vt de margaritis est dictum, immitti debent, deinde madefieri vt anteà. Rursus in aliam phialam vitream Chalcanti siue vitrioli Romani ℥. iiij. similiter cum aqua vitæ permisceãtur. Quibus factis.

℞. Florum Rosmarini
Borraginis
Buglossæ

Saluiæ
Chelidoniæ sin.part.j. Possunt etiã
Hyssopicũ his folia valde tenuissima
Scabiosæ sumi.
Rutæ
Perforatæ
Calendulæ

Hæc omnia in mortario ligneo vel lapideo frãgantur, non pulverizentur, deinde in vnam, aut plures phialas vitreas simul imponantur, superinfundaturque tantum aquæ vitæ, donec ad tres digitos emineat, cooperiantur cera alba, aut lana. Postea ℞. Croci subtiliter pulverizati. ℥. ß. & separatim in phialam cum aqua vitæ positi, vt in alijs. Rursus in aliam phialam vitream conijcito theriacæ optimæ ℥iiij. cum sua aqua vitæ, vt prædictum est. His omnibus factis.

℞.
Cinnamomi electi
Ligni aloës
Anisi sing. ℥.j.
Sem. Fœniculi
Apij ℥. ß.
Mal. Citri ℥.ij.
Gariophillorum ʒ. ij.

Gra

Granorũ Iuniperi. ℥. iiij. vel. v.
Mirrhæ
Ameos sing. ℥. ß.
Belzoini seu assæ odoratæ
Sandal. omnium sing. ℥. j.
Styracis liquidi ʒ. ij.
Cort. mali Citri ℥. ij.
Mirabolanorum omnium
Pinearũ mundatarũ sing. ℥. iij.
Carabe ℥. ij.
Rad. dictami albi ℥. iij.
Musci ʒ. j. aut ℈. ij.

Misceantur & puluerizẽtur omnia, et reponantur in phialam vitream cum aqua vitæ, vt prius. His omnibus sic se habentibus, prædictas phialas aut ampullas cera & charta per gamena, obturatas, ad solẽ per diem & noctẽ manere oportet. Sequẽti verò die, omnes in alteram phialam, eamque amplã & crassam, euacuandæ sunt, ita vt sola aqua vitæ, materia in fundo relicta, eximatur. Euacuatis itaque omnibus, tã magnis quàm paruis conseruanda erit in loco, à sole remoto. Verum sciendum quòd prædictæ tres phialæ, scilicet cum saccharo, manna & melle, minimè ad solem collocandæ sint. Aqua vitæ,

ab omnibus phialis detracta, vt dictũ est, rursus euacuatas implere, & obturare, atq; ad solem collocare conuenit, vt prius: deinde rursus exinanire, vt antea, atq; hoc septies aut decies faciendum, aut toties, quoties aquæ non amplius colore à rebus impositis inficiantur, sed omnem virtutem ab ijs iam sumpserint. Sæpius autem hoc facere melius est. Omnes enim per balneum Mariæ trãsire oportet, vt mox dicetur, vnde, siue multa siue pauca trãseat, atq; ita nihil de virtute & substãtia earum rerũ amittitur, præsertim omni virtute ab aqua vitæ extracta: qua de causa quatuor aut sex statim à principio paratæ esse debent. Tota igitur aqua vitæ in magnam phialam coniecta sumatur, & tres reliquæ, cum saccharo, mãna & melle: prætereà & parua cum agarico, & omnia vnà cum tribus vncijs aloes superius paratæ simul misceãtur, conijcianturq; in cucurbitam vitream maximam, firmam, vel (ad maiorem securitatem) in plures diuidatur, & alẽbico super imposito, ne vllo modo respiret destillentur in balneo Mariæ, vel eodem tempore vel diuersis: atq; sic omnis aqua extrahetur clara vt crystal-
lus

lus. Hæc aqua æquè bona, vt altera, imò multò melior est: quoniã sæpius distillata, & tenuior & efficacior redditur. Potest etiã eadẽ sumi p os: si quidẽ aliquid etiã virtutis à rebus cũ quibus stetit sibi attraxit. Itaq; operã dare oportet vt cũ tantũ aquæ distillãdo exierit, quãtũ quarta aut tertia, ex quinq; partib⁹ fuerit extracta, reliqua in vitrea cucurbita maneat: qua deinde refrigerata eximetur auferẽdo primò alẽbicũ, & vasa recipiẽtia aquã, quæ pri⁹ in vase vitreo aliquo, aut pluribus seruetur ad vsum, vt suprà dictum est. Altera verò in fundo cucurbitæ vitreæ relicta, atq; colorata in aliud vas vitreũ firmũ paleisq;, vt solet in parte ima, munitũ ne frãgatur, collocetur: deinde optimè cera, lana & charta pergamena obturetur ne aliquomodo expirare queat: postremò in loco aliquo clauso, à sole & omni calore remoto, seruetur. Atq; huic potioni, quantũ ad ei⁹ virtutes nihil æquiparari potest: nã si ea quis singulis hebdomadis vnũ cochleare, semel aut bis vtatur, cõseruat sanitatẽ, liberat & sanat omnẽ malã corporis affectionẽ, custodit, corroborat atq; restituit calorẽ innatũ & humidũ radicale, corpus ro-

bustum atq; iuuenile retinet: itē caput memoriāq; confirmat, colorē corporis emēdat cū suaui quoq; anhelitu, ita vt aliter fieri nequeat quin sit inæstimabilis & incōparabilis virtutis. Quare quātū Deo debeatur, qui tā mirabiles reb⁹ ab ipso creatis virtutes attribuerit, & posteà seruis suis mētē aperuerit ad hęc cognoscēda vtēdaq; ad mortaliū vtilitatē, explicari non potest. Modus autē sumēdi hāc potionē, sic se habet: In hyeme nāq; sola, aut cū iure carniū vituli, aut castrati, aūt pulli, vino Cretico, Græco, aut vino albo optimo sumēda erit, in æstate verò, cū aqua buglossę, aut cū prædicto iure in quo prius bullierit borrago, buglossa, lactuca, cichorium, endiuia, vel saltē horū aliqua, atq; omni tēpore valet vnū cochleare plenū, cū dimidio poculo lactis mulieris masculū nutriētis vel caprini lactis, sumptū. Equidē quātitas aliquādo variat, secundū tēperaturam hominis, anni tēpus, ætatem &c. Quoniā senes debiles, infirmi, phtisici & consumpti maiori quantitate opus habebūt, sæpiusq; hac vti poterunt, quàm ij qui firmiores fuerint. Præterea in Vere, maiore quantitate, sæpiusq; ea vti licet, quā æstate.

Quod

Quòd si flores & herbæ cæteræq; species vno eodemq; tempore non reperirentur, prædicta quoque potio vno eodemq; tẽpore fieri haud poterit, nisi longiori temporis spacio, nempè incipiendo, à prima aut secũda septimana Maij vsque ad finem Septembris vel Octobris. Quare ea quotidie colligantur, quæ in promptu existunt, inijciantúrque vel sæparatim, vel vnà cum alijs in phialam, vt dictũ est. Collectis nunc omnibus, ad finem reducatur potio, vt est dictum. Quòd si verò omnia haberi non possent, fiat cum ijs quæ adsunt, cum non minoris ferè sit virtutis. Verùm melius est vt omnia adsint, maximè cum facilè paruoque prætio haberi queant. Qui autem rem perfectiorem desiderat, is phisicam auri dissolutionẽ sibi paret, cuius pars, vnà cum potionis duabus misceatur. Nos quidẽ modum dissoluendi auri bonum certumque inferius docebimus. Summũ verò optimumque modum quem studio & diligentia per omnem ætatem nostrã acquisiuimus, hoc in loco non ponemus, propterea quòd absque oculorum intuitu disci nequeat. Quare his sic se habentibus, alium quendam mo-

modum, bonum certum, atque necessarium, & forsitan à multis hactenus non visum paulò inferius ponemus.

Potio loco syrupi aut medicinae sumenda & maximè ab ijs, qui opus purgatione habent. Conuenit autem omni temperamento omniq; etati, potestq; per multos dies absq; periculo sumi. Nam quãdiu humores noxios inuenit, tandiu eos purgat & deijcit: quibus deniq; vacuatis non amplius purgat, neq; vllã prorsus lesionem affert.

Valet ad morbum Gallicum, atq; ad omnem malam tum ventriculi tum capitis affectionem, Preterea sanis etiam confert, dummodò bis in anno, Verè scilicet, & Autumno sumpta.

℞. Foliorum Maluae quantum volueris, & coque in tribus aquae mensuris, vsque ad consumptionem tertiae partis, deinde coletur, addaturq;.

Mellis
Tartari sing. ℔. ß.

Bulliant omnia lento igne per horam dimidiã despumando ipsum mel, pòst coletur, &

Folio-

Foliorum senæ
℞. Ligni guaiaci sing. ℥. vij.
Salis ammoniaci ℥. ij.

Terantur omnia & cribrentur, deinde in prędictam colaturam feruentē paulatim immittantur, cōtinuè miscendo ligno aliquo: mox cooperiatur optimè ne vllo modo expirare possit, deinde rursus ad ignem per exiguum spatium ponatur: demū auferatur ab igne atq; puluinari prius calefacto inuoluito, sicq; per decē aut duodecim horas relinquito. Quibus factis.
℞. Rhabarbari optimi, & minutatim incisi ℥. iij. aut iiij. quod infunde in dimidiam mensuram vini per vnū aut duos dies, deinde coletur, addaturque decocto supradicto, cū vncia vna aloës hepaticæ superius præparatæ & puluerizatę, aut eius, quam seplasiarij lotam ex succo rosarum appellant: Cassiæ ℥. ß. Hæc compositio seruetur in phiala vitrea, vel alio vase vitreato. Modus autem sumendi hanc potionem huius modi est: mane in aurora sumatur dimidium poculum plenum tepidū aut plus, pro necessitate, deinde maneat in lecto aliquantulū, dormiatq;, si vult,

demum

demum surgat, ambuletq; vel domi vel extra perficiendo negotia sua: verũ in domo manere, semper melius atque securius est propter ventris necessitatẽ. Potest autẽ hac potione quiuis vti per v. vij. ix. aut xj. dies, propterea quòd sæpius sumpta nequaquam lædat: est enim medicina salubris & pretiosa humano corpori ita, vt si quis hac vtatur: alia purgatione non indigeat.

Facile & optimum Remedium ad quamuis pessimam morbi Gallici speciẽ, siue is cum doloribus, siue Vlceribus, siue iuncturarum tumoribus sit. Est quidẽ parui pretij atque sine periculo, quo etiam in profectionibus Vti liceat, suaq; quæque foris curare negotia.

℞. Mellis non despumati ℔. iij.
Succi Calendulæ ℔. j.
Aloës hepaticæ, superius præparatæ, aut lotæ pulverizatæ ℥ iij: misceantur & ponãtur in ollam vitreatam, superinfundaturq; tantum sequentis aquæ, donec ad iiij. aut vj. digitos emineat, quæ huiusmodi est.
℞. Ligni guaiaci lima aut tornatili instrumento minutatim concisi ℥. vj.
coqua-

coquantur in aqua communi quantũ
ſatis eſt, deinde rebus prædictis ſuper-
fundatur, vt dictum eſt, addanturq;.
Aceti ſquillitici ℥ ij. & coquãtur om-
nia ſimul igne lento per horã dimidiã
aut plus, optimè mel ipſum deſpuman-
do, in fine deniq; addãtur Cinnamo-
mi electi, puluerizati. ℥ ij. aut ℥ iij. & re-
moueatur ab igne, ſeruetur q;. Huius
potionis poculũ plenum, tepidũ in au-
rora ſumant ægri, ſtatimq; mãdent vel
malum coroneum, vel ſorbam, vel vuã
acerbam, vel malum granatum, vel ali
quid rerum aſtringentium: qua ſum-
pta, maneant in lecto ægri quandiu vo
luerint, & dormiant: poſtea verò ſi plã
cet, ſurgant, domoq; exeant ſi qua ne-
gotia ijs ſunt peragenda. Verum, vt iã
ſupra dictum eſt melius eſt in lecto, aut
domo quieſcere, quàm foris verſari,
propter euacuationes. Poteſt autẽ hæc
potio alternis tantum diebus ſumi, vel
ſaltẽ, niſi morbus ſit admodũ vehemẽs
bis in hebdomada, & mirabilis inde
ſequetur effectus, neque alia guaiaci de-
coctione, neq; alijs medicamentis quis
opus habebit, quàm hæc ſola: omnibus
enim conuenit, vtpote ſæpiſsimè atque
in plurimis probata.

Modus

Modus conficiendi. Aurum potabile ad cõseruandum sanitatẽ & iuuentutem, siue per se sumptum, siue cũ ea potione cuius in capite huius primi libri secundo, mentionẽ fecimus. Præterea sanat omnem morbũ incurabilem septem ad summum diebus.

℞. Succi malorum limoniorum mẽsuram vnam, quam ad ignem, donec penè ebulliat, sines: deinde remoueatur ab igne atq; primò ter aut quater per linteum, deinde per pannũ laneũ coletur, addaturq;.

Mellis non despumati ℔.ij.
Salis communis albi in puluerem redacti, lib.ʒ. coquantur omnia lento igne donec mel optimè despumatum fuerit. Atque hæc omnia distillare conuenit, primo quidem igne perquàm lento, deinde maiori, postremò maximo. Materia autem refrigerata, alembicũ simul cũ aqua recipientium vasorum tollatur colloceturq; in phialã vitreã: atq; ita, ne aliquo modo exhalare possit, quo facto feces in cucurbitæ fundo relictæ eximantur, atq; in ollã coopertã, & luto inuolutam, vt igni resistatur imponantur, atque vel in figuli vel vi-

triarij fornace calcinẽtur per dies tres. Hanc igitur materiam sumito, atque subtiliter puluerizato, quæ si fuerit libra vna, quatuor vncias mannæ, & duas sacchari candidi adiungito: si verò libram vnam non appenderit, minus mannæ aut sacchari addito, ita vt proportione respondeat, omniaque in cucurbitam vitreã benè lutatã, vnà cum aqua superius in phiala conseruata inijcito, bisque tãtum aquæ vitæ efficacissimæ addito, quantum dicta aqua fuerit: deinde alembico superimposito, primò igne lento distilletur, quoniam ascendit facilè: deinde cum distillare ferè desinat, ignis augeatur, quo omnia distillatione eximãtur, hac denique cucurbita, recipientiũq; vasorum aqua relicta, ac minimè commota vsque ad vsum. Ad hæc sumas foliorum auri purissimi xxiiij. carectorum & cum cemento vel antimonio purgati, eo pondere, quo vti volueris, atque in catino vitreato cum iulappio rosaceo, aut violaceo conteras, eo modo quo colorum materiæ ad scribendum conteruntur, vt in quinto libro docebimus. Quare auro optimè trito, atque melle aqua calida abluto, vt infe-

rius docebitur in vitream cucurbitam coniiciendum erit. Quibus factis alembicum superius in fornace vna cũ vasorum recipientium aqua relictum auferas, atque in phialam vitream angusti oris reponas, ne vllo modo expiret. Itaque prædicto auro tantum huius aquę superinfundas, donec ad quinque digitos emineat: deinde alembico superimposito, ita vt respirare nequeat; igne admodum lento distilletur: donec aqua suprà aurũ posita omnis exierit: Neque in fine ignis est augendus, neque etiam mirandum, si aurum ex toto non exiccatum fuerit. Aqua autem omni detracta, alembicum vna cum vase recipiẽte eleuetur, atque rursus aqua superius in vitrea phiala angusti oris seruata, auro superinfundatur vsque ad quinque digitorum altitudinẽ. Qua de causa consultius est, vt duo adsint, quorum alter alembicum extollat, alter nouam aquam infundat. Quo facto alembicum cucurbitæ imponatur, obtureturque optimè ne quo modo expirare queat, deinde distilletur igne lento, vt prius. Aqua autem omni extracta, rursus alter alembicum extollat, alter verò nouam aquam infundat

vſq; ad quinque digitos, deinde diſtilletur vt prius, atq; hoc toties iteretur, quoties omnis aqua auro superinfuſa atq; deinceps diſtillata fuerit. Poſtremò aurum à cucurbita eximito, atq; in aliam cucurbitã vitream nõ valde magnam ponito, ſuper infundendo omnẽ aquam ſæpius diſtillatam, deinde alembico ſuperaddito, in balneo Mariæ, tepido, & non feruenti relinquatur per quindecim aut viginti dies, ita vt nequaquam diſtillet. Deinde aucto igne, diſtilletur in dicto balneo Mariæ, bulliendo, donec omnis exierit. Atq; ſic in cucurbitæ fundo, aurum in liquorum precioſiſsimum diſſolutum videre licet, quod in vaſe vitreo bene obturato ſeruetur. Quòd ſi quis ipſum ſubtilius atq; efficacius parare volet, is ſæpius diſtillationes iteret, eo que modo procedat, vt ſuperius, nempe tantum aquæ ipſius antea deſtillatæ rurſus superimponat, vt ad quinq; digitos accedat, hocq; toties faciat quoties volet: quanto enim ſæpius diſtillatur, tanto etiam melius atq; præſtantius aurum euadit. Atque ſic verũ phyſicum & perfectiſsimum aurũ potabile habebis: quo ſi quis ſemel aut bis

in mense vtatur, siue per se, siue cum potione prædicta in capite secundo, conseruat iuuentutem, sanitatem, omnemque incurabilem ægritudinem in paucis diebus persanat. Valet præter eà ad multa alia, alijs de causis, vt prudentes naturæ inuestigatores per seipsi cogitatione cõprehendere possunt. Hac etiã via ac ratione, argentũ in folia redactũ, parari potest, atq; rectè argentũ potabile fieri, quod & si nõ tãtæ virtutis atq; aurũ potabile sit, tamẽ fieri nequit, quin admirãdæ etiã sit virtutis. Ante quinq; enim annos, Anglum quendã vidi, qui cũ huiusmodi argẽto potabili, forsitã alio modo parato (cũ varij conficiendi sint modi, qui ad eundem tamẽ finem tendũt) plurima veluti miracula faciebat, sanando ægritudines corporis humani grauissimas.

AD SANANDVM VLCVS carnosum in virga, etiam si fuerit inueteratum.

℞. Feces ex melle distillato, vel his deficiẽtibus, sumito mellis, ad iustam crassitudinẽ cocti: deinde ponito in ollã ad cremãdũ, vel in figuli, vel vitriarij for

fornace, donec auri colorem aſſumat. Hæc materia valet ad omnes plagas, nam carnem putridã atque mortuam conſumit, poſteà mundificat, & abſq; vllo dolore perſanat. Qua de cauſa ad ſanandas plagas, multò melior eſt, quã æris flos præcipitati, quo plurimi Chirurgi ad eundẽ affectum vtuntur.

℞. Igitur huius pulueris ℥. j.
Stercoris canini ℥. ij.
Tartari albi ʒ. ß.
Sacchari albiſsimi
Aluminis vſti ſing. ʒ. j.
Tutiæ

Terantur omnia atque cribrentur: deinde ℞. foliorũ oliuæ recentium, cõ tundanturque in mortario lapideo optimè, adijciendo parũ vini albi, poſteà benè expreſſo ſucco addatur tantundem ſucci plantaginis, ponaturque ad ad ignem infundendo paulatim prædictos pulueres, atque continuè miſcẽdo: poſtremò parum ceræ viridis adiungatur, parum mellis roſati, fiat vnguentum molle, atq; ſeruetur. Eſt autem valde pretioſum ad carnẽ conſumendam conſiſtentem præſertim in locis valde

sensibilibus quæ fortia medicamenta respuunt propter dolorem. Modus verò vtendi huiusmodi est: Siringa parua vino albo impleatur, in quo prius rosæ siccæ, & folia plantaginis cocta, deinde parum lactis mulieris, vel caprini adiectum fuerit, ponatur in virgam quæ eo vino optimè lauetur: deinde mucronē candelæ cereæ longæ ac paruæ, vt virgæ meatum ingredi valeat, sumito: in eius mucrone prædicti vnguenti parum affigito, atque in virgā candelam prius calefactam ne frangatur, per paruum temporis spatium immittito, quo vsque ad vlcus pertingat, atque vnguentum ibi relinquat. Hoc bis in die faciendum, mane scilicet, & vesperi: atque cum hæc administrantur egrotus in lecto supinus recumbat, & sic admirabilem effectum videre licebit: nam paucis diebus absque vllo periculo æger sanabitur.

Ad omnē Hepatis calefactionem, atq; aliam malam affectionem secretum, quo omnes, qui his de causis, faciem veluti leprosam, pedes tumefactos, manusq; incensas atq; scabras intus habere videbantur, fuerunt persanati.

℞.

cum alijs cibis delicatis, cinnamomo & saccharo conditis. Vinum præterea albũ neq; potens, neq; aqua dilutum, præbuit. Quo facto præcepit, vt singulis diebus manè, digitum latum sequẽtis aquæ sumeret. Aqua autem huiusmodi est.

℞. Aquæ vitæ mensuram dimidiam
Corticũ malorũ aurantiorum ℥.j.
Florum rosmarini M.j.
Cinnamomi electi ℥.j.
Croci ℈.ß.
Belzoini seu assæ dulcis ʒ.j.
Musci parum, misce & serua.

Cæterũ lauacrũ ex rosmarino & alijs herbis odoriferis parauit, quo eam semel tantũ in hebdomada lauari permisit, deinde singulis quoq; diebus vesperi in lecto, cum prædicto oleo distillato, atq; absynthio cocto vt totum pectus vngeret, iussit: præterea somno plusquàm vigilijs studeret, pannum quoq; supra pectus haberet: aliquãdo etiam confectione Diambræ vteretur. Atq; his omnibus factis mulier in xxvij. diebus prorsus sanitatẽ recuperauit quã nullus medicorũ curare potuerat.

Ad puerorum vermes Tria remedia singularia.

Primum.

℞. Floris farinæ triticeæ ℥.ij.cui tantum aquæ fontanæ superinfunde, donec lactis modo consistat, deinde pro lacte in potu exhibeto, eumque sic relinquinto, videbis enim in deponendo ventris onere, omnes vermes eiectos: & est valde nobile secretum.

Secundum.

Accipe malũ aurantiũ, atque in parte superiore incisum & perforatum, vt tantum succi pulpæq; exprimatur, excaueturq;, donec ad dimidiam partem vacuũ reddatur: Postea spatium illud vacuum, imple oleo laurino, & succo tam rutę quàm absynthij, Theriaca, & lupinorum farina: demum cum aliquãtulum ad ignem cocta fuerint in dicto pomo, vmbilicum, cor, tempora, nares pulsusq; inungito, & videbis effectum admiratione dignum.

Tertium Remedium ad vermes, pręsertim infantium, & eorum puerorũ, qui per os aliquid sumere volunt.

Infantis venter, pectusque aqua vitæ optima lauetur, deinde statim supra

in

inspargatur aliquantulum mirrhæ, in tenuissimũ puluerẽ redactæ, relinquaturq; aliquandiu pectore supino, & sic instante ventris necessitate, omnes ver mes excernentur.

Ad lunaticam affectionem puerorum ex qua tremunt, & semi mortui apparẽt, quòd nulla alia de causa euenit, quàm quod sæpius in ijs vermis quidam generatur cor ipsum petens, tremorem inducens, atque etiam nonunquam mortem.

Tanaceti ramuli teneri in vmbra siccentur, atq; in puluerem redigantur, cribrenturq;, deinde drachmæ duæ sequentis pulueris addantur, qui huiusmodi est.

℞. Radicum gentianæ
Peoniæ longæ sing. ℥. ij.
Mirrhæ ℥. j.

Misceantur & terantur. Et cum vti voles parum huius pulueris sumito, scilicet quantum duobus digitis comprehendi potest, atque aquæ guttam addito, ita vt madefiat, deinde ore & labris infantis ter aut quater inunctis, fieri nequit, quin vermes omnes vnà

cum reliquis excrementis excernātur. Est autem hoc expertum sæpius, quoniam in plurimis, qui ob talem affectū interierunt, & postea dissecti fuerunt, vermis ille inuētus atque cordi appensus fuit. Ad hunc etiā affectum tria supra dicta remedia valent.

AD MORBVM COMItialem.

In Maio sumito Chamędrios (nam tūc tēporis maximè floret) quæ in vmbra siccetur & in puluerem redigatur. Deinde cum vti voles, accipe ouorum vitellorū vnū aut ij. & vnum cochleare prædicti pulueris, quibus deniq; optimè mistis & coctis, ęgro per octo dies manè scilicet & vesperi ad cōmedendū detur. Verum interim à coitu, leguminibus acetarijs, carnibus duris, cæterisq; cibis vitiosis abstinere oportet: & est secretum nobile & bonum.

Oleum ex sulphure ad Cancrum, Fistulas, & alia antiqua Vlcera.

Sulphuri contrito tantum olei communis addito, donec pastæ modo consistat:

ſiſtat: deinde in cucurbitam vitreã ponito, & diſtilla. Atq; de hoc oleo ſumito ℥. iiij. aquæ plantaginis, ſucci cardui benedicti: ſing: ℥. ij. bulliant omnia ſimul in olla vitreata per modicũ tempus cũ vti voles, plaga cum aqua vitæ, vel vino albo prius optimè lauetur, demum oleũ ſuperaddito, per paucis diebus æger ſanabitur.

Ad extrahendum ex vulnere venenum.

℞. Aſsæ fœtidæ
Galbani ſing. ℥. j.

Infundãtur in aceto per noctẽ vnã deinde ad ignem ponantur, donec liqueſcant, diſſoluanturq;, demum per linteũ colentur, addanturq; vnguenti Diabaſiliconis ℥. ij. & fiat vnguentum. Hoc vnguentum ſupra vulnera poſitum, omne venenũ ad ſe trahit, atque extinguit. Extracto autem veneno, vulnera vt reliqua curari poſſunt. Verùm inſtãte neceſsitate magna, ſola aſſa fœtida idem poteſt.

Ad omnis generis animalis venenoſi morſus.

Statim cum quis morſus ab animali

veneno∫o fuerit, & quàmprimum fieri poteſt, ramulos fici virides colligat, ex quib. tres aut quatuor guttas lactis ſupra vulnus exprimat. Similiter valent etiam ſemina ſinapis cum aceto miſta.

Ad ſagittam, aut aliud ferrum ex vulneribus extrahendam.

Specillum in ſucco Valerianæ tinctũ, ac primò ſupra vulnus poſitum, poſtea herba contuſa, demum faſcia, ferrum extrahit: deinde etiam vulnus aut plagam perſanat.

AD VEHEMENTEM INfantium tuſſim.

℞. Succi petroſelini
Cymini contriti ſing. quantũ ſatis
Lactis mulieris

Quibus miſtis, potio puero bibenda detur. Poteſt etiam fieri tale vnguẽtũ,

℞. Sem. lini
Fœnici græ. ſing. p. j.

Bulliant in aqua fontana, deinde cũ omnis ſubſtantia benè expreſſa fuerit, addatur aliquantum butyri, & fiat vn-

vnguentum molle quo pectus infantis inungatur calido.

Ad capitis percußiones, tumores, siue casu, siue aliter euenerint.

℞. Salis communis ℥.j.
Mellis non despumati
Cymini sing. ℥.iij.
Terebinthinæ ℥.ij.

Misceantur omnia ad ignem, fiatq; vnguentum quo si quis vtatur calido, perfectè sanabitur.

Ad surditatem remedium perfectissimum.

℞. Menthæ
Saluiæ
Pulegij
Rosmarini
Hysopi
Arthemisiæ
Mentastri
Calamenthi Sing: M.j.
Chamomillæ
Millefolij
Perforatæ
Absynthij.

Abrotani
Centaurij

Coquantur omnia in sufficiẽti quã titate vini, douec tertia pars absumatur, deinde cũ vti quis volet, prius decoctum calefaciat ac vapores qui inde ascendũt in aures recipiat. Et hoc cũ per semi horam in introitu lecti factũ fuerit, duæ aut tres guttæ olei sequentis calidæ infundẽdæ sunt, atq; statim aures obturandæ bombice muscato, deinde dormiendum est. Oleum autem sic se haber.

℞. Olei antiqui ℥.ij.
Porrorum ℥.i.
Amigdal. amar.
Succi rutæ sing. ℥.ß.
Vini Cretici ℥.j.ß.

Ponãtur omnia in phialã collo longo, bulliantq; igne lento donec succus & vinum ferè consumpta fuerint, deinde remoueatur ab igne, addaturq;.

Spice nardi
Colocynthidis sing: gr.j.ß.
Castorij
Masticis

Mis-

Misceantur,atq; in tenuẽ puluerem redigantur, & cum prædicto oleo addita fuerint obturetur os benè, ne quouis modo respiret, deinde phiala in olla aqua plena posita, bulliãt per horas tres, atque ab igne auferantur, infundanturq́; in aliam phialam vel catinũ, & relinquantur ad solem, donec resideãt, demum coletur per linteum subtile, ita vt omnis substantia exprimatur: quo facto, adiungatur Musci gr. j. ß. & cum omnia bene cum ligno, aut spatula mista fuerint, seruetur in vase bene obturato. Verùm cum suffimẽta fiunt, fabas exiccatas mandere oportet, & deinde expuere: & hoc nulla alia ratione fit, quã vt auriũ meatus, poriq́; aperiantur. His omnibus ritè administratis, aliter fieri non potest, quin gratia Dei ægri sanentur, modò medicamentis sanari queant: sunt autem plurimi hac via ad sanitatẽ reducti. Quòd si his remedijs non curentur, alijs opus non habebunt. Cæterùm si ab huiusmodi remedijs sonitus, siue bombi in auribus fierent, nõ statim ab instituto recedẽdũ sed potius pergendũ, siquidem fieri nequit, quin mirabilia conspiciantur, præsertim cùm omnes, & si

per 30. annos surdi fuerint, modò surdi nō fuerint nati, auditum recuperauerint. Porrò vtatur etiā pillulis, quæ caput purgare valēt, & cibis bonis, qui morbo huic conueniunt.

AD PROCIDENTIAM matricis.

Sumito lapidem viuum sub terra, quem aer nunquam attigerit, & cum crucibulo cooperto ad ignem maximū, donec optimè calefiat, ponito: deinde cūm in vas aliquod cōiectum, superq; acetum aspersum fuerit, mulier ita se collocet supra, vt fumum matrix bene recipiat. Quo facto in lecto mulier recumbat, atq; pessi in succo rutæ intincti, supponatur, ac sic matrix vnà cum pessis ad interiora, ad locum suū pristinum reuertentur. Quare pessi ligandi erunt, vt rursus extrahi valeat. Cæterum tale vnguentum pro renib. parandum erit.

℞. Ciclaminis.
Rutæ sing. part. j.

Quibus contusis optime, atque in oleo

addendo aquæ vitæ ℥. vj. demum obturetur optimè cucurbita, ne quouis modo expirare posſint; atq; per duos aut tres dies in balneo Mariæ collocentur ita, vt nequaquam bulliant: quanto autem plus in dicto balneo Mariæ ſteterit, tanto etiam melius erit. Cum itaque per duos, tres aut plures dies in balneo Mariæ calido ſteterit, eximatur, atque per integram æſtatem ad ſolem ponatur, deinde reponatur, & conſeruetur ſic obturatũ, ne quid pulueris ingredi queat. Hoc quidem oleum, quò antiquius eſt, eò etiam melius. Verum ſingulis annis, recentem ſuccum ex prædictis herbis, floribus, ſeminibus adiungere oportet: quod fiet, ſi herbæ, flores & ſemina contuſa in oleo communi coquantur per quatuor aut ſex horas, deinde ſic calida, prædicto oleo veteri addantur. Tranſactis autem quatuor annis ſuccus exprimatur, atque materia veteri abiecta recens addatur. Quod ſi ſingulis annis fiat, multo efficacius reddetur. Nos quidem cum huius ſancti olei virtutes ſint innumeræ, eas tantum enumerabimus, quas nos ipſi, vel alii nobis præſentibus ſæpius

experti sunt. Hoc itaque oleum, tot & plures etiã virtutes in se continet, quot legitimum balsamum. Valet ad omnẽ dolorem ex frigiditate natum internũ & externum, ad Ischiadã, podagrã frigidam, si eo calido inungantur partes. Febri quartanæ, tertianæ, cõtinuę conuenit, præsertim si hora vna ante febris accessionem spina dorsi calido inungatur. Colica laborantibus mirificè operã fert, pectore & ventre inuncto, parumq; clysteribus iniecto, quẽadmodum in capite de eius curatione, dictum est. Cæterũ vrinam prouocat pectine inuncto. Infantem mortuum expellit, si tres aut quatuor drachmæ à muliere deuorentur. Omni dolori pectoris & stomachi confert. Contra pestem remedium optimum est, præsertim si spina dorsi inungatur, & drachmæ duæ cum vino albo bibantur. Verum hæc facienda sunt, antequam sex horæ elabantur, postquam malum apparuerit, inungi quoq; debet locus affectus. Porrò ad vulnera remedium nullum est, quod æquè valeat. Sanat omnem plagam tam antiquam quàm nouam, rupturam & percussionẽ. Ad spasmum vulnerum non est ei reme-

dium

dium simile. Virtutes deniq; alias infinitas possidet, quas prudens vir per se ipse quotidiana exercitatione inuenire poterit.

Modus parandi oleum ex cane ruso, quo exceptis alijs suis, quas obtinet, virtutibus monachum quendam persanauit, qui per vndecim annos brachium sinistrum aridi ligni instar habuit.

Canem rubrũ iuuenem, qui per dies tres à cibo abstinuit, strangulato, & sic per quartam horis partem relinquito, deinde in caldarium oleo plenum integrum, vel in frusta incisum coniicito, & coquito, donec caro ab ossibus secernatur. Quo facto, sumito octuaginta vel centũ scorpiones viuos, qui cum tantum in vase æreo igne vsti fuerint, donec in rabiem mutetur, in prędictum oleum conijcito. Verminum terrestrium, rubrorum, & mundatorum, scutellam j.

Hyperici.
Altheæ.
Ebuli. sing. M. j.
Croci. ℥. i.

Misceaa.

Miſceantur, & coquantur omnia ſimul, donec caro prorſus reſoluta fuerit. Cum autem multo oleo opus ſit, ponantur partes duæ aquæ, & vna olei, & cum aqua ferè abſumpta fuerit addatur alia continue, donec omnia perfecte reſoluta, vt dictum eſt, fuerint. Quo facto, auferatur ab igne, & cum omnia deferbuerint, herbæ & oſſa bene prius expreſſa abijciantur, deinde quod in parte ſuperiore tantũ permanſit, ſcilicet oleum & pinguedo tollatur, aquaque in fundo relicta, ſi multa extiterit, abiiciatur, ſi verò pauca, ita vt vix ab ea oleũ ſeparari queas, colligatur ſimul, deinde coletur per linteum, vino prius lotum, addaturq;.

Vnguenti Agrippæ ℥. vij. aut viij.
Medullæ pernæ porcinæ ſin. ℔. i.
Medullæ aſinini cruris poſterioris.
Olei roſacei, ſcutellam. i.

Ponantur ad ignem tandiu, donec bullire incipiant, deinde addatur Maſticis in puluerem redacti ℥. iii.

Gummi elemi contriti ℥. ii.
Ceræ rubræ ℥. viii.

Miſcean-

infra per alios dies decem, quoniã sic vesicas efficiet, aquositates omnes extrahet, dolorem affectumque denique auferet. Quare non solùm erit secretum vtile & rarum, sed etiam paucis admodum cognitum. Nam cõtra hãc ægritudinẽ certum aliquod remediũ, in hodiernum vsque diem visum fuit nunquã, neque à recentioribus neque à veteribus medicis. Quòd si inueterata esset, atq; his remedijs non cederet, sequenti interdum clysteri vtendum erit, quod sic se habet.

℞. Maluæ
Mercurialis
Fœniculi
Absynthij
Rutæ
Cucumeris syluestris sin. M.ß.
Furfuris M.ij.

Coquantur omnia vsque ad consumptionem tertiæ partis, fiat colatura, de qua accipe ℔.j. & adde

Mellis rof. ℥.vj.
Olei chamomill.
Rutacei sing. ℥.j.ß.

Misce & fiat clyster. Quo accepto, post duos dies alium, deinde post tres alios dies rursus aliũ, post quatuor aliũ, atq; sic die vno superaddito, ad mẽsem vnum procedendũ. Quòd si dolor etiam hæreret, neque, à prædictis remedijs aliquod leuamen sumeret, primò poterit vti die tertio, deinde quarto, deinde quinto, infra scriptis pillulis vsque ad sextum & septimum. Pillulæ autem neque ventrem perturbant, neque alia victus ratione opus erit, nisi quòd abstineat à salsis, acetosis, leguminibus, vino albo, & aqua. Quibus bene administratis, multi à dicto emplastro solo sanati fuerunt, multi ab emplastro & condito simul. Duos tantùm senes, & longo tempore affectos habui, qui clysterijs pillulisóue opus habuerunt, quibus cum vsi essent, perfectè sanitati restituti sunt. Cæterum cùm primorum alter, cuius os, quod ischium appellant, à sua sede propter callum intus contractum remotum erat, solo emplastro & condito vsus fuisset, in 70 diebus perfectè sanus factus est. Verùm non solum, (quemadmodum postea ab eo intellexi) emplastro & condito vsus fuit, sed etiam te-

rebin-

tebinthina aqua borraginis lota alter nis diebus me nesciente, quam monacha quædam ei consuluerat.

Catapotia siue pillula mirande virtutis cõtra ischiadem.

℞. Massæ pilularum alephanginarum.
Hermodactil. maior.
Minor. sing. ℈.j.
Salis gemmę gr. iij.

Misce & cum syrupo rosarum fiant pillulæ v. quibus vtatur, præsertim in morbi principio singulis quaternis diebus, in declinatione verò singulis quinque diebus, deinde singulis sex, mox singulis septem, quo vsque opus fuerit. Sunt autem sumendæ stomacho ieiuno, deinde post sex horas cibandi sunt ægri. Cęterum nulla alia victus ratione opus habebunt, nisi vt abstineãt à vino albo, aqua, cibis salsis, leguminibus, cæpis, & huiusmodi præsertim si morb. vehemens inueteratus sit.

Aqua lucida & odorata ad omnis generis scabiem quinq; diebus quauis illustri fœmina & regina digna.

℞. Aquarum Plantaginis pocul. ij.

Rosarum pocul.j.
Flor. Mal. Arantiorũ pocul.ß.
Argenti viui sublimati ac in puluerem redacti ℥.j.

Misceantur, & coquãtur omnia lento igne per quartam horæ partem, deinde remoueãtur ab igne, & cum deferbuerint, in phialam aliquam conijciãtur: demum partes scabie infectæ, alternis diebus semel lauentur, & per se siccari permittãtur. Cùm verò tertiò partes lotæ fuerint, videbis primam & secundã lotionem, omnẽ scabiem foras extraxisse, tertiã verò partes exiccasse sanasseq́;. Quare ad scabiem remediũ melius, faciliusque non erit, præsertim cum neque vnguentis fœtidis, neque balneis, neque purgationibus vt cõmuniter omnes facere solent, opus non sit. Hæc etiam aqua cuti candorẽ conciliat, atque cum omnes humores vitiosos, salsos & putridos à profundo corpore extrahat, verisimile quoq; est, eã ad morbũ Gallicũ podagrã aliaq́; huiusmodi permulta vim habere, præsertim cum argentũ viuũ sublimatum ad carnẽ nõ solũ putridã optimũ sit remediũ, verũ etiã ad alia vlcera immedicab

Misceantur & coquantur per semihorá, deinde in vase aliquo optimè obturato conseruetur, vbi prius per aliquot dies ad solem steterit. Hoc oleum non solú ad omnes frigidas ægritudines valet, verum etiam ad alias multas. Nam quemadmodum suprà dictú est, Anno.1547. monachú quendam Diui Onophrij qui sinistrum brachiú, nescio qua de causa, prorsus ligni instar exiccatum habuit, curaui: quem tamen nullius medicorum anteà curare potuerat. Nam cùm brachiú eius hoc oleo aliquandiu inungerem ad solem (erat enim æstas) atq; ita ad solem relinquerem, vt oleú penetraret. 50. diebus venæ brachij manifestè repleri incipiebant sanguine, partesque nutriri: quod cum per nouem deinceps dies cótinuarem, brachium omnino vt alterú Dei gratia, repletum fuit, sanumq; euasit, ac si nunquá affectú fuisset. Valet etiam ad omnes dolores à frigido natos ad podagram frigidam, spasmú, omnis generis vulnera, etiá si quis per mediú dissectus esset, vel nerui incisi. Nam cum Anno. 1518. Hierosolyma huc nauigio redirem, cuius gubernator quidá Petrus à fossa Clodia erat, atque

prope insulam Corcyram, à Piratis cũ quinque Myoparonib. obruti essemus aliquisque nautarum nostrorum vehementer in brachio bombarda esset percussus, vt medicus totum brachium excindere voluerit, hoc oleo, quod tũ temporis mecum ferebam, statim ei bracchium inunxi: & sic in septem dieb. fuit perfectè sanatus. Multa prætereà, tum in me ipso, tum in aliis multis sum expertus. Cæterum sic oleum fiat tempore Hyperici, scilicet quo floreat, folia flores, semina ponenda sunt. Si verò tẽpore quo verba inueniri nequit, paretur, tunc pro his, hyperici oleum suprà dictum: si quidem canis decoctum prius colatum fuerit, tantum addendum erit, vt dimidiæ partis olei, in quo canis coctus fuerit respõdeat. Hoc etiã modo si althea deficeret, eius loco vnguentum quod Dialtheam pharmacopolæ appellant, adiungi poterit. Porrò dũ canis coquitur tres testudines terrestes vtiliter addi queunt, quoniã sic paratum vnguentum perfectissimum ad podagram erit, id quod in amico quodam meo hoc morbo sæpius laborante sum expertus. Nam cum laborãtes partes hoc oleo inungeret, vicinas

verò

verò circum sequenti oleo illiniret, leuamen se admiratione dignum aiebat sensisse. Oleum huiusmodi extitit.

Olei canis rubri
Rosacei sing. ℥.ij.
Violarum ℥.j. misce

Cæterum cum diuersis temporibus, quartò malũ rediisset, terque hoc oleo partes inunxisset, tribus postea annis, quo tempore ambo Romæ fuimus, scilicet 1514 nunquam rediit morbus.

Vnguentum pretiosius alijs omnibus, infinitas virtutes obtinens, vt infra dicetur. Quare Principes & Respublicæ imperare deberent, vt in præsentia medicorũ semper à pharmacopolis fieret, quemadmodum theriaca, vel saltẽ vt quisque domi paratũ haberet, etiam in copia magna: quanto enim antiquius, tanto efficacius euadit.

℞. Olei Rosacei
Violarum
Nenupharis
Spicæ
Costini
Laurini

Nucis muſchatæ
Iaſmini ſing. lib. j.
Cinnamomi
Xylobalſami
Carpobalſami
Mirrhæ
Olibani
Gummi Hederæ
Maſtichini
Chariophyllorum
Caphuræ ℥. iiij. ſing. ℔. ß.

Oleum ex nuce muſchata, & alijs aromatum ſpeciebus ad hoc ſic fit, prius in puluerẽ ſpecies red gãtur, deinde in oleo cõmuni coquantur vſq; ad ſufficientiam. Sed oleum ex caphura aliter fieri debet: nempe oleum tantum calefiat bene, & non bulliat, deinde addatur etiam caphura, & remoueatur ab igne, obturetur, ne vllo modo caphura expiret, cum valdè ſit partium tenuium atque adeò, vt facilè exhalare queat, imò inſpecto operculo, manifeſtè caphura circũ appẽſa cernitur, propter tranſpirationem prohibitam. Cæterũ his omnibus addantur Olei Terebynthinæ: diſtillati ℥. xij. olei Styracis liquidi ℥. iij. miſceantur & ponantur

in

in caldarium magnum longum, & in parte ſuperiori non latum, ſed anguſtum, operculatumque, vt ea quæ immittuntur, bene à prædicto oleo tegantur: deinde cum ad ignem lentum poſita fuerint, adiiciantur 3. ceraſtes ſerpentes, 3. aſpides ſurdæ, 3. viperę 3. natrices 3. ruberæ, 3. buffones, 10. Tarantulæ, ſcorpiones 50. aliaq; animalia venenoſa, viua ſiqua haberi poſſunt. Quòd ſi omnia vno tẽpore non adſint, ponantur ea, quæ in promptu ſunt, donec reliqua quoq; inueniãtur. Nihil nocebit, ſi menſura vini albi quoq; addatur. His itaque adiectis, coquantur ad ignẽ lentũ, caldario prius obturato, per dies ſex cõtinuos (quòd ſi caldariũ in fornacẽ collocari poſſet, quemadmodũ pro parãdo ſalnitro, vel ſapone vel lixiuio vtũtur Veneti, optimũ foret) deinde poſt vnũ, aut alios duos dies, cũ ignis auctus, animaliaque venenoſa bene diſſoluta fuerint, ab igne remoueantur, & eximantur, atque per linteum in vino prius madefactum, exprimantur. His factis addatur tantum olei Hyperici ſuperius parati, vt dimidiæ parti, iã dicti olei reſpõdeat, olei canis rubri pars tertia, miſceantur ad

daturque.

Florum Chelidonij
Hyperici sing. quantum satis est.
Salis communis M. j.
Succi Verbasci
Dictami albi sing. quantū satis est.
Senecionis rubri
Cardui benedicti
Flor. Cardui Bened. sing. lib. j.
Ligni aloës in pul. redacti ℥. j.
Croci. ℥. j. misceantur omnia bene, ponanturq; ad solē per æstatē integrā. in plures phialas vitreas obturatas, diuisa: deinde pro re sancta pretiosissima que seruetur. Valet enim super omnia alia, ad omnis generis vulnera, spasmū, omnemq; plagam, nouam & veterem, fistulas, cancrum scrophulas: siquidem luna deficiente eo inungantur: deinde fasciis etiam & stuppis obligentur: præterea ad omnis generis venena, quæ si per os sumpta fuerint, partes circa cor eo inungi debēt, si verò morsu animalis venenosi, aut ferro venenato homo infestetur, sanguis prius ex vulnere exprimi, deinde locus affectus inungi debet, omni deniq; dolori à frigida causa cōuenit, omnibusq; ferè ægritudinib', quib' remedia forinsec' adaptari queūt.

CON

CONTRA FEBREM QVARtanam remedium certiſsimum.

Sumito poculum vini Græci vel Cretici, Aſari in puluerem contriti ℥.j. quibus commiſtis, & calidis ebibitis, in lectũ ingreditor, pannisq; te inuoluito, vt optimè ſudare poſsis, cùm autẽ benè diúque ſudaueris, febrisq́ue ceſſauerit, decumbat an ſurgat æger, parum refert, dein ſumito

Saluiæ
Rutæ
Burſæ paſtoris ſing. p. j.
Aceti albi parum.

Quibus optimè contuſis, ſuprà brachij pulſus ligẽtur, & cũ ſic per diem integram relicta fuerint, remoueãtur, ac tertiò iterentur, præſertim febris acceſſione inſtante vt prius. Quibus factis fieri nõ poteſt, quin gratia Dei æger liberetur perfectè. Quidam enim cum ſemel tantum hæc fecisſent, ſanitati fuerunt reſtituti, quidam cum ſecundò remedia adminiſtrarent. Atque hoc facilius certiúſque remedium pro quartana haberi non poteſt. Valet etiam ad tertianam. Cæterum quidam puluere, & ſudationib. neglectis, herbis tan-

tum vsi sunt: quidam neglectis herbis & sudationibus puluere fuerunt contenti, tamen omnes ab hac affectione liberati fuerunt.

Ad verrucas facile bonum & sæpenumerò probatum experimentum.

℞. Frustulum auri, vel numum aureum, vel annulū absque gemma igni candentem, vel si desit aurum, sumito ferrum vel carbonem accensum, quo verrucas vrito bene, deinde cum lixiuio optimo eas lauato, cūque ter hæc facta fuerint. ℞. Raphanum magnum intus euacuatum, saleque cōmuni impletum deinde cum operculo eius clausum, atque in carmo per noctem vnam seruatum fuerit, inuenies salem in liquorem prorsus dissolutū atque ex raphano distillatum: quo cum per duos dies sæpius verrucæ lauatæ, deinde pannus in eo madefactus superligatus fuerit, vel ipsæ per se decidēt, vel manibus euellentur. His ablatis vnguento aureo, vel prædicto liquore partes inungēdæ erunt. Quòd si raphanus magnus haberi nequeat, minores sumantur, hique in lata sed maximè tenuia frusta

ſta concidantur, atque in patina ita collocabuntur, vt primo ordine fruſtulorum poſito, ſal inſpergatur, deinde in ſecundo ac tertio ordine, alio ſuper alio collocatis, atque ita liquor fluet: qui etiam valet ad ſurditatem, vt inferius dicetur.

Optimum faciLLimumque remedium ad Pleuritidem, quo, vt alios taceam, fabrum quendam ſemimortuum, duobus diebus mirabiliter perſanauimus.

℞. Pomum dulce odoratum, & flauũ, ab interioribus nẽpe ſeminib. mũdatum, atque olibano eum impleto: deinde operculo eius ſuperaddito, ſub cineribus calidis coquito, donec perfectè & abſque vſtione coquatur. Hoc pomum in quatuor partes ſecato, ægroque ad comedendum præbeto. Quod cum rite factum fuerit, ſtatim aperietur apoſtema, tum apoſtematis pus expuetur, & ſic æger liberabitur. Quoniã faber quidam, cuius dentes iam erant clauſi, vt inſtrumento aliquo, pro inijciendo pomo aperire conaremur, qui cum iniecto pomo per ſemi horam

quieuisset, statim magnam puris copiam expuit, deinde dormiuit, cibum petijt, sanusq; Dei auxilio euasit.

ALIVD.

Farinam volatilam, quæ circa molarinas hæret, cum aqua fontana in pastam redigito, placentasque siue pastillos efficito, tam magnos vt coronati magnitudini respõdeant, deinde in oleo scorpionum coquito, partique affectæ sic calidos apponito, qui vbi erũt frigidi alios calẽtes super addito. Quod cum decies iteratum fuerit, frangatur apostema necesse est, atque expuatur, ægerque persanetur.

ALIVD.

Panem album recentem per mediũ incidito, deinde vtranque partem, optima theriaca inungito, demũ cum optimè ad ignem calefactæ fuerint, alterã loco patienti, alteram ad oppositam partem apponito, vt panis partes sibi inuicem respondeant. Tum fascia ligato, ne qua ratione moueri queant, sed per diem vnum, vel noctem, vel ad apostematis vsque ad apertionem maneant. Sæpenumero in vna hora, vel duabus, fractum fuisse conspeximus. Fracto itaque apostemate, panis partes auferen

ferendæ ſunt, ægerque ſic collocandus vt pus è pectore optimè eijciatur: quo facto dormiat æger comedatq́;. & breui ſanabitur.

ALIVD.

℞. Dentem apri dextrum, ſi morb. in dextra parte fuerit, vel ſiniſtrum, ſi in parte ſeniſtra. Verũ experiẽtia compertum eſt, tam dextrũ quàm ſiniſtrũ ad hunc affectum eſſe bonos. Hunc dẽtem cultello radito, eiusq́ue ʒ. ß. vel ʒ. j. ſumito, & cum aqua hordei, vel cicerũ rubrorũ vel pectorali, vel vino albo diluto ęgroto ad bibẽdũ dato. Hoc aũt remedium ſemper verum fuiſſe cõpertum eſt.

Aqua pectoralis ad Pleuritidem, pectus mirum in modum mundificans.

℞. Rad. Altheæ mundat. & incis. ℔. ß.
Scabioſæ mundat. & herbæ ℔. j.
Cardui benedicti M. j.
Scabioſæ M. iij.
Hordei mundi ℔. j. ß.
Ficuum ℥. iij.
Iuiubarum ℥. iiij.
Vuarum paſſarũ enucleatarũ ℥. iij.
Pomorũ odorat. incisorum nu. iij.

Oliba

Olibani ℥.j.
Mellis rosati vel nō despumati ℔.ß.

Misceātur & coquantur omnia in aqua donec omnia dissoluantur, deinde colētur exprimanturq́; bene & fiat potio, qua continuè æger vtatur: quāto enim plus bibitur, tanto melius. Verùm paulatim bibenda est, ne præceps ad pulmones descendat. Possunt autē hac aquā sola, vel cum prædictis remedijs ægri vti: nam per se ipsa, non solū pectus mundificat, verùm etiā apostema ad maturationē perducit, ac frāgit. Valet etiam mirabiliter ad tussim antiquam, & nouam, ad astma omniaq́; ventriculi vitia. Hanc autem aquam à Magnifico Domino Hieronymo Ruscello 1543 Bononiæ habui, qua etiā idem eo ipso anno paucis admodum dieb. à tali morbo liberatus fuit absq; sanguinis detractione præcedente, alijsque remedijs.

Ad omnem oris palati gulæ affectum remedium certissimum.

Ex oliuarū folijs cum aqua plantaginis cōtusis exprimatur succus, quo, cum

cũ ſolo ad quãuis oris ægritudinem vſus eſſem, ſemper perfectum, & bonum eſſe comperi. Verum cum affectus in ore, vel palato ita vehemens fuerit vt oris partes computruerint, hoc remędio vſus fui, quod ſic ſe habet.

℞. Succi ſupra dicti id eſt, foliorũ oliuarum
Aquę roſ. ſing. poculum dimidium
Mellis roſ. ℥.j.
Pulpæ caſsiæ ʒ.ß. vel ʒ.j.
Aluminis vſti ℥.ij.
Tartari ʒ.j.
Sacchari albi ℥.ß.
Aquæ in qua bullierint radices altheæ poculum vnum

Miſceantur & coquãtur aliquãdiu igne lento, fiatque gargariſmus, quo ſi quis ſæpius in die vtatur, ſanitatẽ proculdubio recipiet. Aliquando quoque, cum huiuſmodi affectus eſſent vehementiores, adiunxi floris æris ʒ. ij. quæ etiam aqua mirabiliter ad virgæ vlcera, & ad alia huiuſmodi valet.

Ad

AD OMNIA CRVRVM VLcera noua & vetera, etiam si caro ad ossa vsq; erosa esset.

℞: Foliorum oliuæ
Agrimoniæ sing M.ij.
Rosarum sicc.M.j.

Contundantur aliquantulũ, & coquãtur nõ diu: deinde cũ colatũ fuerit, eo decocto lauetur pedes calido. *Deinde.*

℞. Aristolochiæ rotundæ & longæ
Masticis
Mirrhæ
Sanguinis draconis
Aloes hepaticæ
Turiæ
Cucurbitæ adustæ sing.℥.j.
Mumiæ
Boli Armenij sing.ʒ.ij.

Misceãtur omnia, fiatq; puluis subtilissimus quo locus affectus inspergatur: mox dictæ herbæ in vino coctæ, supra ligetur, & sic per sex aut octo horas relictę, deinde rursus mutatę in paucis admodum diebus vlcera ad sanitatem perducent.

Ad

Calamenthi
Florum sambuci
Rosarum albarum, & rubrarũ
Spicæ nardi
Ligni aloës
Cubebarum
Cardamomi
Cinnamomi electi
Calami aromatici
Stychados
Chamedryos
Chamepytheos
Melligettæ
Masticis
Thuris masculi
Aloës hepaticæ sing. ℥. ß.
Sem. Anethi
Matricariæ
Ficuum
Vuarum passarum
Pulpæ dactilorum
Amygdalarum dul.
Pinei nucleorum
Mellis candidi sing. ℥. vj.
Sacchari albissimi ad pondus omnium.

Aquæ vitæ quinque dies distillatę, tã tundẽ. Misceatur omnia & ponantur

in cucurbitam vitream bene obturatam, per dies duas, deinde alembico superimposito, distillentur igne admodum lento, & exibit aqua perlucida & pretiosa, quæ cùm colorem mutare, albaque exire incipit, auferatur à recipiente. Valet autem hæc ad faciem dealbandam, lentigines & alias faciei maculas expellendas, siquidem facies per dies quindecim ea lauetur. Sumito igitur primam aquam lucidã, cui adde aquæ vitæ, quam Mel Balsami vocant, tantundem: misce, & cũ in cucurbita vitrea bene clausa, per duos dies steterint, distillentur igne per lento, & exibit aqua primò lucida odorata, quæ auferri, ac seruari debet. Post verò hanc alia exibit aqua similis aquæ pluuiali, quæ cum exierit (id autem cognoscitur quando rubra apparere incipit) similiter tolli, ac conseruari, vt prima. Quæ cum omnis exierit, tertia quæ sanguini similis est, colligenda, ac diligenter in phiala vitrea conseruanda pro re pretiosissima. Nam nobilissimas virtutes in se cõtinet, quarum hæ præcipuæ sunt. Valet enim ad vulnera recentia mirum in modum, ita vt si parũ huius aquę infundas, alio re-

medio

medio opus non ſit. *Præ*tereà vulnera antiqua, cancrũ, lupam, noli me tangere, & id genus alia, in quindecim, aut viginti dies curat, modò alternis, vel tertio quoque die ea quis inungatur. Curat, & extinguit carbunculos, heryſipelata, ſeu ignem ſacrum, & omnem affectum peſtilentialem ad terminum horæ vnius. Ad omnem oculorum ęgritudinem, modò oculus non ſit perditus, valet mirabiliter: nam quindecim diebus eas perfectè ſanat. Verum eſt, quòd oculis primo occurſu dolorem infert, ſed cùm ſtatim ceſſet, nullum ijs periculum adfert. Cæterum tam renum quàm veſicæ calculos frangit modo ℥.ß. vel ℥.1. vel cũ vino albo, vel iure cicerum ſumat æger. Sanat hęmorrhoides ſi ſingulis diebus partes ſemel inungantur. Valet inſuper ad matricis ſuffocationem, ad colicam paſſionem, ſiquidem cochleare vnum cum iure gallinarum, vel braſſicæ bibatur, nam ſubito dolores aufert. Neruos conuulſos induratos ſtatim perſanat, ſi ea lauẽtur. Ad lippitudinẽ, oculorũ lachrimas mirificè valet, ſi gutta vna manè in aurora ijs infundatur. Scabiem morphe-am, & id genus alia curat, ſi partes a-

liquando ea lauentur. Omnē prætereà affectum aurium, & dolorem, vermes quoque in eis cōtentos occidit, modò manè aut vesperi guttula aliqua in aures injiciatur. Contra morsum venenatorum plus valet quàm Theriaca, si locus affectus illinatur: omnis item generis vermes in corpore humano occidit, & eijcit, si prius nares inungantur, deinde parum etiam per os sumatur. Valet denique ad omne vulnus venenosum, omnia immedicabilia, scrophulas, ad omnes alias ægritudines extrinsecas, modò lauari possint, & per os sumatur aqua: ad omnem corporis frigidam intemperiem, ad restaurandos senes, & qui fame, morbo, animi ægritudine consumpti sunt. Ad conseruandum humidum radicale, calorem innatum, iuuentutem, sanitatem, vitam longam, modò ritè hac vtantur.

Remedium rarum & perfectum, quod sanat fatuos, siue à cerebri aliqua ægritudine, siue aliquo veneficio sic redditos.

Primò per quatuor dies vtatur quatuor sequentib. clysteribus, quorum pri-

primus ex furfure, sale, & oleo factus esse debet: Secundus ex aqua, in qua cocta fuerint malua mercurialis, parietaria, violæ oleo & sale. Tertius ex aqua, oleo, sale, sapa, & melle. Quartus & vltimus, ex aqua, sale, oleo, sapa, melle, endiuia, buglossa, ebuli folijs, quæ satis cocta fuerint fiat colatura, de qua accipe lib.j. cui adde pulpæ casiæ. ʒ.j. mythridati. ʒ.j. & fiat clyster, quarto & vltimo die sumendus. Quib. adhibitis, sequenti medicina vti conuenit, quæ sic se habet.

℞. Polipodii quercini contusi optimè M.j. aur.ij. & fiat inde succus de quo sumito ℥. iij.

Mellis ros. ℥. ii.

Electuarii ros. Mes.

Diaphœniconis sing. ʒ. ii.

Misce & fiat potio, in introitu lecti sumenda. Qua sumpta si sit hyems curandū, vt aliquādiu in lecto maneat æger pānis bene coopertus, si verò æstas, nihil nocebit, si deambulet, modò ædes non egrediatur. Verum si hanc sumere æger nollet, vi cogendus erit. Cæterum his omnibus factis, vnguentum conficiendum erit huiusmodi.

℞. Succi rad. Ebuli

Butyri recentis ſing. lib. j. ß.

Coquantur ſimul donec ſuccus ferè fuerit conſumptus, deinde adde.

Olei chamomillæ
Roſacei
Hyperici

Miſceantur omnia benè, & fiat vnguentum, quo inungatur æger totus, à collo vſq; ad pedes, bis in die, manè ſcilicet & veſperi, continuando per menſem vnum. Porrò quarto ab inunctionibus die, fiat cauterium iuxta capitis cōmiſsuram, ſuper quod plagulam cū axungia porcina conijciatur per octo vel decem horas, ſed hoc in principio faciendum, deinde cicerem imponas, deinde folium hæderæ, deniq; plagulam, & ligentur, ne aliquo modo decidāt. Verum hæc bis in die nempe manè, & veſperi cōmutāda veniūt. Quòd ſi æger à prædictis non perſanaretur. iterentur omnia vt prius, & fieri haud poterit, quin gratia Dei perfectè curetur. Equidem ratio quoq; victus hîc ob ſeruanda venit, quod fiet ſi vtatur carnibus vitulinis, veruecinis, pullorum,

aut

aut caponũ &c. & maximè assis, ouis recẽtibus, iusculis carniũ. Ex oleribus eligenda sunt, borrago, buglossa, spinachia, malua, betonica, saluia, maiorana mentha. Ab omni genere leguminum abstineat, quemadmodũ ab omnibus salsis, acetosis, & similibus. Vinũ bibat album odoriferum aqua dilutum. Vitet tristitiam, mœstitiam, irã, timorẽ & omnes animi affectus. Audiat instrumẽta musica, & omnia, quæ animum recreare possunt. Sæpenumero ab aliquo prudenter reprehendatur, propter falsas eius animi impressiones quod melius à muliere formosa, prudenteque fieri potest, quibus magis pudore affici soleant huiusmodi homines.

Pillulæ Michaelis Scoti, ad capitis antiquum dolorem, quæ cerebrum purgant, visum clarificant, memoriam conseruãt, colorem faciei bonum reddunt, valent præterea ad multas alias ægritudines.

R. Aloës lotæ ℈.iij.
Rad. Cucum. syluestris
Mirabolanorum omnium
Diagridij

Masticis
Baccarum lauri
Rosarum sing. ℥. ß.
Croci ℈. i.
Mirrhæ ℈. ß.

Misceantur omnia, atque in tenuissimum puluerem redigãtur, deinde cum succo brassicæ fiant pillulæ, de quibus singulis quaternis diebus sumito tres aut quatuor, à cœna in introitu lecti.

Ad mamillarum ægritudines, doloresq; remedium optimũ & probatum.

℞. Vitellorum ouorum nu. ii.
Ceræ nouæ
Tutiæ præparatæ
Olei rosacei sing. parum.

Misceantur & liquefiant ad ignem, & fiat vnguentum. Verum antequàm hoc vnguento vtãtur mulieres, oportet vt prius mamillarũ capita vino albo, in quo cocta fuerint rosarũ folia, plantaginis, oliuarum lauentur, deinde cum benè siccata sint, super linteum vnguentum

tum expandatur, applicetur(que), & sanabuntur.

Ad maturãdos inguinum Bubones aliarum(que) partium.

℞. Medullæ panis
Vuarum passarum cõtusarum
Butyri
Axungiæ porcinæ
Fermenti
Lactis vaccini sing. quantum satis est.
Croci parum

Misce & fiat vnguẽtum, quo bis in die vtatur, & citò aperietur. Verùm in ea parte, in qua ruptionem vel apertionẽ fieri cupis, parũ croci superponito. Cæterùm rupto apostemate, vlcus vnguẽtis mundificantibus deinde consolidãtibus curandum erit.

Ad repellendos inguinum Bubones ita vt euanescãt, modò in principio statim fiat.

Sumito stuppã in vrina madefactam, & deinde expressam saleque aspersam, & calidam affectæ parti superponito, deinde dimidiã partẽ Citri aut Arantij mali

mali super addito. Quod cũ bis in die factum fuerit, paucis diebus euanescet tumor.

Emplastrum aureum ad vulnera, quod admiranda est virtutis.

℞. Picis græcæ
Sulphuris
Olibani albi sing part. j.

Misceãtur, conterantur, & cum albuminibus ouorum fiat emplastrũ, quod cũ super pergamenum expansum, vulnerumque labra bene vnita, & sanguis abstersus fuerit, vulneri applicetur, fasciaque obligetur. Hoc remedium chyrurgicus quidam Neapolitanus cum diu abscondisset, tandemq; ipse vulnus recepisset, & per alium quendam parã dum curauisset, cognitum fuit.

Secretum ex india allatum, ad ægritudines diuersas probatum.

Carduus benedictus (aliter modò edatur) ad omnẽ capitis dolorem, auditũ exquisitũ, memoriam conseruat, curat vertiginem, cerebrum, visum confortat

tat non solùm esus, verùm etiam in oculos positus. Purgat ventriculum, pituitam, appetẽtiam excitat, pectus dilatat, catharrum consumit, ventris dolorem aufert. Vinũ ex eo paratum, vel aqua vitiosos humores cõsumit. Si verò edatur, sanat lienis affectiones, calculos renum comminuit, ad flatus apostemata, si per clysteres inijciatur, pestilentiam præsertim, si subitò, vel aliquã tulum eius succi, vel pulueris bibatur. Sanat etiam vlcera, vulnera non mortalia tribus diebus, si lana eius seu bõbyx super applicetur. Oris halitum fœtentem emendat, gingiuas, dentesque confortat si quidem mandatur. Valet ad vteri suffocationes, cor lætificat. Cæterùm cùm infantis vrina fiant clysteres, sanat morbum comitialem, laterum seu lumborum dolores, si cum vino albo bibatur. Porrò si cum aqua bibatur trib. aut quatuor horis ante febrium accessiones, deinde æger sudet, febres persanat. Ad ramicẽ, & morsum omnium animalium venenosorum prodest.

Ad tußim recentem, & antiquam optimum & tutißimum.

℞. Sulphuris contriti ℥.ß.

Belzoi

Belzoini seu assæ ℈.ß.

Misce, & in tenuissimũ puluerem redigito, sumitoq; cum ouo sorbili. Quod cũ per tres dies, & bis in die manè scilicet, & vesperi, cũ dormitum it, continuauerit, sanabitur.

Syrupus ad tussim, Pectorisq; angustiam optimus, qui & ventriculum mundificat, vocem coloremq; faciei emendat.

℞. Liquiritiæ
Hyssopi
Saluiæ
Rosmarini
Cardui Benedicti
Ficuum
Vuarum passarum
Amyli sing. quantum satis est.
Cichorij cum suis rad. M.j.

Misceantur & coquantur omnia in aqua fontana per horam vnam, deinde exprimantur omnia bene, colentur, cuiq; addãtur radicum altheæ mandatarum & contusarũ ℔. ij. vel iij. & iterum coquãtur per horas tres aut plus, deinde colentur, addaturq; tantũ mellis, quantum colatura appẽderit, quod

cum aliquandiu coctum & despumatū deinde ab igne remotum fuerit, adiungatur.

Cinnamomi electi ℥.j.
Belzoini seu assæ odoratæ ʒ.ij.
Musci parum

Misce & fiat syrupus, quo si quis vtatur per hyemem, atque bis in die mane scilicet & vesperi ad duorum aut trium cochlearium mensuram, calida à tussi catharro atq; alia simili ægritudine curabitur.

Vnguentum ad tussim, verum & facile.

℞. Alliorum nu. iij.
Axungiæ porcinæ quātum satis est.

Contundantur optimè & fiat vnguentum, quo inunguntur pedum plantæ ad ignem vesperi cùm itur dormitum, deinde in lecto inungatur aliquātulū etiam spina dorsi. Quod cum per tres dies continuos factum fuerit, liberabitur ab omni tussi vehementi æger. Potest etiam vti æger prædicto syrupo vel alia pectorali decoctione tam in prandio quàm cœna & alijs temporibus.

Ad Vlcera vetera putrida, incurabilia facile & bonum, quod vno aut altero die sanat.

℞. Terebinthinę ter lotæ, primò aqua fontana, deinde rosarum, aut plantagi nis ℥.iij.
Vitelli ouorum nu.j.
Olei rosacei ʒ.j ß.
Argenti viui sublimati ʒ.ß.

Misceantur omnia optimè, & fiat vnguentũ, quo vtitor. Quoniam autẽ aliquantulũ trahit hoc vnguentum, tale defensiuũ faciendum erit, vt
Olei rosacei ℥.ij.
Aceti ℥.ß.
Boli Armeni parum.

Misce, & inunge partes circum vlcus ad quatuor aut sex digitos. Interim tamen membrum in quo vlcus consistit, prope ignem positũ esse oportet, quo fiet vt æger dum caro à medicamento exeditur, dolorem notabilẽ nõ sentiat. Cæterum cum iam omnẽ carnem putridam exederit, butyro inungendum erit vlcus per diem vnum, & videbis effectum mirabilem.

Contra pestem sæpius probatum.

Sumito cæpem vnam, quę cum per me diū incisa, excauata, & optima deinde theriaca impleta fuerit, coquatur sub cineribus in linteo madefacto, deinde auferatur, & succus exprimatur, de quo sumat æger cochleare vnum, & statim persanabitur.

Contra pestem suffimentum.

℞. Thuris
Macis
Absynthij
Mirrhæ
Ligni aloes
Ocilhetti
Narcaphthi
Musci
Ambræ
Nucis muschatæ
Myrrhi
Masticis
Cupressi
Lauri
Rosmarini
Saluiæ
Rosarum
Sambuci

Gariophillorum
Iuniperi
Rutæ
Picis
Resinæ sing. part.j.

Misceantur & in tenuissimum puluerem cõterantur, & super carbones accensos conijciantur, fiat suffimentum.

Ad pestem Remedium optimum.

Sumito pulueris baccarũ lauri excorticatarũ cochleare vnum cum aceto & aqua tepida, maximè si febris sit ardens, deinde dormiat, sudetque & sanabitur. Verùm si febris non fuerit ardens, sed cum rigore inuaserit, puluerẽ cum vino accipiat.

ALIVD.

℞. Dictamni albi
Tormentillæ
Corall.alb.
Gentianæ
Boli Armeni
Terræ sigillatæ sing.quant.satis.
Misce & fiat puluis, cui adde.
Aquarum endiuiæ
Rutæ

Rosarum

Rosarum
Scabiosæ
Aceti albi

Misce omnia, & fiat potio, sumenda tepida antequam quatuor horæ euase rint, deinde maneat in lecto & sudet.

Contra pestem antidotum præseruans.

℞. Dictamni albi
Aristolochiæ rotundæ
Carlinæ, siue Hormini
Verbenæ
Gentianæ
Zeduariæ
Cornu Ceruini sing. ℥.j.
Rutæ M.j.

Contundātur parum, ponanturque in phialam vitreā magnam superinfundendo vini albi optimi mensuras quatuor aut quinque, relinquaturque. Pestiis autem tempore de hoc vino sumito poculum dimidiū singulis diebus manè in aurora, vbi prius nucē & ficum cum duobus aut tribus folijs rutę sumpseris, & præseruaberis à peste.

Emplastrum aperiens pestem.

℞. Olei communis quartam.j. ℥.
Cerussæ contritæ ℥.iiij.
Lithargyrij cribrati ℥.iij.
Ceræ ℥.iiij.

Misceantur & coquantur, deinde ab igne remotis addatur aceti parum, & fiat emplastrum. Et cum vti voles, primò super linteum perforatum in medio distendito, deinde super foramen aliud linteolum cum vnguento mortificante addito. Quo facto aliud linteũ absque foramine emplastro illitum super addito, relinquaturq; per horas viginti quatuor, deinde auferatur tantũ linteolum super foramen positum, atque aliud recens cum prædicto vnguẽto mortificãte, applicetur per alias 24 horas, deinde partes etiam circum inungantur cum axungia procina. His omnibus factis, auferatur emplastrum appliceturq; linteum cũ axungia porcina, aut gallinę pinguedine, & sic exibit, & cadet caro illa mortificata, & sic foramen illud inde factum curetur vnguento aliquo competente. Quòd si caro supercrescat, cum vnguento, super-

perponito aluminis vſti aliquantulũ.

Contra peſtem aliud.

Sumito duo aut tria folia rutæ, allij ſpicam, nucis nucleum vnum, ſalis granum, miſce & ſtomacho ieiuno capito ſingulis diebus vſque ad menſem vnum. Valet etiam ad vermes.

Aliud probatum.

℞. Aquæ vitæ.
Meliſſæ.
Plantaginis. ſing. lib. j.

Miſce & ſerua. Quando autem vti voles, ſumito huius aquæ ℥. ij. alternis tantum diebus, & eris tutus à peſte. Hæc etiam valet ad fiſtulas & vlcera.

ALIVD.

℞. Theriacæ.
Aquæ vitæ.
Vrinæ infantis maſculi.
ſing. part. j.

Miſceantur, & quotidie manè in aurora ſumat æger poculum vnum per dies tres, & ſanabitur.

ALIVD.

Subitò cum peſtis aliquem inuadit, ſumat theriacæ aliquantum per os, deinde ſuper partem affectam ponat etiam aliquantulum. Quo facto illico

columbam viuam in duas partes secato, partem vnam sic calentem super theriacam, affectamque partem ponito, donec colũbæ pars viridis fiat, theriacaque rubescat. Quod cum ita fiat, videbis ex columba aquam viridem emanantem, quæ nihil aliud est, quã venenum. His factis bubonẽ ad maturitatem sequenti emplastro reducas, Est huiusmodi.

℞. Axungiæ porcinæ ℥.iiij.
Absinthij contusi ℥.ij.

Misce, & fiat emplastrum, applicandum tumori.

Aliud ad pestem.

℞. Masticis ℥.ij.
Euphorbij. ℥.j.
Spicæ nardi. ℥.v.

Misce & fiat puluis, de quo sumat æger. ʒ.ß. si vir ʒ.j. Quo facto, sumito quinquefolij quantum satis est, ex qua decussatim collocata fiat pila, quę sub cineribus ponatur cum linteo, mox auferatur, scindaturq; in partes duas, quæ si denique super partem affectam collocata fuerit, illico dolorem remouebit.

Aliud

Aliud ad idem.

Sumito tempore pestis duo aut tria folia rutæ, nucem & ficum vnum, & simul comedito.

ALIVD.

℞. Stercoris pueri sicci, & in puluerem redacti, cochlearia duo, musci parum: misce, & sumito cum vino albo antequam sex horę elapsæ fuerint, ab ea hora qua correptus fuit peste.

ALIVD.

℞. Cæparum albarum nu. j.
Mellis.
Aceti.
Succi rutæ.
Millefolij sing. part. j.

Misce, & fiat potus, de quo sumat ęger poculum dimidium calidum, deinde maneat in lecto, & sudet. Hoc autem faciendum antequam sex horæ præterierint, vt antè dictum est.

ALIVD.

℞. Pulegij.
Conseruæ rosa. sing. quantũ satis est.

Misce, & fiat electuarium, quo vtendum erit, tempore pestis, stomacho ieiuno, ad quantitatem castaneæ.

Aliud ad idem probatiſsimum.

Sumito nuces immaturas quantũ ſatis eſt, quæ cum in aceto per dies octo fuerint, eximantur, & contundãtur, demum diſtillentur donec omnis aqua exierit. Quando autem quis vti volet, ſumat huius aquæ ℥.iij. vel iiij. per aliquot dies, & maneat in lecto bene coopertus.

Aliud perfectiſsimum.

℞. Aloës hepaticæ ℥.j.
Mirrhæ.
Croci. ſing.℥.ß.

Miſce, & cum vino albo odorifero fiat maſſa pillularum. Quòd ſi medicamentum efficacius reddere voles, adde Diagridij, Caphuræ ſing.℥.ß. Dixit mihi D. Octauianus, D. Franciſcum de Albertis medicum, cum tres octauas abſque Diagridio prædictarum pillularum, in vino diſſolutarum ægrotis præbuiſſet, ſtatim ab initio acceſsionis, deinde mandaſſet vt in lecto ſudarent, eos liberaſſe, quia per ſudorẽ illud venenũ expelleretur.

ALIVD.

℞. Florum nucum, in vmbra exiccatorum.
Nucum immaturarum, minutatim incisarum sing. quantum satis est.

Nuces in aceto ponito per dies tres, deinde eximantur, & vnà cum floribus distillentur donec aqua omnis effluxerit. Quòd si vti voles, sumito ℥. ii. ʒ. vel iii. Hoc autem fiat statim ab initio accessionis, & sanabitur. Nam hæc aqua virus euacuat, vel per secessum, vel vomitum, vel si apostema auctum esset, rumpatur eo ruptorio, quod hoc in opere docebitur.

Ad perimendum apostema pestiferum facile.

℞. Salis communis contriti.
Vitell. ouorum nu. i.

Misce, quibus mistis & super affectum positis breui tempore Dei gratia sanabitur æger.

Ad liuidas & pestilentes pustulas in cute apparentes quas quidam Itali Petechias, alij signa vocant.

℞. Rhapontici recentis.

Radicum graminis.
Tormentillæ.
Dictamni albi sing. ℥.ij.

Misceantur & contundantur, deinde coquantur in aqua fontana vsque ad consumptionem tertiæ partis igne lento, demũ coletur, & seruetur. Quãdo autem quis vti volet, sumat poculum vnum calidum, bis in die, manè scilicet & vesperi duabus horis antè cœnam, deinde maneat in lecto, pannis optimè inuolutus, & sudet. Quando autem signa per corporis cutẽ sublinida spargentur, & similis leprosis apparebit æger, sanabitur.

Contra pestem probatum.

℞. Gentianæ.
Zeduariæ.
Rad. Tormentillæ sing. ℥. ij.
Dictamni albi recentis, vel nõ multum antiqui.
Cornu ceruini vsti.
Margaritarum albarum.
Boli armeni.
Aristolochię rotũdę sing. ℥. j.
Caphuræ ℥. ß.
Sacchari albissimi ℥. ij.

Misce

Misce omnia, & fiat puluis subtilissimus. Quod si vti voles, sumito Theriacæ optimæ, instar nucis, pulueris prædicti ʒ.j. Aquæ endiuiæ, vel acetosæ ℥.iii. misce, & fiat potus, quo vtatur æger antequam à principio morbi, horæ duodecim præterierint. Verũ si æger esset adhuc puer, sumat tantùm drachmam dimidiam pulueris, aquæ, theriacæ, singulorum similiter ʒ.ß. Valet etiam hæc potio ad venenum sumptum per os, & ad febrem ardentem. Quòd si sanguinis detractio fieri possit antè potionem, fiat ex eodẽ latere, in quo affectus consistit, si verò non fiat, post potionẽ sumptã.

Globi contra pestem.

℞. Ladani ℥.ß.
Styracis calamitæ ℥.i.
Diambræ.
Diamusci.
Nucis muschatæ.
Macis.
Cinnamomi electi sing. ʒ.ß.
Rosarum Damasc. ℈.i.
Spicæ nardi ℈.ß.
Musci gr. viii.
Pulueris Violettæ ʒ.ß.
Ligni aloës gr. viii.

Calami

Calami aromatici, ad fabæ magnitudinem.
Ambræ gr. iiii.
Myrrhæ ʒ. ß.

Conterantur singula per se in mortario calido, deinde misceantur optimè cum aqua rosarum, & styrace liquida, quantum pro orbiculis formãdis satis esse videtur.

Vnguentum perimens pestem.

℞. Ligni salicis aut fabarum, idque combure, atque in aceto extingue, & sicca in vmbra, & contere, quantum satis est. Calcis viuæ, quantum satis videtur, misce. Quibus factis sumito aquæ saponariæ ℥. iiii. & coque ad spissitudinem, cui adde.

Pulueris prædicti, quantũ satis est.
Axungiæ porcinæ ℥. ß.
Cantharidum contritarum ʒ. ß.

Misce & fiat vnguentum. Quòd si nimis durum esset, adde mellis parũ, & conseruetur in vase bene obturato.

Oleum contra pestem & venena.

℞. Olei communis ℔.ii.
Scorpionum nu.centum.

Miſceantur & coquantur in vaſe duplici vſque ad conſumptionem tertiæ, deinde extractis prius ſcorpionibus, fiat colatura, cui adde,

Rhabarbari ℥.ii.
Vnicornu ℥.ii.
Theriacæ ℥.i.
Aquæ vitæ. ℥.iij.

Miſcantur omnia, & ponantur ad ſolem per duos aut tres menſes in vaſe aliquo optimè obturato. Quòd ſi ſit hyems, ponãtur per dies tres, ſub calidis cineribus. Modus autem vtendi ſic ſe habet, nempe inungantur partes circa cor, omnes arteriæ, & videbis effectum admiratione dignum.

Præſeruatiuum contra peſtem, optimum, quod in Anglia tempore magnæ illius peſtilentiæ Anni 1348. ab omnibus medicis probatum fuit. Nam omnes qui hoc vſi ſunt, euaſerunt.

℞.

℞. Aloës hepaticæ.
Cinnamomi electi.
Mirrhæ sing.ʒ.iii.
Gariophyllorum.
Macis.
Ligni aloës.
Mastichis.
Boli armeni. sing.ʒ.s.

Misceantur & fiat puluis subtilissimus, de quo sumito singulis diebus mane in aurora, cum vino albo, aqua diluto, & gratia Dei à peste tutus præseruaberis.

Præsentissimum remedium ad eos qui peste correpti sunt, quod valet etiam ad liuidas pustulas in cuti ex febre pestilentiali subortas: itemq; ad carbunculos, ignem sacrum, & id genus alia.

℞. Hæderæ baccas maturas, & in vmbra siccatas, deinde cõtritas, & fiat puluis, de quo accipiant ægri ʒ.s. cũ poculo dimidio vini albi, deinde maneant in lecto, vt optimè sudent. Postquam autem sudauerint ægri, indusium, linteamina lecti & stragula mutentur, si quidem fieri potest, sin minus, indusium tantum cum linteaminibus.

nibus. Atque ſic aliqui vna ſola nocte ſani euaſerunt. Mediolanenſem quẽdam vidi ipſe Aleppæ, correptum peſte vnà cum bubone in inguinibus, & ſub axilla altero, hoc puluere bis in die manè ſcilicet & veſperi vteretur, ſequenti die, bubonibus ruptis conualuiſſe.

Contra peſtem remedium facile, trahens venenum à parte affecta, ſiuè in ea ſit bubo, ſiue carbunculus, aut alius quiuis tumor.

Sumito gallinam viuam, atque in ea parte qua oua parit, deplumatam, ponito ſuper partem affectam, ſinaſq; aliquandiu, deinde auferatur, & ſic omnem aut maiorem veneni partẽ eam attraxiſſe, & paulo pòſt mori videbis. Verùm melius eſt, ſi bis aut ter fiat, cũ aliis recentibus gallinis, quoniã ſic omne venenum attrahent. Quibus factis, inungatur pars affecta theriaca optima, vtanturq; ægri ſupra dictis remediis per os, & maximè hæderæ, vel lauri baccis, vel aliis huiuſmodi. Quod ſi bubones, propter peſtis vehementiam non aperirentur, ſuperioribus

reme-

remediis, quæ frangendi aperiendiq́;
vim habent, vtendum erit, vt melius
omne venenum inde eximi ac deriua-
ri queat.

*Modus quo quisque tempore pestis præ-
seruari poßit.*

Primò cum vitiosi & semi putrefa-
cti humores facilius ab aëre pestilenti
corrumpantur, opera danda erit, vt
caput, ventriculusque, humoribus vi-
tiosis vacent, quod fiet, si aliquando
vtatur medicinis purgantibus, vt Cas-
sia, Pillulis, vel masticinis, vel de Aloë,
& similibus: & supra omnia conuenit
vsus tartari, si quidem in puluerem re
digatur, dissoluaturque in aqua cali-
da, & coletur, deinde siccetur, vt aqua
salis, & seruetur. Quando autem quis
vti volet.

℞. Huius pulueris ℥. iiii.
Conseruæ rosarum ℔. i.

Misce, & fiat electuarium, de quo
sumito ℥. i. manè in aurora, alternis
tantùm diebus: facit enim ventrem lu
bricum & mundum. Quòd si conser-
ua haberi nequeat, dissoluetur, vel cũ
iur e

iure carnium, aut brafsicæ, relinquatur fic parum, donec fæces fubfidcant: quibus abiectis ius bibat alternis diebus, vt dictum. Cæterùm à multis cibis abftinendum erit, & maximè fumofis, durisque. Vtatur cibis, qui fanguinem purgant, vt buglofsa, borragine, Cichorio, lactuca, & huiufmodi. Vitet repletionem, & nimiam inanitionem. Quare bonum erit, vt fingulis diebus in aurora fumat aliquod prædictorum præferuatiuorum, vt pulueris vltimi in Anglia probati, vel fimilium Deinde duabus horis ante prādium, aliud quoddam præferuatiuum fumendum, vt rutam, ficum & nucem, vel conferuam aliquam fupra pofitam, vel fruftum mali Citri conditi, vel aliquantulum fyrupi acetofitatis Citri, vt inferius docebimus, quo etiam in prandiis et cœnis pro fapore, fiue condito vti licebit, quemadmodum à cibo fumpto feminibus mali Citri conditis, quæ optima contra venena habentur. Cæterùm optimum erit, vt fingulis diebus, manè fcilicet & vefperi, manus, tempora, pulfus, nares illinantur aceto rofaceo, in quo iniectum fit parum caphuræ, aquæ rofarum, ligni aloës, parum xilobalfami, fi haberi poteft, fin minus parum

Cinnamomi. Quòd si hæc omnia desint, vtatur aceto puro. Ferant secũ homines odorifera, aut in Chyrothecis, indusiis, strophiolis, capillis, barbis, orbiculis supra dictis. Cæterum habitationes sint mũdæ maximè ab omnibus fœtidis excrementis, quòd fiat si talia loca sæpius purgentur, obstruanturque. Vitet tapetos, peristromata, pannos è lana, & id genus. *D*iuites sæpius vtantur suffimentis, maximè iis quæ sequenti libro docebuntur. Pauperes verò suffimenta parent ex foliis & ligno lauri, rosmarini, iuniperi, cupressi, item ex corticibus Citri, aurantiorum & limoniorum malorum, & similibus, prætereà ex styrace, calamita, ladano. Vitet omnes animi affectus, tristitiam, mœstitiam, timorem, iram, &c. quæ corrumpunt sanguinem aliosque humores, cor debilitant, spiritus offendunt, prosternuntque, & per consequens naturam debilitant. Vitet prætereà lætitiam seu gaudium nimium, præsertim cum poros, & meatus corporis facilè dilatet, & mala aëris affectio per eos recipiatur. A venere nimia abstineat, sed quantum fieri potest, vtatur victus ratione media ac temperata. Super omnia teneat animam phylosophicum

&

& Christianum, non timeat mortem, neque magni pendat vitam, sed tandiu in hoc mundo viuere desideret, quandiu *Deo* patri nostro benignissimo, qui omnia ad nostram vtilitatem facit, placeat, & tunc vitam suā amittere nō grauetur: quando ad meliorem nos ducere ei placeat. Quare omnis spes nostra in eo semper posita esse debet: Nam sic gratia sua efficiet, vt nobis ipsis prouideamus, ipseque nobis adiumento erit, vt ea conficere queamus vel ipse solus tanquam sapientissimus, & potentissimus medicus, nos vel conseruabit, vel ad se tum recipiet, quando expedire nobis censebit, & non quando nos desideramus, cum sæpenumero quid optandum sit, ignoremus.

Modus conficiendi succum acetositatis Citri, ad eum vsum, de quo suprà dictum est.

℞. Succi acetositatis Citri quantū volueris
Mellis despumati, in singulas succi libras, ℥. ij.
Sacchari, quantum satis est
Cinnamomi contriti, parum.

Miſceantur & coquantur non diu, deinde ſeruetur. Hoc vti licebit ante prandium, & etiam in prandio, & cœna pro condimentis, vt dictum eſt. Eſt nanque remedium optimum tam ad præſeruandum, quàm ad peſtem depellendam. Eſt quoque eius continuus vſus pro ijs, qui ſuſpitionem veneni habent vtilſsimus.

FINIS LIBRI PRIMI.

D. ALEXII PEDEMONTANI DE SECRETIS LIBER Secundus.

*

MODVS CONFICIENDI oleum imperiale, ad capillos, barbam, manus, chyrothecas inungendas. Potest etiam poni in lixiuio, ad indusia, sudariaq́; lauanda, quod quidem oleum magno & paruo pretio confici potest.

℞. Ambræ minutatim incisæ ℥. ß.
Styracis calamitę minu. incisi ℥. viij.
Aquæ rosarum
Olei Ros. *Dam.* sing. lib. ij.
Gariophyllorũ crasse cõtritorũ n. vj.
Cinnamomi contriti ʒ. j.

Misceantur omnia, & ponantur in phialam aliquã vitreã optimè ceratã, deinde pergameno obturatam sub fimo per dies octo, deinde auferantur, inijciãturque in ollam vitream, coquantur per horas duas igne lento. Quibus factis, remoueãtur ab igne, & cũ omnia frigida sint, cochleare aliquo, vel argenteo, vel aureo, vel

frustro poculi vitrei colligetur oleum supernatans optimè, seruetur que in phiala aliqua vitrea optimè obturata, siquidem tantum musci & zibetti additum sit, quantum satis esse visum fuerit. Hoc oleum pretiosissimum est, confortat cerebrum, putrefactioni ab aëre pestifero resistit. Cæterum materia in fundo relicta optima est, pro conficiendis orbiculis suffimentis. Quòd si minori pretio parare voles, facies absque ambro & musco, vel parum admodum addendo.

MODVS CONFICIENDI Olei balanini, vel de ben quo suffitores vtuntur, odorati per se, & non magni pretij, ad chyrothecas, & alia huiusmodi odore imbuẽda.

Oleum Balaninum, siue de Ben fit, vt oleũ amigdalinũ. Hoc quidam vtũtur suffitores duabus de causis, quarum vnà est, quòd nullo odore præditum sit, quo fit, vt odorata omnia, quæ eo condiuntur, nullum alienum odorem acquirant, sed proprium eorum seruent. Altera est, quòd longo tempore duret, neque vllo modo rancidum fiat, neque cor-

rumpatur, quemadmodum aliud oleum omne. His itaque de causis suffumitores, in hoc oleo ambram, muscum, & alia id genus dissoluunt pro suffiendis chyrothecis & aliis. Verum cum sic paratum non penetret bene ac si alio modò, vt nunc dicetur, paratum esset, propterea quod pulueres admisti, ei corpus, soliditatemque concilient. Quare cum non bene ad interiora penetret, ita vt odor diu conseruari posit, modum alium eumque perfectissimum perficiendi illud, hîc adscribam. Itaque sumito glandes vnguentarias, mundatas, & in quatuor partes incisas, easque in cribro rariore ponito: deinde sumito musci, zibetti quantum satis esse videtur, & cum aqua rosarum dissoluito in vase aliquo suffitorio, demum ad ignem ponito, cum glandibus vnguentarijs suprà positis ita, vt fumum omnem in se recipiant. Quibus factis, oleum ex glandibus extrahetur, serueturque: & sic habebis oleum perfectissimum, atque Imperatore dignum, siue pro suffiendis chyrothecis, siue aliis huiusmodi.

AQVA ODORATA
valde, Prima.

℞. Aquarum ros. Damasch.

Lauendulæ lib. xij.
Gariophillorum
Cinnamomi electi sing. ʒ. j.
Macis
Cardamomi
Musci
Ambræ sing. ℈. ß.
Cort. mali Citri
Sandali Citrini
Ireos sing. ʒ. ß.
Belzoini siue assæ dulcis
Styracis calamitæ sing. ℈. j.

Quibus omnibus mistis, atque in phialam vitream positis per dies quindecim, distillentur per balneum Mariæ: deinde cum per alios dies quindecim ad solem posita fuerit, optima atque perfectissima erit.

AQVA SECVNDA.

℞. Rosarum Damasch.
Florũ Gariophillorũ sing. lib. j.
Rosmarini
Lauendulæ
Iasmini
Maioranæ
Serpilli
Satureiæ sing. ℥. iij.

Cin

Cinnamomi electi
Belzoini seu assæ odoratæ
Styracis calamitæ sing. ʒ. ij.
Nucis muschatæ
Mahaleb sing. ʒ. j.
Cort. mali Citri ℥. j.

Contundantur herbæ, & flores crassè, reliqua verò in puluerem redigantur, deinde misceantur, atque in vase aliquo vitreato relinquantur ad solem per dies duos. Quibus factis, aqua in balneo Mariæ extrahenda erit, cui denique adiectus musci ℈. i. relinquatur ad solem per dies xx. vel xxx. in vase aliquo vitreo optimè obturato, & erit perfectissima.

AQVA TERTIA.

℞. Aquæ rosarum lib. vi.
Vinum Cretici poculum. i.
Flor. ros. Damasch. recēt. lib. iii.
Lauendulæ
Spicæ nardi sing. ℥. iiii.
Matrisaluiæ
Iasmini
Ligustri sing. lib. i. ß.
Malorū Arātiorū siccorū ℥. iii.
Cort. mali Citri ʒ. iiii.
Gariophillorum ʒ. i. ß.
Cinnamomi

Ireos
Styracis calamitæ
Belzoini sing. ℈. ij.
Nucis muschatæ ℈. j.

Contundantur & puluerizentur, deinde cum per dies decẽ in phiala aliqua vitrea bene obturata recõdita fuerint, aqua per balneũ Mariæ extrahatur, cui deniq; adde musci, ambræ, sing. ℈. j. ß. relinquatur aliquandiu ad solem, deinde seruetur.

AQVA QVARTA.

℞. Aquarum rosˀ. damasch. lib. x.
Odoratæ lib. iiij.
Lauendulæ lib. j.
Gariophillorum ʒ. ij.
Sandali Citrini
Mahaleb. sing. ℈. i.

Redigantur in puluerẽ, & misceantur omnia simul cum aquis prædictis, deinde cum sic per dies quatuor relicta fuerint distillentur in balneo Mariæ, donec omnis aqua exierit, cui denique addantur sequentia, in puluerem redacta, nempè.

Cinnamomi
Gariophillorum
Belzoini
Styracis calamitæ sing. ʒ. ß.

Qui-

Quibus mistis, denuò distillentur in balneo Mariæ, addendo in fine parũ musci & ambræ, deinde in vase vitreo optimè clauso seruetur ad vsum.

AQVA QVINTA.

℞. Aquarum ros. Damasch. ℔. iiij.
Lauendulæ
Spicę nardi sing. ℥ iij.
Ex florib. malorũ arantiorum
Ex floribus myrthi
Ex floribus Iasmini
Maioranæ
Ex flor. mal. limoniorũ sing. ℔. ß.
Belzoini
Styracis calamitæ sing. ʒ. j.
Musci ℈. ß.

Misceantur omnia simul, deinde cum per dies sex in phiala vitrea bene cooperta fuerint relicta, distillentur in balneo Marię, deinde ponatur ad solem per dies quindecim, & ad vsum conseruetur.

AQVA SEXTA.

℞. Aquæ Odoratæ, ex floribus mali Citri, & alijs rebus odoratis compositæ, quam inuentores Nanpham appellant ℔. ij. & ℥. iiij.
Flor. Rosmarini recent. ℔. ij.
Ambræ ℈. j.

Con-

Contundantur & miſceantur, deinde cũ in vaſe aliquo vitreo per dies decem repoſita fuerint, diſtillentur in balneo Mariæ, & ſeruetur aqua.

AQVA SEPTIMA.

℞. *Aquarum Nanphæ ℔.iiij. Roſ. Damaſch. ℔.ij. Ambræ ℈.ß.

Aqua Nanpha, eſt ex floribus mali Citri & alijs rebus odoratis copoſita.

Miſceantur omnia, deinde in vaſe aliquo vitreo optime clauſo ponantur ad ſolem per menſem vnum, ac ſeruentur.

AQVA OCTAVA.

℞. Aquarum Roſ. Damaſch. ℔.iiij.
Lauendulæ ℥.vj.
Florum Iaſmini ℔.iij.
Muſci ℈.j.

Miſceantur, deinde cũ per dies decem in vaſe optime recluſa fuerint, diſtillẽtur in balneo Mariæ, ſeruenturq; ad vſum.

AQVA NONA.

℞. Aquæ roſ. Damaſch. ℔.vj.
Cort. mali Citri
Arantij ſing. ℥.ß.
Gariophillorum ℈.j.

Flo-

Florum spicæ nardi recent. ℥.vj.
Quibus mistis omnibus, & aliquandiu in vase aliquo vitreo obturato relictis, distillentur in balneo Mariæ, & seruetur odoratus latex.

Aqua decima & vltima odorata.

℞. Aquæ rosſ. Damasch. ℔.x.
Foliorum rosſ. Damasch. ℔.ij.
Mahaleb ʒ.ß.
Ambræ ℈.ß.

Contundantur, & in puluerem redigantur, misceanturq́; deinde cum sic per decē dies in vase aliquo bene obturato cōdita fuerint atq; deinceps quoq; sub cineribus calidis per dies tres, distillentur in balneo Mariæ, si prius perq́; dies quindecim in sole ponantur. quo facto conseruentur.

Modus parandi oleum ex floribus malorum arantiorum, pretiosum.

℞. Amygdalarū dulciū mundatarū ℔.j.
Florū mal. arantiorum, quātū satis est.

Quos in tres partes diuidito, quarū vna super pannum linteum subtile in cribro ponatur, deinde partem dimidiam
amyg

amygdalarum superaddito, quæ cum à secunda parte florum coopertæ fuerint, alteram amygdalarum partem superponito, rursusq; eas cum floribus tegito, ita vt amygdalæ medium inter flores obtineant locum. Hocque per dies sex facito addendo singulis dieb. flores recẽtes. Quibus factis, amygdalæ primò contundantur optimè, deinde per pannum linteum mundum torculari exprimãtur benè, donec oleũ omne emanarit, cui addatur parum zibetti, musci, belzoini, & relinquatur ad solem per dies octo.

Olei iasmini & ex Floribus Gariophillorum conficiendi modus.

℞. Amygdalarum dulcium, contusarũ, & mundatarum, quantum satis est.

Florum Iasmini, quantum volueris.

Quibus ordine super dispositis, inq; loco aliquo humido per dies decem relictis, auferantur, atque oleum extrahatur, quod variæ est virtutis. Sic etiam conficitur oleum ex floribus gariophillorum, & alijs floribus.

Oleum ex nuce Muscata perfectißimum.

℞. Nuces muschatæ quantum pro olei quan-

quantitate satis est, incidátur minutatim, atque in Cretico vino immergantur, deinde cum sic per tres dies relictæ fuerint, auferantur, siccenturq; in loco aliquo mũdo per biduũ. Quo facto superaspergatur aliquãtulũ aquæ rosarũ, deinde cum igne bene fuerint calefactæ, exprimatur oleũ, vt supra, & seruetur in vase mundo optimè obturato. Valet hoc oleum mirum in modum ad varia & multa.

Oleum belzoinum seu assæ odoratæ.

℞. Belzoini, seu assæ odoratæ, in pul. redactæ ℥.vj.
Olei tartari
Aquæ rosarum sing. ℔.j.

Misceãtur & relinquantur sic per diẽ integrũ, deinde distillentur, serueturq; pro re pretiosa.

Oleum ex styrace excellentissimum.

℞. Styracis liquidæ, quantum satis est, ponatur in aqua rosarũ per duos aut tres dies, deinde alembico super addito, distilletur, vt oleum belzoini. Primò enim aqua emanat, deinde oleum, quod valde pretiosum est.

Oleum

Oleum myrrhinum quod efficit cutem mollẽ, candidam & venustam.

℞. Ouorum ad duritiem coctorũ, quæ diuisa in duas partes, atque ab interioribus, id est, à vitellis purgata impleantur myrrha, in tenuem puluerem redacta, deinde in loco aliquo humido collocentur, donec omnino in oleum resoluta sit. Hoc oleum non solùm cutẽ mollẽ, lucidamq; efficit, verũ etiam vulnerũ cicatrices delet.

Ratio oleum omnis generis conseruandi à putredine.

Sumito in singulas libras olei, salis gr. ij.
Limaturæ æris.
Aluminis sing. gr. ij.
Misceantur omnia simul cum oleo, deinde aliquantulum in balneo Mariæ coquãtur, demũ coletur, relinquaturque ad solẽ per dies octo, & sic incorruptum seruabitur diutissimè.

Oleum belzoinum.

℞. Belzoini quantum satis est, & in phialam vitream bene obturatam, in fimo per dies xv. aut xx. finito. Quo facto, coletur, & seruetur in ampulla, & est omniũ optimum.

Aliud

perinfundito tantum aquę rosarũ, donec ad duos aut tres digitos emineat, deinde alembico superaddito, ne quo vis modo exhalare posit, distilletur primò quidem igne lẽto, donec aqua exierit, deinde vehemẽtiore, quo vsq; oleũ omne perfluxerit.

ALIVD.

℞. Nucum muschatarum contusarũ ℥. xij. ponantur in ollam vitream nouam, superinfundendo tantum vini Cretici, aut albi optimi, donec à vino cooperiantur, butyri recentis ℔. ij. misceantur bene, & per quatuor aut quinque dies in loco calido, obturato bene vase relinquãtur. Quibus factis coquantur igne admodum lento, donec vinum omne fuerit consumptũ, deinde coletur antequam infrigidatum fuerit, seruetur q; in vase vitreo ad solem, donec residuum crassum faciat, demum rursus coletur, & alio vase seruetur.

Oleum gariophyllorum valde nobile.

℞. Amygdalarum dulcium, mundatarum & incisarum, & ponito in aqua rosarum, hoc modo parata. Sumito gariophyllorum contusorum quantum satis est, quibus superinfundito aquam

rosarum, relinquaturque, donec omnes gariophyllorum vires attraxerit. Quo facto, amygdalæ tandiu macerentur in ea, donec optimè mollescant, deinde extrahantur, siccenturq; ad solē, & rursus macerentur denuóque siccentur. Hoc quinquies aut sexies facto, extrahatur oleum, vt supra dictū serueturque in vase aliquo vitreo bene oppilato. Hac etiam via oleum belzoinum, ex musco, styrace calamita, aloe, cinnamomo, mace nuce muschata &c. confici potest: præterea etiam simul variè componi.

PVLVIS IREOS.

℞. Ireos electæ, atq; in puluerē redactę, quantū satis est, cui superinfundito parū æquæ rosarū, vt inde humefiat, deinde super cribro setaceo coopertum distendito. Quibus factis, ℞. Styracis calamitæ in puluerem redactæ, belzoini contriti, singulorum ℥. ß. aquæ rosarum poculum dimidium, misceantur atque ad ignem ponantur, ita vt cribrū coopertum cum puluere ireos superpositum sit, vt fumum in se recipiat totum. Quare sic superponendum erit, ne quo modo respirare possit, & sic habebis puluerem ireos valde per-

perfectum & bonum ad odorem gratum, pannis & aliis rebus conciliandum.

Puluis quem Violettam Itali appellant.

℞. Ireos.
Rosarum nondum apertarum.
sing. ℔. j.
Cort. mali Citri ℥. iiij.
Gariophyllorum ℥. ij.
Sandali Citrini.
Lauendulæ.
Coriandri sing. ℥. ij.
Nucis muschatæ ℥. j.
Maioranæ.
Styracis calamitæ sing. ℥. j. ß.
Belzoini electi seu assæ dulcis.
℥. vj.

Misceantur atque in tenuissimum puluerem redigantur, deinde cribretur, & seruetur in vase aliquo vitreo optimè obturato, ne exhalare queat.

Puluis albus ad sacculos.

℞. Sandali citrini ℥. ij.
Belzoini.
Ireos sing. ℥. j.

Redigantur in puluerem, deinde in a-

qua rosarum, quantum satis est, aliquantulum bulliant, demum addito aluminis squamosi vsti, & in pulverem redacti, & formentur pillulæ vel trocischi, qui cum in vmbra fuerint exsiccati, rursus in pulverem redigantur, cribrenturq́; & erit puluis confectus. Verùm si cum musco parare velis, adde.

Musci.
Ambræ sing. gr. xxii.
Zibetti gr. xviij.

Misceantur omnia simul, pro sacculis inter vestimenta ponendis.

Modus parandi pulverem Cyprium.

℞. Muschi quercini, aut nucis in Ianuario, vel Februario, sudo cœlo siccetur, deinde lauetur aqua fontana, ter aut quater, & semper in vmbra siccetur. His factis, ponatur in aqua rosarum per horam vnam, deinde siccetur, & in pulverem tenuissimum redigatur, demum ponatur in cribrum aliquantulum aqua rosarum humectatũ, suffigaturq́; hoc suffimẽto.

℞. Belzoini.
Styracis calamitæ sing. ℥. ij.
Thymiamatis. ʒ. j.

Lauen-

Lauendulæ ʒ.ß.
Ligni Aloës ʒ.ii.

Contundantur leuiter singula, deinde misceantur omnia simul, diuidanturque in partes quatuor, quarum vna post aliã ponatur in fornace, in vase aliquo vnà cum cribro super addito, & sic relinquatur, donec omnes partes suffimenti fuerint combustæ. Animaduertendum tamen vt cribrum ita supra positum sit, & obturatum, vt fumum totum in se recipiat. His factis sumito huius pulueris ℥.j. cui paulatim adiungito zibetti gr. vj. musci gr. xxvj. omnia diligenter in puluerem contrita, demum recondito in vase aliquo vitreo optimè clauso, ne vllo modò exspirare queat, & sic habebis modum omnium optimum. Ex Cypro tamen & oriente Venetias aduehunt globulos quosdam, colore subflauos quos vocant Batri. Sunt huiusmodi pilæ, vt aiunt ex boum stercore in Maio confectæ, nempe stercore sæpius in aqua rosarum infuso, deinde rursus exiccato, atque in globulorum formam redacto. Hos denique globulos suffitores contundunt, & absque suffimento addunt aliquantulum musci, zibetti,

belzoini, atque ita per cribrum transmittunt.

Puluis magistralis optimus.

℞. Rosarum Damasc.
Cyperi Alexandrini.
Sandali citrini sing. ℥.j.
Ireos ℥.ß.
Ligni Aloës.
Calami aromatici.
Galangæ.
Belzoini. sing. ℈.ß.
Gariophyllorum gr.i.ß.
Musci gr.v.
Zibetti gr.iii.

Misceantur, & fiat puluis tenuissimus, serueturque in vase aliquo clauso.

Puluis albus odoratus.

℞. Ireos electi ℥.iii.
Sandali albi.
Rosarum Damasc.
Ligni aloës.
Belzoini.
Cyperi Alexandrini sing. ℥.ij.
Musci gr.iiii.
Zibetti gr.iii.

Redigantur in pulerem singula per se,

se, deinde misceantur & fiat puluis, seruandus in vase cooperto probè.

Puluis ruber.

℞. Rof. Damasc. ℥.ii.
Sandali rubri ℥.i.
Ligni aloës.
Cyperi Alexandrini sing. ℈.ß.
Ireos gr.i.ß.
Gariophyllorum ℈.i.
Musci gr.iii.
Zibetti.
Ambræ sing.gr.ii.

Terantur omnia, misceanturque, & seruetur puluis.

Puluis niger.

℞. Cypri Alexandrini.
Ligni aloës sing. ℥.ß.
Sandali citrini.
Rosarum Damasch.
Ladani sing. ʒ.ii.
Gariophyllorum ℈.s.
Musci gr.ii.
Zibetti gr.ii.

Redigantur in puluerem omnia, misceantur & fiat puluis.

Puluis Cyprius nobilissimus.

℞. Moschi quercini mundati, & aqua fontana optimè loti, quantum satis est: deinde cum ad solem bene fuerit exiccatus, super aspergatur tantum aquæ rosarum, quantum ad humectationem satis esse videatur, posteà siccetur ad solē, contundatur & cribretur fiatque puluis subtilissimus. Quibus factis, puluis aqua rosarum humectandus erit, deinde in cribro ponendus, sub quo tale suffimentum fuerit collocatum, ita, vt nullo modo expirare possit. Suffimentum autem sic se habet.

℞. Belzoini.
Styracis calamitæ sing. ℈. j.
Ladani.
Ligni aloës sing. gr. i. ß.
Musci gr. ß.

Quibus contusis crassè singillatim misceantur, & fiat puluis, paulatim ponendus in vas aliquod fictile, in quo contineatur ignis, ita vt puluis in cribro contentus, totum fumum in se recipiat, donec fuerit consumptus omnino. Deinde sumito puluerem in cribro contentum,

cui

cui addito in singulas vncias, præsertim si perfectiorem desideras.

Belzoini ℈. ß.

Musci gr. iiii.

Zibetti gr. ii.

Redigantur in puluerem singula per se, deinde misceatur cum vncia vna prędicti pulueris & seruetur.

Puluis Cyprius, aliter paratus perfectißimus.

℞. Stercoris bubuli recentis quantum satis est, siccetur ad solem vel in fornace, deinde cùm in tenuißimum puluerem redactum fuerit, humefiat aqua rosarum, in qua sic relinquatur per diem integrũ, postea siccetur ad solem, idque fiat ter aut quater. Verùm in fine plus humectandum erit, ita vt aliquo modo in vasis vitrei fundo adhæreat. His factis, suffiatur prædicto suffimento optimè, deinde siccetur, & fiat puluis subtilißimus, qui seruetur in vase aliquo optimè clauso.

Puluis odoratus & perfectus, seruandus in cistis.

℞. Rosarum nondum apertarum, in

vmbra

vmbra ſiccatarum, quantum volueris, deinde in maximo feruore æſtatis ponantur in vaſe mundo ſuperinfundendo tantum aquæ roſarum, donec ea cooperiatur, relinquaturque donec inflentur. Quibus factis, immiſce & confunde probè, & pone ad ſolem, quouſque caleſiant bene: interim tamen vas optimè clauſum eſſe oportet. Cùm autem probè ſiccatæ fuerint, deinde omnem aquam roſarum imbiberint, ſumito pro vnaquaque libra roſarũ, muſci gr. x. gariophyllorum in puluerem redactorum quart. i. miſceantur paulatim ſupradictis: antequam autem miſceantur, ſi quid aquæ roſarum in fundo relictum fuerit, abiiciendum. His factis, ponantur roſæ in pelui æneo bene cooperto ad ſolem feruentiſsimum, vt ſiccentur, deinde fiat puluis ſubtiliſsimus, & ſeruetur in vaſe obturato. Quòd ſi voles veſtimenta vel lintea mina reddere odorata, ſumito harum roſarum antequam in puluerem redactæ fuerint, quantum ſatis eſt, quæ cum in pannis lineis ſubtilibus ligatæ fuerint, ponantur inter veſtimenta.

Puluis odoratus.

℞. Roſarum rubrarum vix apertarum

quan-

quantūm volueris, cōtundantur in mortario, deinde ponantur ad solem calidissimum, superinfundendo aquam rosarum muscatam. Quæ cum sæpius humectatæ, & deinde siccatæ fuerint, fiat puluis subtilissimus cum Cyprio puluere, vt suprà, & seruetur.

Puluis optimus & odoratus, quem quiuis secum ferre possit, vel in capsis seruare.

℞. Rosarū siccarū recentiū ℥. xii.
Gariophyllorum electorū ʒ. ii.
Sem. Spicæ ʒ. i.
Styracis ʒ. s.
Cinnamomi. ℥. s.

Redigantur in puluerem tenuissimū, & fiat puluis, cui addi quoque possunt.

Musci gr. ii.
Ligni aloës ʒ. s.

Orbiculi odorati contra pestem.

℞. Styracis.
Ladani sing. part. i.
Gariophyllorum part. s.
Caphuræ parum.
Spicæ nardi.

Nucis

Nucis muſchatæ. ſing. q. ſ. eſt.
Redigantur in puluerem tenuiſsimum miſceantur deinde cum aqua roſarum, in qua diſſolutum fuerit dragacantum, gummi Arabicum, demum optimè incorporentur, fiantque orbiculi.

Ad odorem puluinis conciliandum.

℞. Roſarum rubrarum, non apertarum, & mundatarum, quantum voles, deinde cum in vmbra exſiccatæ fuerint, humectentur aqua roſarum, rurſuſque ſiccentur, idque ſexies fiat. Quo facto ſumito pulueris Cyprini, cui adiunctum fuerit aliquantulum muſci, ambræ, ligni aloës, omnia bene in puluerem redacta, miſceantur cum roſis ſic humectatis optimè, relinquanturque per noctem vnâ, coopertæ linteo aliquo. Deinde cum in ſacculis roſæ vnà cum puluere poſitæ fuerint, claudantur, ita vt ſuturæ cum muſco, ambra, zibetto bene oblinitæ ſint, quemadmodùm panni cera oblineantur. Hoc autem fit, vt foramina ſuturarum obturentur. Cæterùm ſuper ſuturas lineæ aureæ aut ex holoſerico factæ vel ſimilibus. Et hic eſt modus optimus. Quòd ſi minore pretio parare voles, ſumantur

mantur rosæ præparatæ vt suprà, & pro musco, ambra, addatur puluis sequens.

℞. Gariophyllorum.
Cinnamomi.
Ireos sing. part. i.

Macis parum: misceantur parenturq́; vt suprà dictum pro suffimentis.

Suffimentum Damascenum.

℞. Musci fini gr. iiii.
Zibetti gr. ii.
Ambræ.
Sacchari sing. gr. iiii.
Belzoini gr. j.
Styracis calamitæ gr. iii.
Ligni aloës gr. ii.

Redigantur in puluerem singula, deinde ponantur in vase suffitorio, addendo aquæ rosarum tantum, vt ad duos digitos emineat, vel aquæ Nāphæ: postea ponantur ad ignem lentum, & non bulliat. Quòd si aqua consumpta fuerit, adiungatur semper noua, & erit perfectū.

Aliud suffimentum Damascenum.

℞. Styracis calamitæ. ℥. iiii.

Belzoini

Belzoini ℥.iii.
Ladani.
Ligni aloës.
Cinnamomi sing.℥.i.
Spermatis Ceti ʒ.i.
Musci ℈.iiii.
Gariophyllorum ʒ.i.
Aquæ rosarum ℥.viii.

Redigantur in puluerem, & ponantur in suffitorio, fiatque suffimentum.

Lumen odoratum.

℞. Caphuræ ℥.i.
Olibani ℥.ii.

Redigantur in puluerem, & cum pauca cera fiat pila, quæ cum in vase aliquo cum rosarum aqua imposita fuerit, accendatur candela aliqua, & faciet lumē valde odoratum.

Compositio ex musco zibetto, & ambra.

℞. Ambræ ʒ.i.s. & super lapide porphyrite cum oleo Iasmini primò per se terito, deinde etiam musci quantum satis esse videtur, addito. His factis sumito.
Ros. Damasc.
Belzoini sing.℥.i.

Ireos

℞. Aquarum rosarum part. ii.
Florum mirthi part. i.
Nanphæ part. ii.

Misceantur, deinde toties chirothecæ lauentur, donec nullum amplius odorem corii referant, demum per duos aut tres dies in prędicta aqua quę puluere Cyprio respersa sit, relinquantur, deinde cum in vmbra mediocriter siccatæ fuerint, inungantur seuo sequenti. Sumito seui quantum satis est, & cum pauco oleo Iasmini dissoluito ad ignem, deinde inungantur bene chirothecæ calido, donec optimè imbiberint. Quibus sic se habentibus, cum panno aliquo fricentur benè quo melius seuum penetret: deinde distendantur & inflentur benè, & relinquantur sic per diem integrum: demum cum aliquoties inflatæ & tractæ fuerint, ita vt fermè siccatæ videantur, suffiantur suffimento aliquo bono per dies viginti, singulis diebus ter, aperiendo bene chirothecas, vt fumus ingredi valeat. Interim tamen semper humectandæ aquarum odorararum aliqua, deinde etiam inuoluendæ in strophiolo mundo: Postremò.

℞. Musci.
Ambræ

Olei Iasmini aut belzoini sin.q.s. est.
Aquæ odoratæ parum.

Misceantur, & in vase aliquo stanneo liquefiant ad ignem, deinde pēna aliqua chirothecas extrinsecus optimè inũgito. Quod cum factum fuerit, inungito sutu ras cum zibetto deinde inter rosas siccas ponito chirothecas per dies aliquot, demũ per dies duos inter duas culcitras, & sic habebis chirothecas vel imperatore dignas.

Suffimentum imperatorium ad cubicula, vestes, culcitras, linteos, & similia.

℞. Corticum mali Citri, vel Limonij, vel mali arantij, vel si desint, foliorum ro sarum viridium, vel siccarũ non tritarum quantum volueris, inungantur zibetto ex omni parte, deinde cum super carbo nes accensos iniecta fuerint, fieri non potest, quin odorem suauissimum per totum reddant cubiculum. Quòd si melius parare volueis, adde musci pauxillum & ambræ. Si autem minori pretio componere mauis.

℞. Aquarum rosarum
Mal. arantiorum
Olei Iasmini

Gariophyllorum aut huiusmodi
sing. quantum satis esse videtur.
Ligni aloës parum,
Styracis calamitæ
Zibetti sing. q. s.

Misceantur omnia optimè, & fiat ad modum vnguenti, quo inungantur cortices mali Citri vel arantij, deinde ponantur super carbones accensos, & sic reddent odorem iucundissimum, qui diutius durat, quàm si odoramenta tantum per se absque corticibus, carbonibus iniecta essent. Quòd si vestimenta, pannos & alia odorem concipere voles, ponito vestes vel huiusmodi in capsulis benè obturatis, ita vt in medio vacuum spatium existat, in quo suffimen cum carbonibus accensis ponatur, relinquaturque sic capsula optimè clausa. Possunt etiam vestimenta interius operculo affigi, quo fumum melius recipere valeant. His factis, & aliquandiu sic relictis, aperienda erit capsa vestimentaque mouenda vertendaque vt partes quoque reliquæ odorem concipiant, & rursus aliud suffimentum vt prius imponēdum, atque sic reliquendum in capsa optimè obturata, & habebis vestimenta non

ſolùm odorata, verùm etiam ipſam capſam, quæ aliis poſteà veſtimentis abſq; alio ſuffitu odorem conciliare poteſt. Cęterum poſſunt etiam caniſtri, fiſcellæ, huiuſmodi odore affiari, in quibus poſteà ea collocari poſſunt, quæ odorata habere cupimus.

Compoſitio ad orbiculos odoratos eóſque optimos conficiendos.

℞. Terræ nigræ, cõtritæ optimè lib. i. ß.
Tragacanthi ℥. iiii.

Mox aqua roſarum cooperiatur, deinde in mortario contundantur benè per horam dimidiam, quibus denique addatur.

Styracis calamitæ ℥. i.
Gariophyllorum
Ladani
Cinnamomi
Sandali Citrini ſing. ℥. ß.

Trita omnia addantur ſuprà dictæ paſtæ, deinde eximatur, et manibus benè tractetur paſta per horam dimidiam, atque ſic licebit tibi ex ea orbiculos conficere.

LIQVOR REGIVS.

℞. Muſci

Ambræ

Zibetti sing. gr. iiii.

Terantur simul, & cum oleo amygdalarum dulcium fiat liquor, ad modum vnguenti mollis, deinde seruetur in vase aliquo, ex ebore facto, optimè obturato, vtaturque vt zibetto.

SMEGMA SIVE SAPO album, muscatum.

Smegmatis rasi, atq; cum aqua rosarum benè subacti quantum satis est, insoletur per dies octo, deinde addatur aqua vel lactis ex Mahaleb. ℥. i. musci gr. xii. zibetti gr. vi. Misceantur & fiat pasta, qua formentur pilæ.

MODVS EXTRAHENDI lactis ex mahaleb.

Cum varius sit vsus huius lactis, vt superius dictum est, vt modum extrahendi quoque doceamus operæ pretium esse videtur. Itaque.

℞. Mahaleb quantum satis est, & cum aqua rosarum optimè in mortario contundito, ad modum pultis crassioris, deinde cum linteolo sub torculari, aut inter duos orbes succum extrahito. Quo facto, materia in linteolo relicta rursus cum aqua rosarum contundenda

erit deinde etiam exprimenda: hocque tandiu faciendum, donec nihil lactis amplius emaneat. Hoc autem lac vltra dies duos vel tres incorruptum manere non poteſt. Quare eo citò vtendum erit.

SMEGMA ALBVM odoratum.

℞. Smegmatis Veneti, antiqui, raſi, atque per ſex dies ad ſolem poſiti, quantum ſatis eſſe videtur, contundatur probè cum aquæ roſarum optimæ lib. j. deinde cum igne lento reſolutum fuerit, addatur.

Ireos contriti ℥. iiij.
Amyli ℥. vj.
Sandali albi ℥. ij.
Styracis liquidæ ℥. j.
Olei ſpicæ ℥. j.

Miſceantur optimè, deinde cum refrixerit, formentur pilæ.

SMEGMA MVSCATUM damaſcenum.

℞. Smegmatis optimi, atque ſubtiliter raſi lib. j.
Cinnamomi electi
Nucis muſcatæ
Styracis calamitæ ſing. ℥. j.
Ligni aloës ʒ. ij.
Belzoini perfecti ℥. ij.

Gariophyllorum ℥. j.

Conterantur omnia in puluerem tenuissimum, addendo pulueris Ciprici ʒ. j. parum musci zibetti, deinde mergantur in aqua rosarum, postea cum ad solem dies xxxx. fuerint relicta, fiant pilæ, quæ seruandæ sunt in vasis ligneis cum bombice.

SMEGMA LIQVIDVM *Neapolitanum.*

℞. Lixiuii fortis, quantũ satis est.
Cineris Cerri part. ii.
Cineris calcis viuæ part. i.

Misceantur & fiat lixiuium ita forte, vt oua recentia inter duas aquas natent. Huius lixiuii calidi sumito mensuras viii. seui ceruini colati & mundi mens. i. misceantur, ponanturque ad ignem ita, vt non bulliant, deinde ponantur in vase amplo, maximè in fundo vitreo ad solem tempore æstiuo, quotidie quater aut quinquies optimè cum ligno aliquo misceantur. Quod cũ per octo dies factum fuerit, optimũ atque perfectum erit; & quãto magis inueterascit, eo etiã melius euadet. Postremò sumito huius smegmatis quãtũ voles, & in vase aliquo

vitreo ponito, eoque ligno aliquo optimè subacto, tantum aquæ rosarum muschatæ, quantum satis esse videtur super infundito, deinde ad solem per dies octo relinquito, agitando singulis diebus, vt dictum est. Quòd si nimium densaretur, aliam aquam nouam maximè rosarum adiungito, ita vt neque siccum nimis neque molle appareat. Si verò cum musco parare voles, sumito musci in mortario optimè contriti, quantum satis esse videtur, deinde cum aqua rosarum calida bene misceatur, addaturque saponi prædicto, ac diligenter sæpeque agitato: demum cum sic aliquantulum relicta fuerint, impleatur vascula, vt tibi videbitur.

SMEGMA OPTIMVM
Ex diuersis rebus.

℞. Aluminis catinæ part. iii.
Calcis viuæ part. i.
Lixiuii fortissimi mens. iii.
Olei communis mens. i.
Misceantur, deinde addatur.
Album ouorum nu. i.
Farinæ amyli scutellam. i.
Vitrioli Romani contriti ℥. i.

Miscendo continuè per horas tres, deinde quiescere per diem integrum finito,
pòst

post eximiro, in frusta secato, eas ad ventum non ad solem biduo siccato. & erit perfectũ: quo vtere in capitis lotionibus, quoniam salubre est, redditque capillos venustos.

Smegma cum zibetto.

℞. Iam dicti smegmatis aliquandiu cũ aqua rosarum ad solem positi quantum satis esse videtur, cui adde zibetti in puluerẽ cõtriti aliquãtulum, & misce. Quòd si etiam addas parum musci, erit melius, modò muscus prius cum aqua rosarũ sit maceratus.

Smegma ex oleis diuersis odoratis.

Sumito iã supra dicti smegmatis aliquãdiu cum aqua rosarum ad solem positi, quantum volueris, cui adde olei belzoini, vel alterius olei odorati, quantũ pro smegmatis portione satis est, misce, & fac smegma.

Smegma cum rosis.

Sumito rosarum recentium, contusarum quantum satis est, & misce cũ dicto smegmate, vt iam dictũ est. Hac etiam ratione potest confici smegma ex aliis floribus diuersis.

Smegma album odoratum Damascenum.

℞. Smegmatis cōmunis antiqui, rasi, quantum satis est, siccetur bene per dies octo aut decem, deinde contundatur, & cribretur, fiatque puluis, cui adde pro libris x.

Ireos ℥.iiij.
Sandali albi ℥.iij.
Mahaleb ℥.ij.
Farinæ amyli ℥.j.

Redigantur in puluerem omnia, misceantur cum prædictis x. libris, & ponantur in mortario vnà cū vncia vna styracis liquidæ, & pauco oleo spicæ: contūdantur bene omnia simul, demum cum farina amyli formentur pilæ seu globi, siccētur in vmbra & seruentur.

Aliud Smegma optimum.

℞. Musci in aqua rosarū dissoluti gr. vj.
Zibetti contriti gr. iiij.

Misceantur cum supradicto smegmate. Verùm muscum in aqua rosarum calidū esse oportet: & erit optimum.

Smegma nigrum et durum.

℞. Pulueris supra dicti smegmatis ℔.x.

Gario

Gariophyllorum ℥.iiij.
Macis ℥.ij.
Mahaleb
Cyperi
Sandali citrini
Styracis liquidæ sing. ℥.j.
Olei odorati q. s. est.

Terantur, quæ terenda sunt, & confice modo prædicto, & erit perfectū. Quòd si perfectius voles, adde musci dissoluti in aqua rosarum, vt suprà, zibetti, sing. q. s. est, misceantur omnia, & formētur pilæ, quæ siccentur in vmbra.

Smegma Neapolitanum aliud.

℞. Adipis ceruini, aut vaccini, vel vitulini, vel caprini iuuenis ℔. j. ponatur in vase vitreato, & liquefiat ad ignem, coletur optimè, cui adde lixiuij (quod magistram saponis vocant, nimirum primam, quoniam tres fieri solent) quantum satis esse videtur, deinde ponatur ad solem, miscendo continuè, donec ferè exiccatum fuerit: demum adde lixiuij secundæ & tertiæ coctionis simul, quantum opus est. Quando autem probare volueris, sumito parum, atque inter ma-

manus confricato, quòd si spumā reddat rē iam confectā habes.

Smegma ad serica optimum.

℞. Caulium fabarum M.iiij.
Calcis viuæ M.j.

Misceantur & ponãtur in colatorio, bene pressa, in medio caua, in qua toties aquā infundito, donec colare incipiat. Sæpius enim exiccabitur, antequam stillare incipiat. Quibus factis sumito huius colaturæ mens. iiij. seui dissoluti & colati mens. j. misceantur & coquantur ad ignem, donec sexta pars euanuerit, deinde ponatur in vase aliquo ad solē, miscendo per diē integrum, donec benè imbiberit lixiuiū omne, durumque euaserit, & erit perfectum.

Seuum nobilissimum ad manus, & chyrothecas.

℞. Vini albi ℔.iij.
Seui caprini masculi, vel
Veruecis ℔.j.

Coquantur simul igne lento cooperta, deinde auferantur ab igne, & cum iam deferbuerint, ponantur in patina aliqua, lauenturque aqua pura quinquies aut
sexies,

ſexies,deinde per noctem vnam ſic in aqua relinquãtur. His factis, ſumito aquæ roſarum ℔.j. Vini albi ℔.ij. miſceantur, & cum dicto ſeuo coquantur ad ignem lentum, vt non recipiat fumum, ad conſumptionem medietatis. Deinde ſumito raparum ſub cineribus coctarum, & mundatarum ℔.ſ. pro quaque libra ſeui, coquantur cũ aqua roſarum per horam dimidiam, deinde colentur, & ponantur in mortario cũ oleo Iaſmini aut Citri, aut cum pauca caphura. Quib. peractis, ſumito ſcutellam in aqua roſarum lotam, in qua formetur ſeuum, adiunctis prius ceruſſæ contritæ ℥.iij. in ſingulas libras ſeui, aut olei roſacei, & pone inter flores odoriferos, velut roſarũ, per octo dies. Deinde ſumito ſacculũ linteum in aqua roſarum lotum, & ſeminum melonum, quãtũ ſatis eſt imponito, atq; ſic oleum torculari extrahito, quod ſeruetur in vaſe bene obturato.

Seuum optimum ex pomis, quod pomatam vocant.

Sumito pomorum odoratorum & mũdatorum nu. xvj vel xx. incidantur in quatuor partes, in quarum qualibet, ponãtur quatuor aut ſex gariophilli, deinde cum

cum aqua rosarum in patinā vitreatam coopertam ita, vt rosarum liquor emineat, & relinquantur per diem integrum. His factis eximantur, ponanturque in ollam vitreatam vnà cum trib. libris axungiæ porcinę recentis concisę ad ignem lentum, deinde coletur ita, vt colatura cadat in vas aquæ frigidæ plenum. Hoc autem per triduum vel quatriduum faciendum, vt purior reddatur axungia, aqua quotidie mutata. Quę cùm facta fuerint, sumito seuum illud purgatum, & colato, cui adde spicæ nardi parum, Gariophyllorum ℥.ij. Cinnamomi ℥.j. sandali citrini ʒ.ij. belzoini, styracis calamitę sing. ℥.j. Contundantur & ponantur in panno lineo subtili ita vt non excidant, deinde bulliant omnia simul igne lento, & procul à flamma, per horas quatuor aut sex, donec rosarū aqua omnis euanescat, miscendo aliquando, ne fumum oleat. Quādo autem satis coctum fuerit, adde ceræ albæ ℥.viij. coquantur per horæ quadrātem, subinde miscendo, deinde auferatur ab igne, maneatq́; sic per alterum horæ quadrantē, donec fæces resideāt. Quibus factis, coletur paulatim per pannū lineū subtile, ita vt fęces in fundo remaneāt, in vas aliquod vitreatum, in quo aqua rosarum

rum sit infusa. Quum verò deferbuerit, & concretum fuerit, in quatuor diuidatur partes, ponaturque in ollam vitreatam cum aqua rosarum muscata pauca, miscendo bene, vt in vnum confluat corpus. Si verò misceri non possent, aliquandiu ad ignem ponito admodum lentum quousque optimè misceantur, deinde seruetur.

Seuum pomatum aliud.

℞. Pomorum odoratorum quantum satis est, quę coquantur, & seminibus exemptis, contundantur, perque linteum exprimantur, deinde adde axungię caprinæ colatæ, æquale pondus, coquantur in vase vitreato, donec rosarum aqua omnis fuerit consumpta, demũ addatur musci, gariophyllorũ, nucis muscatæ leuiter contritæ, sing. q. s. est, coquantur simul, coletur materia, vt suprà, & seruetur.

Aliud pomatum.

Axungia porcina recens vnà cum rosarum aqua ponatur in ollam vitreatam ad ignem deinde coletur, immittaturque in aquam frigidam per dies decẽ, lauãdo diebus singulis decies, toties aqua mu-

tata. Postea sumito poma odorifera, à seminibus purgata, atq; in partes aliquot incisa, ponantur in aqua rosarum per triduum, deinde accipito quindecim gariophyllos per integrum diem in aqua frigida purgatos, atque incisos, misceantur & coquantur omnia igne lento in aqua rosarum per horam vnam, spumando bene, quibus postea addito ceræ albæ ℥. iij. & rursus bulliant aliquandiu: deinde cum colatũ optimè fuerit, relinquatur sic per noctem, deinde totũ seuum album colligito. Quoniam autem in fundo fęces hæserunt, oportet vt in mortario cum aquã rosarũ optimè spatula agitentur, & quãto melius agitatum fuerit, plusq́ue aquæ rosarum adiunxeris, tantò purius euadet. Quib. factis, sumito axungiæ tenelli porci, quantum satis est, ponito in aquã frigidam per dies quatuor, aquis diebus singulis mutatis, pòst membranis, cartilaginibus, & id genus alijs exemptis.

℞. Poma viginti odorata, ac singula in quatuor partes secato, corticem seminaque eximito, & contundito, singulis pomis quatuor gariophyllis adiectis. Quando autem axungia in rosarum aqua cocta fuerit tandiu, donec omnis rosarum aqua emanauerit igne admodum lento,

ad-

addantur poma contusa, parum cinnamomi, spicæ nardi, nucis muschatæ, & huiusmodi, & coquantur, deinde coletur & seruetur. Quòd si parum seui vitulini colati adiungatur, melius erit.

Pila ad tollendas maculas olei & seui.

Accipito smegmatis liquidi, quo panni è lana purgantur, quãtum par est, cui addito cineris vitium, aluminis vsti, tartari in puluerem redacti sing. quantum satis videatur, misceantur omnia simul diligẽter, & formentur pilæ, quibus vtere maculis delendis.

Dulciaria siue confectiones Muschatæ.

℞. Tragacanthi in aqua rosarum liquefacti, & dealbati q.s. est, ex quo in massam adducto nucis auellanæ instar sumito, in mortario tundito, subinde sacchari optimi addito: itemque musci in rosarum aqua dissoluti gr. 5. Misce & fiat pasta quæ incidetur prout placuerit. Quòd si meliores conficere volueris, adde plus musci & sacchari, deinde etiam aliquantulum macis in puluerem redacti, miscendo continuè: prætereà adiungito etiam parum farinæ amyli, vel quod melius est, pulueris sandali rubri miscendo, vt in massam cogatur. Hanc in partes

aliquot secato, atque in vmbra siccato. Quòd si hoc coloribus libet variare, quos volueris addere licebit, bene attritos, modo nè venenati sint. Possunt quoq; auro vel argẽto tegi, vt reliquæ confectiones.

Dulciaria regia.

℞. Gummi Arabici ℥.v.
Sacchari perfecti ℥.iiij.
Amyli ℥.iij.
Musci gr.cxx. Misceãtur vt suprà.

Dentifricium perfectißimum.

℞. Corall. rub. ℥.iiij.
Terræ Maioricæ ℥.ij.
Ossium Sepiarum
Pumicis sing. ℥.j.
Gariophyllorum
Cinnamomi
Masticis sing. ʒ.j.
Margarit. alb. ℥.ß.
Sang. Drac. ℥.j.
Musci gr. iij.

Redigantur in puluerem singula, & cribrentur, deinde misceantur cum tragacantho, in rosarũ aqua macerato, ad modum pastæ, & fiant dentifricia, quo dentes confricati, reddẽtur albissimi, & à corruptione conseruabuntur.

Vinum

Vinum hipocraticum perfectum.

℞. Cinnamomi electi ℥.j.
Gingiberis ʒ.ij.
Granorum paradisi ʒ.iij.
Gariophillorum ℈.j.
Nucis muschatæ
Galangæ sing. ℈.ß.

Redigantur in puluerem, & misceantur ponanturque in colatorio. Deinde sextarij quadrantem boni vini albi aut rubri, Vini Cretici vel alterius optimi quartarium: deinde sumito sacchari albissimi ℔.j. dissoluti in alio vino, atque reliquis superinfundito, toties iterando, donec clarum lucidumq; euadat. Atq; hæc pro ea mensura vini satis sunt. Quòd si plus facere voles, species quoq; pro vini portione augeto. Potest etiam addi aliquantulum musci in linteo positi, circa colatorij fundum alligati, vt musci odorem recipiat.

FINIS LIBRI SECVNDI.

D. ALEXII PEDEMONTANI DE SECRETIS Liber Tertius.

Secretum Elegans ad condiendum mala Citria atque huius generis alia.

ALA citria vel arantia, vel alterius generis fructus incisa, & ab interiorib. mundata, bulliant in aqua fontana per semi horam, donec aliquantulum mollescant, deinde eximantur, ponanturque in aliam aquam frigidã per dies octo, bis quotidie aqua mutata, manè scilicet, & vesperi ad ignem ponãtur, donec calefiant, tantùm non bulliant, quod itidem bis faciendum est. Quidam verò semel tantùm die ponunt ad ignem, ne nimium poma mollescant, mutantque aquam vesperi tantùm, vt amaritudo omnis auferatur. Quæ cùm ablata fuerit, sumito sacchari, vel mellis purgati, atque præparati, vt inferius docebitur, in quo ponantur mala Citria, prius aliquo modo exiccata, quod fiet, si relinquatur per noctem integram, maximè tem-

tempore æstiuo: in hyeme verò in loco aliquo commodò per horas tres, deinde in saccharo vel melle per diem naturalem maneant. Quibus sic factis, eximantur ex melle vel saccharo, atque ipsum mel vel saccharum ad ignem lentum bulliant per horam dimidiam, deinde cum deferbuerit benè, iniiciantur mala rursus. Atque sic per biduum faciẽdum, donec ad iustam crassitudinem ipsum mel vel saccharum coctum fuerit. Quòd si melle vti velis, bis erit purgandum, & colandum secundum artem, vt infra docebitur. Quod cùm factum erit, immittantur mala Citria, & bulliant igne lento ad horæ quadrantem, posteà auferantur ab igne, sicq; diẽ integrum maneãt. Sequenti verò die iterum ad ignem coquãtur per horam dimidiã, atque sic per duos dies faciendum, vt mel, vel saccharum vnà cũ malis Citriis perfectè cõficiatur. Tota enim ars cõsistit in coquendo omnia simul, aut etiã in solo melle, vel saccharo. Nã si minus rectè coquatur facilè fumum redolebit: sin verò optimè, & rectè coquatur, res erit stomacho amica & pretiosa. Hac etiam via & ratione alii fructus condiri queunt, vt mala persica matura integra, limonia, arãtia, po-

ma, nuces virides immaturæ, & earum nuclei, & similia pro diuersitate fructuum.

Modus purgandi & præparandi mellis vel sacchari, ad condienda mala Citria vel alia huiusmodi.

Sumito in decem libras mellis, duodecim alba ouorum, aquæ fontanæ poculum dimidium, misceantur bene contundendo, deinde vnà cum melle ponãtur ad ignem lentum, per quartam horæ partem, posteà cum ab igne remotum & optimè despumatum fuerit coletur, & erit clarum & purum ad condiendos omnis generis fructus. Quando autẽ mala Citria condire voles, sumito in singulas libras, mellis libras duas. Hoc etiam modo saccharum præparari potest. Verum si cum saccharo condienda sint, sumito in sex libras malorum, sacchari libras nouem, & erunt optimæ condita. Hoc autem hac ratione fit, quoniam mel plus in se continet excrementorum, quã saccharum, ideo tertia parte plus mellis est opus. Quod si hanc rationem sequaris, semper opus perfectum facies.

Mala

Mala persica Hispanorum modo confecta.

℞. Malorum persicorum, magnorum, mundatorum & incisorum, quantum volueris, ponantur ad solem biduum, & manè & vesperi voluantur, deinde sic calida in syrupum sacchari dicto modo præparati coniiciantur, demum' eximantur, atque rursus ad solem ponantur, eodem modo sæpius reuoluendo, donec siccentur optimè. Quibus peractis, rursus in saccharum iniiciantur, mox etiam ad solem exponantur. Hoc autem tertiò & quartò faciendum, donec crusta inducetur. Quod cum factum fuerit, seruetur in tempus hybernum, & erunt pretiosa.

Diacitonium simplex paratum modo Valentinorum, quo etiam vtuntur Genuenses, in frusta vel placentarum formam confectum.

℞. Malorum Citoniorum, mundatorum quantum volueris, coquantur in aqua donec aperiantur, deinde per pannum linteum pulpa exprimatur optimè, addendo libras octo, tres libras sacchari candidissimi, miscendo continuè cum

ſpatula lignea, & coquendo igne admo dum lento, quo vſque perfectè cocta fuerint. Satis autẽ cocta eſſe cognoſcuntur ex hoc; nẽpe cũ è cacabo exẽpta minimè adhereſcũt ſed ſpõtè ſequũtur. Quòd ſi cum muſco parare voles, ſumito muſci parũ, & cum ſaccharo in puluerem redigito, deinde cum in cacabo opoſitum fuerit, miſce bene. Sin verò cum aromatis voles, accipito Cinnamomi, Gariphyllorum, Nucis muſcatæ, Gingiberis q.s.eſt, & miſceantur. Verùm muſcus cum pauco aceto antea erit parum coquẽdus. His omnibus ritè adminiſtratis, ſumito tantum ex caldario, quantum ad vnam placentam ſatis eſſe videtur, & ſupra menſam, ſupra quam ſaccharum in puluerẽ redactum ſparſum fuerit, deinde formẽtur placentæ ad libitum, demum ſiccentur ad ſolem. Cum verò omnes ſimul poſitæ fuerint, muta & reuolue ſæpius, interpoſito ſemper aliquantulum ſacchari contriti, hocque toties ſaccharo faciendum, donec inducetur cruſta. Atque ſic habebis Diacitonium optimum, ſuauiſſimum omnium, & cordi amicum. Hac etiam ratione licet mala perſica, pira, & alia huiuſmodi cõdire: & eſt res optima,

pulcher-

pulcherrima, & quouis principe digna.

Ad condiendum mala insana cum sacchare, modo Genuensium, quæ Longobardis mala disdegnosa vocantur.

℞. Mala insana, non matura, sed instar nucis parua coquantur in aqua, donec mollescant, deinde siccentur bene & immergantur in syrupum sacchari superius præparati, & in eo relinquantur per dies viginti, demum eximantur, & syrupus per se coquatur secundum artem, vt superius dictum est. Postea rursus immergantur per dies quatuor, quo vsque tota humiditas extracta fuerit: qua extracta, seruentur in vasis, & erunt optima.

Pasta ex saccharo facta, ex qua variæ fructuum vasorum, & animalium formæ confici queunt, quæ tamen esui non solum sunt apta, sed etiam suauissima.

℞. Tragacanthi in aqua rosarũ liquefacti quantũ satis est, deinde in singulas vncias quatuor sacchari sumito huius tragacãthi liquefacti ad fabæ magnitudinem, succi

ſucci malorum limoniorum ℥.j.vel ʒ.j.ß. ex albo ouorum parum, contundatur primo tragacanthum in mortario bene, donec ferè in aquam reſolutum fuerit, deinde adde ſuccum limoniorum vnà cum ouorum albo miſcendo probé. His factis, adde ſacchari albiſsimi in puluerem contriti ℥.iiij. paulatim quidem, & fiat paſta, quæ eximatur, atque cum ſaccharo optimè ſupra menſam ſubigatur vt farina, donec reducatur in mollem paſtam, ex qua deinde variæ formæ fieri poſsint. Quod cum factũ fuerit, ligneo cylindro, hoc eſt, tereti ligno complanetur, tenueturq; paſta, vt variæ inde formæ confici queant. His formis & confectionibus in conuiuijs vti licebit pro alijs vaſis, modò cibis calidis nõ impleantur, in fine verò iis omnib. veſci vt pote guſtui ſuauib. & gratis. Quòd ſi ſuauiores volueris, ſumito amygdalarũ dulciũ mũdatarum & contuſarũ optimè, ſacchari optimi, aquæ roſarum, ſing. q.ſ. eſt. miſceantur & fiat paſta, vt in Mazapanib. fieri ſolet: deinde ponatur inter partes duas prædictæ paſtæ, vel formæ ita vt in medio ſita fuerint, abſque perceptione extrinſeca, & habebis vaſa admodum iucunda & elegantia.

Conditum ex melonibus perfectum.

℞. Melonum non bene maturorum, incisorum & mundatorum quantum vo lueris, qui cùm in aceto optimo per dies decem fuerint, eximantur, atque aliud acetum optimũ superinfundatur, in quo maneant per totidem dies, diebus singulis miscendo. Quibus sic se habentibus eximantur, & ponantur super pannum lineum per diem & noctem, vt siccentur aliquo modo in vmbra, posteà ponantur in melle per dies decem, bulliantque singulis diebus semel, demum eximantur, ponanturque in vase aliquo aspersa puluere sequenti.

℞. Gariophyllorum
Gingiberis
Nucis muscatæ
Cinnamomi sing. q.

Misceantur & fiat puluis subtilissimus, qui cum supradictis vbicunque aspersus fuerit, adde mellis albi optimique, quantum satis est, & serua.

Melones siue pepones quomodo dulces perfectique reddi possint.

Melonum siue peponum semina, in

ea parte qua paulum hiant, ponantur in saccharum dissolutum in aqua per tres aut quatuor horas, addendo parum aquæ rosarum, deinde extracta & exiccata plantentur, nascentur melones optimi, & suauissimi. Quòd si muscatos voles, adiunge aquæ musci, & cinnamomi aliquantulum, & habebis perfectissimos. Hoc eodem modo cucumeris semina emendari possunt.

Ad condiendos arantiorum cortices, quouis anni tempore, potissimum verò in Maio, cum mala maiora, corticésque crassiores fuerint.

℞. Corticum aurantiorum in quatuor aut sex partes incisorum quantum volueris, ponãtur in aqua fontana per dies decẽ, plus minúsue donec perlucidi sint, deinde siccentur in aëre linteo inuoluti panno donec fuerint satis sicci, demum in ahenum immittantur, vbi tantũ mellis sit, vt media pars extet, coquendo aliquantum misceantur, mox auferantur ab igne, ne mel nimium coquatur, relinquanturque sic per dies quatuor in iam dicto melle, miscendo quotidie. Hoc autem tertiò faciendum erit, coquendo

prius

prius parum, deinde relinquendo, vt iam dictum, per dies tres. Quibus omnib. factis, cortices ex melle eximantur coquanturq; in tanto melle, quantum tibi satis esse videbitur, non quidem diu, deinde ponantur in vase aliquo, addito gingiberis, gariophyllorum, cinnamomi, sing. q. s. est: misce & serua tanquam rem optimam. Scito mel illud ipsum valere etiam ad condienda alia.

Ad condiendas nuces.

℞. Nucum dum adhuc teneræ sunt, & virides quantum volueris, perforentur quatuor aut sex locis, & immittantur in aqua fontana per vndecim dies, plus minusue, pro vt videbitur, deinde coquantur in melle, vt de arantijs dictum est, nisi quòd quater plus coqui debeant, propterea quòd plures etiam sint. Illud autem obseruandum, vt mel recens subinde addatur, propterea quòd coquendo minuatur. Postremò adiungenda quoque sunt aromata, quemadmodum de arantiis factum est, nisi quod minus gariophyllorum addatur, quoniam nuces amaras reddunt.

Ad condiendas cucurbitas.

℞. Cucurbitarum in partes ſecundum longitudinem inciſarum, & mundatarum, quantum volueris, deinde aquam feruentem ſuper aſpergito cucurbitis, deinde cum ſic per nouem dies factum fuerit, coquantur ad ignem mediocriter, nimirum tantum, vt nimium ne molleſcant. Quæ cum deinceps in vmbra in panno linteo exiccatæ biduum fuerint, coquantur in melle, vt de arantiis dictum eſt.

Ad condienda pira appiana, quæ muſcatella dicuntur.

Pira muſcatella ſemel tantum in melle coquantur additis aromatib. vt ſuprà. Verum condimenta hæc omnia maiorē aromatum copiam deſiderant pro ventriculi remediis.

Muſtacea Neapolitana nobiliſſima & ſuauiſſima quæ & recreant ventriculum, & halitum bonum reddunt.

℞. Sacchari albiſsimi ℔.iij.
Floris farinæ ℔.vi.

Cinna-

Cinnamomi ℥. iij.
Nucum muſcatarum
Gingiberis ſing. ℥. ß.
Piperis ℥. j.
Mellis albi, crudi, non deſpumati ℥. iij.

Fiat prius cum farina circulus, in quo ponatur ſaccharum, ita vt in medio contineatur, cui deinde addito aquæ roſarũ muſcatæ lib. j. miſcendo & agitando continuè, donec ſaccharum reddatur inuiſibile. His factis, adde aromata & mel, miſcendo probè manibus vnà cum farina, è qua tantum dematur, quantum ſatis erit ad ſpargendum teſtum. Quo facto, manu muſtacea ſecentur, ea magnitudine vt ſingula vncias tres contineant. Quibus omnibus peractis, ponantur in teſtum, in cuius fundo farina ſit ſparſa, & coquantur ſic in fornace, donec ſatis eſt, deinde auro obducantur.

FINIS LIBRI TERTII.

D. ALEXII PEDEMONTANI DE SECRETIS LIber Quartus.

Aqua odoris præstantißimi ad faciem, qua sudaria imbuta, atque ad tergendam faciem adhibita reddunt cutem albam, coloratamque: quantóque plus fricatur, tanto venustior redditur: seruant autem eam vim sudaria per menses sex, vt experientia docuit.

℞. Aluminis loti & vsti lib. j.
Vini Cretici nō dulcis mens. ij.
*P*astæ chrysocollæ ℥. vj.
Tragacanthi albi lib. i.
Gummi arabici ℥. iii.

Infundantur omnia in vino Cretico per biduum donec liquescant, in vase optimè obturato, ne quouis modo exhalare queant, addendo mensuras duas lactis caprini. Deinde sumito,

Argenti viui sublimati, calcinati in fornace benè clausa ℥. ix.

Cerussæ Alexandrinæ, sine plumbo,

prí

primò in panno lineo cum oui albo inuolutæ, deinde in lixiuio coctæ, vſque ad consumptionem tertiæ partis lib. ii.

Mellis crudi & albi lib. ii.
Terebinthinæ Alex. lotæ lib iii.
Aceti diſtillati pocula iii.
Gingiberis in puluerē cōtriti ℥. vi.

Coquantur ſimul cum aceto, donec tertia pars fuerit abſumpta. Adde.
Myrrhæ contritæ ℥. iii.
Litargirii contriti, & in tribus poculis vini albi cocti vſque ad conſumptionem tertiæ partis ℥. iii.
Miſceantur continue per horas ſex: Quibus omnibus factis, addantur cochleæ abſque teſtis nu. 50.

Caphuræ ℥. i.
Gallinam pinguem deplumatā, atque in partes ſectam
Arantiorum mūdatorum, à cortice & ſem. nu. ii.
Limomorum mundatorum à cortice & ſem. nu. xii.
Alba ouorū ad duritiē cocta & cū cinnamomo ſubacta nu. x x v.
Sacchari candidi ℥. vi.

Miſceantur omnia, & ponantur in cucurbitam vitream, diſtillenturque in balneo Mariæ. Et ſic prima aqua quæ exit, erit alba, ſecunda albior, tertia albiſsima: quæ per ſe poſita, miſceatur poſteà cum vltima, atque cum iterum confecta fuerit, ſeruetur & erit optima, excepta media, quæ omnium eſt ad faciẽ venuſtandã præſtãtiſsima. Quòd ſi ſtrophiola, vt ſupra dictũ eſt cõficere voles, ſumito ſtrophiola non valde ſubtilia, quę cum in catino poſita fuerint, aqua iſta cooperiantur, relinquãturque ſic per horas ſex, deinde diſtẽdãtur ita, vt aqua rurſus in catinum defluat: & cum iam bene fuerint exiccata, denuò in prædictã aquã immittantur vt antea per ſex horas, & exiccentur. Quod cum ſepties factum fuerit, rem confectam habebis ad faciem vel ipſis dignam Reginis.

AQVA CVTEM EX PALlida coloratam reddens.

Sumito pullos columbinos albos, hos diebus quindecim nucibus pineis paſcito, deinde eos aperito: capita, pedes inteſtinaque abijcito. His peractis.

℞. Panem dimidium

Alu

Floris æris
Aluminis sing. quātū sex obolis emi potest.
Quibus redactis in puluerem, sumito
Argenti viui cum saliua, vel succo limoniorum macerati quart. ij.
Olei tartari ℥. iiij
Cœparum liliorum, in vino coctarum, deinde per linteum expressarū nn. j. quibus mistis omnibus vnà cum ouorum vitellis bene contusis, cum succo limoniorū duorum, mane & vesperi, inungatur facies, collum & pectus, deinde cum per se siccata, sicque per octo dies relicta fuerint, sequenti medicina auferantur, quæ huiusmodi est.
℞. Furfuris
Maluæ
Matris violarum
Corticum fabarum
Medullæ panis sing. q. s. est.
Mellis nō despumati, nō ita parū.
Misceantur & tandiu coquantur, in satis copiosa aqua donec ea tactui appareat mollissima, deinde auferatur ab igne, atque in vas angusti oris effundatur, vt fumum, tanquam ex vaporario, facies in eum prona ad sudorem vsque recipiat. Quando autem probè sudaueris,

ris, sumito medullam panis, in prædicta aqua sed prius colata imburam; cum qua faciem, & partes omnes, eo medicamine illitas, confricato leuiter: quoniam cutis illa noua admodum subtilis est. Quum verò facies à prædicto vnguento purgata fuerit, subitò aqua simplici lauetur, & siccetur ac rursus lauetur aqua aliqua distillata, in qua nihil erodens sit quater aut sexies. Quòd si fortè fortuna aliquid vnguenti esset relictum in facie, vel in alijs partibus, partes supra dicta medulla panis fricentur, aut panno aliquo linteo, in aqua distillata immerso, & sic videbis primam cutem asperam & crassam esse mutatam, & nouam, id est, pulcherrimã & tenuem reductam. Verùm cauendum, ne quis antè dies octo exeat, neque in aëre degat, neque etiam ad ignem accedat ne cutis admodum subtilis comburatur, vel corrumpatur.

Oleum ad faciei naturalem sed nimium ruborem diluendum experimento comprobatum.

℞. Sem. Malorũ persicorum ℥.iiij.
Cucurbitarum ℥.ij.

Con-

Contūdantur, & fiat oleū, quo inūgatur facies manè & vesperi, & faciei rubor ille extinguetur.

Aqua ex talco perfectissima ad faciem.

℞. Talci foliati subtiliter ℔.j.

Redigatur in puluerem cum pauco oleo amygdalarum dulcium, addendo salnitri combusti ℔. ij. quibus mistis. & in ol lam positis, in fornace reflexa relinquatur per dies quatuor. Quod cùm factum fuerit, dissoluantur omnia in aqua calida, & colentur, donec salnitrum omne exierit. His factis, talcum exiccandum erit, atque in panno lineo vel laneo, in pilæ formam inuoluendum, & luto diligenter obducendum, deinde in ollam aliquam tartari crudi leuiterque contriti plenam, in medio exquisitè sepeliendum. Quod cùm factum erit, ponatur in fornace reflexa per dies quindecim, aut viginti, & inuenies tartarum album, cum talco in medio sistente: quod auferatur atque in puluerem conteratur, deinde cum in aqua vitæ dissolutum fuerit, extrahatur aqua per decantationem, demum talcum exiccetur, atque sic in loco humido ad dissolutionem vsque

ma-

maneat,& ſic reſoluetur in aquam lacti ſimilem,pretioſiſsimam.

Vnguentum argenteum reddens faciem albam,rubram,ſplendentem,quo vtuntur mulieres nobiles in Italia, non quidem omnes:quoniam non omnes hoc rectè norunt.

℞. Argenti ſublimati in mortario lapideo contriti ℥.iiij.
Argenti viui,in ſingulas vncias ſublinati obolum j.

Miſceantur & ponantur in aceto optimo per dies octo,deinde in aliud vas ponito,acetum aliud recens infundito , & coquantur ſimul aliquantulum. Quibus factis,eximatur argentum viuum ex aceto,ponaturque in ſcutellam vnà cum aliquantulo medullæ panis, contundantur optimè ſimul , donec clarum & purum argentum euadat.Deinde cum panis medulla ſufflando abiecta, argentumque viuum purum remanſerit , miſceatur cum prædicto ſublimato agitando omnia benè manu tandiu,donec candidum,vt nix euadat.Quod cum factum fuerit , ponatur in aquam feruentem,miſceatur optimè,

mè, cumq́ue ſic aliquandiu fuerint relicta, auferatur aqua diligenter (quę ad ſcabiem optima eſt) atque rurſus alia feruẽs ſuperinfundatur, lauando vt prius. Vbi verò quater aut quinquies ſic lotum fuerit, ſumito margaritas candidas xv. folia auri contriti vel argenti nu. v. Caphuræ, Chryſócollæ, Talci combuſti, ſing. parum. Miſceantur probè, relinquantur ad ſolem per dies quadraginta, miſcendo quotidie per ſemihoram. Quibus tranſactis, accipito oua recentia, ad ignem calefacta iiij. frangantur, & lac illud, quod in ſe continẽt, miſceatur ſupra dictis, quibus etiam addatur tantum ſequentis aquæ diſtillatæ, quantum ſatis eſſe videatur. Aqua autem huiuſmodi eſt. ℞ Limonia matura aliquot, & cortice flauo ſubtiliter detracto, in partes ſubtiles aliquot ſecabis. Oua recentia cum corticibus contuſa xij. Terebinthinæ ℥. ij. miſceantur & ponantur in cucurbitam vitream, & diſtillentur igne per aquam lento, donec vna menſura aquæ exierit. Cũ hac aqua cõfundatur & temperetur præcedens compoſitio, & ſeruetur in phiala vitrea, loco frigido, bene obturata. Quãdo autem vti voles, abluito prius faciem bene, deinde inungito atque ſic relinqui-

to donec siccetur. Quòd si ruborē quoq; addere velis, quā appellant peciā oriētalē adhibito, rubricámue ex testis Valentinis, vt inferius docebitur.

Quomodo supra dicto vnguendo argenteo cādor siue splendor, colorq́; addi queat.

℞. Vitella ouorum recentium contusa xij. ponantur in cucurbitam vitream, & distillentur igne lento, aliquātulo musco, in fine rostri posito, donec aqua omnis emanarit, qua cum bombice in ea intincto faciem lauato, quæ cum exiccata fuerit, pulcherrima erit.

Ad faciem vnguentum aliud.

Sume omentum agni pinguis, & pone in aquam frigidam per dies sex, aut octo, mutando quotidie quinquagies, deinde cum in minutas partes incisum fuerit, coquatur aliquandiu in aceto albo cum caphuræ ʒ. j. in vase aliquo inuitreato, demum pingue illud super natans cū panno aliquo linteo subtili auferatur, cui adde olei tartari ℥. ij. & misceatur ad ignem, deinde reponatur in loco aliquo humi

Oleum capillos flauos, longos, splendidos, & aurum reddens, quo quotidie quis vti poterit.

℞. Olei sesamini mensuram j. vel si desit, olei communis, nec antiqui, nec viridis, sed flaui.
Florum spartii mundatorum & contusorum ℥.iii.
Sem. liliorum alborum, croci colororem habentium ℥.j.
Cucurmæ ʒ.ii.
Croci ʒ.ß.
Cinnamomi
Belzoini
Musci
Zibetti sing. parum.

Misceantur omnia & ponātur in phialam aliquam vitreā ad solē per æstatem integram, nam quò plus steterit, eò melius. Poteris tamē intereà eo vti, & quātū acceperis, tantū olei supradicti reponere: Nam quæ infusa sunt, per multos annos durant: vel etiam si voles, recentes species adiungere, prout opus esse videbitur. Hoc oleo pectēn inungendum est: mox capilli ad solem pectendi: aut caput pexum, calfacto velo tegēdum, ita vt ne velo caput prematur, sed leuiter tegatur.

tegatur. Et est oleum planè reginarum, quo nihil ad hanc rem aptius excogitari potest.

Ad capillos flauo colore tingendos, sine multo sole facillimum & optimum.

℞. Antimonii
Tartari sing. ℔. ß.
Salnitri ℥. ix.

Misceantur & redigantur in puluerē, deinde paulatim & sensim ponantur in ollam igne prius candentem, miscendo, donec omnia vsta fuerint. Verum hæc sub camino, aut sub dio facienda sunt, propter fumum. Deinde olla frigefacta frangatur, & inuenies materiam in fundo, atro pani, duroque similem. Hæc malleo in loco mundo, in particulas cōminuenda: reperies enim in medio grana quædam, aut particulas, purissimo similes argento admodum fragiles, quas naturæ inuestigatores Regulum Antimonii appellāt; quod ad multa, maximè ad res metallicas valet, vt inferius dicetur. Hæc autem particulæ, aut grana argentea, cùm nihil ad tingendos capillos conducant, seruanda sunt: reliquæ verò fæces nigræ subitò (quoniam citò in aquam

quam dissoluuntur) conterendæ leuiter. addendo in singulas libras, vitrioli rubri facti, vt docebitur ℥. j. lixiuij tantum, vt pultis crassioris modo consistat. misceantur benè, addaturque olei ex ouorum vitellis, vel si desit communis ℥. ij. deinde seruetur in vase aliquo, ad vsum: diu enim incorruptum manet. Quando autem vti voles, lauetur prius caput lixiuio communi, in quo aluminis contriti vnciæ tres positæ fuerint, mox antequã capilli siccentur, inungantur prædicto vnguento calido: demum cum in panno calido inuoluti aliquandiu fuerint, lauentur capilli optimè lixiuio communi vt vnguentum è capillis pellatur, pòst vino albo calido: demum cum benè siccati fuerint, inungantur prædicto oleo, aut Iasmino, aut alio quodam odorato: quoniam conseruat sic capillos integros, vt non corrumpantur, & splendidos. Quòd si semel bisue in mense fiat, fieri nequit, quin capilli ita reddantur, vt videantur auro obducti. Verum animum adhibere oportet, ne lixiuium quo caput lauatur, nimium sit forte: deinde cum vnguentum tale quoque sit, ne capillos corrumpat frangatque. Quare infusorum dosis diligẽter erit consideranda,

deinde etiam tempus, quandiu ſcilicet ſint relinquenda. Itaque ex effectu menſura aut pondus erunt æſtimanda, & varianda, quoniam in his ita certa regula præſcribi non poteſt, vt etiam aliquid diligentiæ non ſit relinquendum.

Vnguentum auferens pilos ex quacunque corporis parte.

℞. Alba ouorum recentia contuſa iij.
Calcis viuæ ℥. viij.
Auripigmenti ℥. j.

In his quæ conterenda ſunt, contere, & miſce addeque tantum lixiuij, vt pulris craſsioris corpus recipiat, & fiat vnguentum. hoc adhibita penna aliqua, inungantur partes piloſæ. Quum autem per horæ quadrantem inunctæ fuerint, eluatur vnguentum calida aqua, & pili decident. Quòd ſi nõ decidant, denuò inungantur partes, & paulò pòſt aqua abluentur calida, & absque dubio decident. Cæterùm ablatis pilis, loca oleo roſaceo aut violaceo inungantur, ne qua ratione à prædicto vnguento lædantur.

Oleum

Aluminis vsti part.j.
Coral.alb. part.j.
Eboris albi
Alabastri sing.part.ß.

Redigantur in puluerem subtiliss. omnia super lapide marmoreo, addendo folia argēti, & fiat puluis albissimus: quo si fricentur dentes, reddētur niuis instar albissimi. Hic puluis potest etiam in forma syrupi, vel conditi cōfici, adiuncto vel syrupo mali citri, vel mellis rosati aliquantum. Quòd si rubrum habere velis, vtitor tantùm lacca, coral. rubris, quæ quòd terendo subalbescunt: addatur etiam Boli Armeni, sanguinis draconis, singulorum parum, folia auri quot voles, conterantur & misceantur, fiatque puluis ruber. Cæterùm his omnibus pulueribus odoramenta quævis addi possunt, nisi quod muscus & ambra albo pulueri non conueniunt, colorem enim corrumpunt. Quòd si quis tamen musci & ambræ odorem ei conciliare velit, ponat in sacculis inter muscum & ambram, vt suprà dictum est.

Aqua distillata preciosissima subitò dentes reddens albos, eosque conseruans.

℞.

℞. Primæ aquæ mellis distillatæ, quæ alba est, ℔.j.
Salis albi ℥.j.
Aluminis ℔.ß.
Salnitri ℥.j.
Aquæ ex folijs lentisci ℔.ß.
Masticis ℥.ij.
Aceti albi
Vini albi sing. ℥.ij.

Misceantur & ponantur in cucurbitam vitream, & distillentur in balneo Mariæ, donec omnis aqua exierit, quam si rubere desideras, adde cinnamomi, boli armeni, singulorum parum, si verò suauem, adde aliquantulum mellis, deinde seruetur pro re optima. Qua si quis vti volet, abluat prius dentes, deinde cum panno aliquo siccati fuerint, fricentur vel cum lentisci stylo intincto, vel cum panno lineo madefacto, paruo. Qui verò aquam albam desideret, non ponat cinnamomum bolum armenum, lignum aloës in aquã, postquàm fuerit distillata vna cum reliquis, tantum singulorum inijciat, quantum mastix appenderit.

Præcepta tria ad conseruandos dentes albos, & incorruptos, anhelitum etiam bonum.

Primum est quod ij, qui cibo sumpto, nõ ab-

abluunt dentes, ſemper habeant nigros, & anhelitum fœtentem. Secundum, dormientes ore aperto, ſemper nigros dentes, atque anhelitum malè olentem habent. Tertiũ eſt, quòd qui velit dentes retinere pulchros, atque anhelitum bonũ, debet manè ſtatim experrectus antequã ſurgat, expurgare pectus, fauces, & alia per ſputum, eaque quæ per noctem fuerunt collecta eijcere, quod etiam non ſolùm ventriculo, ſed & capiti prodeſt. Quibus factis, panno aliquo linteo, vel linteamine fricentur dentes optimè extrinſecus & intrinſecus, vt ſcilicet auferatur nõ ſolùm fumus, ex cibis contractus, ſed etiã fæces illæ flaueſcentes per noctem collectæ, quibus dentes & anhelitus corrumpitur. Quòd ſi etiam quotidie manè aliquantulum maſticis quis mandat, optimum erit.

Decoctum ad dentes firmandos, gingiuas purgandas, & conſolidandas.

℞. Aceti poculum dimidium
Aquarum lentiſci
Roſmarini ſin. poculũ dimidiũ
Mirrhæ
Maſticis

Boli Armeni
Sang. draconis
Aluminis vsti sing. ℥.j.
Cinnamomi electi ℥.ß.
Aquæ pluuialis vel fontanæ pocula tria.

Misceantur omnia & coquantur igne admodum lento per quartam horæ partem, addendo mellis despumati ℔.ß. belzoini parum, & fiat decoctũ, quo sæpius lauentur dentes ante & post cibum tenẽdo in ore aliquãdiu, quod caput etiam recreat, atque anhelitum bonũ reddit.

FINIS LIBRI QVARTI.

D. ALE.

D. ALEXII PEDEMONTANI DE SECRETIS LIBER QUINTUS.

Color cœruleus Indicus siue transmarinus, perfectus.

℞. Lapidis Lazuli optimi id est, marmorei & colore cœruleo, & venulis quibusdã aureis subuiridibusq́; probè tincti (talis autem est, qui super carbones accẽsos tandiu, donec candescat positus, dein de frigidus, non friatur, sed durus atque cœruleo colore vehementer tinctus remanet) ℔.j. frangatur in frusta parua, & ponantur super carbones accensos tãdiu, donec optimè candescãt, deinde cum in aceto distillato extincti, & exiccati fuerint, cum sequenti aqua super lapide, cinnabaris more terantur, quæ est huiusmodi.

℞. Aquæ fontanæ mensuram j.
Mellis crudi albi ℥.ij.

Misce & coque despumando optimè, deinde cum ab igne ablatum, atque frigidũ fuerit, adde sensim, & non affatim,

tantum ſanguinis draconis optimè contriti, vt nucis magnitudinem referat, deinde coletur per pannum linteum. Verū animaduertēdum, ne aqua nimis rubra, neque nimis lucida ſit, ſed medio ſe habeat modo, nempe ſit violacea clara, ita vt cœruleus color aſſumat violaceum colorem. Deinde dictum lapidem ſit præparatum, cum hac ipſa aqua tenuiſsimè, cinnabaris more, per horam aut amplius cōtere, mox in vaſe vitreo lato, & patenti collectum repone, & ſiccetur in vmbra: deinde in tenuiſsimum puluerem redige, ſeruetur que in pannis lineis, densè cōtextis, ſtrictè colligatum. Quibus factis, fiat paſtillus.

℞. Reſinæ
Colophoniæ
Maſticis
Olei lini
Terebinthinæ
Ceræ nouæ ſing. ℥. ij.

Terenda conterantur in puluerem tenuiſsimum, miſceantur & coquantur, donec cofectum ſit miſcendo continuè, confectum autem deprehenditur, ſi ex eo gutta in aquam frigidam iniecta manibus humidis non adhæret: deinde ſic calidum per pannum rarum, in vaſe aqua

fri gi

frigida pleno coletur (nam frigidum fluere non potest) tam diu in aqua sinendum, donec concretum fuerit: tunc eximatur, sicceturque, & misceatur cum prædicto puluere hoc modo: Pastillus iā dictus cùm in partes minutas redactus fuerit, ponatur in æneo vase stanno illito, igni subiecto: vbi feruere incipit statim amygdalarum amararum olei ℥.j. infundito, simulque ferueant non diu. Hoc facto, puluerem ex lazuli lapide in alio vase paratum habeas, ad quem sit aliquis cum bacillo, miscendo continuè, dum tu in puluerem ex altero vase materiam paulatim effundis: idque faciendum, donec optimè mista fuerint, quæ deinde frigefacta manibus oleo prius lotis tractentur & subigantur benè, & fiat pasta in forma panis, & seruetur in vase aliquo vitreo per dies saltem decem.

Quum autem cœruleum extrahere voles, sumito lixiuium ex vitium cineribus paratum atque ita calefactum, vt manibus tractari sine læsione posit. Tum pastillum sume, atque in vase vitreato repone, in quo tantum lixiuij infunde, quantum satis videatur, ibi pastillum manibus leuiter tractato, subagitatoque donec cœruleum exire atque apparere vi

debis: quo viſo lixiuium ipſum cum cœruleo in vitreatum vas infunde, deinde cum recenti lixiuio calido, in alio vaſe rurſus agitato, ac tractato, vt prius, atque ſic ſemper procedendo, atque iterãdo, donec cœruleum totum exierit. Verùm notandum, quod è ſingulis libris optimi lapidis lazuli, vncia tantùm vna amittitur, remanẽtq; ue vndecim, nimirum perfecti ℥.v. medij iij. vltimi itidem iij. Puri atque optimi vncia, vt minimum duobus coronatis cum dimidio æſtimatur, medii vno, vltimi tertia coronati parte. Extracto autem Indico prorſus toto, ſimilitudinem diligenter attende, vt ſimile ſimili tripartito adiungas, vt dictum eſt, deinde lixiuio puro ſingulas partes per ſe eluito mutatis vaſis, donec puræ, atque à paſtilli ſordibus repurgatæ optimè fuerint: tunc in vmbra ſiccato in cubiculo clauſo. Hoc facto, ſumito aquæ vitæ poculum vnum, in eaque aliquantulum verzini optimi macerato, eadem aqua Indicum aſpergatur, & ſiccetur: idque facito triduum vt Indicum totum eius aquæ ſit particeps, atque ita colorabitur bellè, eritque optimum. Condantur in ſcorteis ſacculis ſingula.

Modus

quantum satis esse videtur, coquantur, primùm vnguantur pelles, & lauentur optimè post exprimantur. Hoc facto, sumes ebuli vel sambuci acinos, eosque in qua alumen sit liquefactum coquito: mox eadem aqua pelles semel inficito, & siccato, rursusque tingito, & aqua fontana lauato, atque cultello ab auersa parte aquam abstergito. Quod cum factum fuerit, rursus tingantur supra dicto colore aliquo, siccenturque, & cœruleo colore præstabunt.

Ad pelles rubro colore tingendas.

Pelles prius vnctæ, lotæ, expressæ, vt suprà & expansæ, ponantur in aqua, in qua cocta fuerint tartarum sal: deinde cum expressæ fuerint, addito prædictæ aquæ cineris, cancrorum vstorum quantum satis est, ea quam optimè fricentur pelles, posteà aqua communi abluantur & exprimantur. His factis sumito radicis Rubiæ, q. s. est. cum aqua tartari mistę qua fricentur pelles bene, deinde rursus addito cinere cancrorum vstorum fricentur, lauentur & exprimantur. Quod cum ter factum fuerit, lauentur & exprimantur, deinde ligno brasilio tingātur,

præſertim ſi nondum ſatis rubere videātur. Radices rubiæ cum aqua calida, in qua tartarum fuerit coctum contemperandæ erunt, & per noctem relinquendæ: deinde addendum aliquantulum aluminis ex vini fæce parati, vel catini in aqua diſſoluti. Poſſunt etiam pelles purpuræ tomento tingi in lixiuio feruenti, & cocto, & extracto colore: & erunt pulcherrimæ.

Ad viridem colorem pellibus inducendum.

℞. Liguſtri acinorum maturorum
Aluminis ſing. q. ſ. eſt.
Aquæ fontanæ tantum vt digitum vnum emineat.

Miſceantur & ſemel efferueant, deinde cum colatum fuerit, pelles prius vnctæ, lotæ, & ſiccatæ, fricentur optimè dictis acinis coctis. Quibus factis, rurſus alumine contrito fricentur, deinde rurſus ſtercore ouino combuſto, atque in ſupra dictam aquam poſito, poſteà iterum granis: quæ cum deinceps aquæ lotæ ac ſiccatæ fuerint, bis prædicto colore tingantur, & erunt perfectæ.

Ali-

ALITER.

℞. Liguſtri acinos maturos, & contun de, deinde in aqua alumine temperata coque quantum volueris, qua bis tingãtur pelles, prius vnctæ, lotæ & expreſſæ: quæ cum exiccatæ fuerint, tingantur colore flauo, ex liguſtri acinis, coctis in aqua aluminoſa & pauco croco, & erunt pulchræ.

Ad pelles cæruleo colore alio modo tingendas.

Pelles tantùm corticibus vuarum nigrarum fricentur, donec violaceæ fuerint: deinde Indico puluere ſuperaddito, rurſus fricentur, lauentur & ſiccentur. Poteſt etiam puluis Indicus cum vino rubro contemperari, vt eo pelles lotæ tingantur.

Ad pelles rubro colore tingendas.

Pelles bene lotæ, deinde in galla poſitæ per horas duas atque expreſſæ, tingantur ſemel colore ſcotano, qui in aqua aluminoſa vnà cum æris flore fuerit coctus. Quib. factis, inungantur pelles bis verzino cum lixiuio cocto. Verùm ſi pelles

les dumarum pelles imitantes tingere voles, in lixiuio scotanus coquendus erit.

Aliud ad pelles viridi colore tingendas.

℞. Acinorum sambuci contusorum
Ebuli contusorum
Ligustri contusorũ sing. q. s. est.
Aluminis quantum volueris

Misceantur, & primò grana ligustri acini in lixiuio semel ferueant, deinde adde acinos ebuli & sambuci, quæ cùm semel quoque bullierint, cocta auferantur ab igne: quibus frigefactis, fricentur pelles granis primò, deinde ouino stercore vsto, demum aqua supradicta acinorum lauentur, cultelloque aqua ex aduerso abstergatur, & pelles siccentur. Quòd si satis tinctæ non fuerint, penicillo iterum tingantur, addito puluere Indico vt perfectiores reddantur.

Ad hircinas pelles viridi colore tingendas.

Sumito hirci aut cæteræ pelles pumice expolitas, deinde oleo inunctas, demum lotas. Ad hæc in aqua calida colata, in qua gallarum tritarum ℥. j. vel ij. positæ sint,

sint, fricentur benè, deinde relinquantur sic per horam vnam demum eximantur, exprimantur. & expandantur. His peractis, sumito acinos ligustri, mense Iulio collectos, quum sunt virides, hos siccatos tenuissimè terito: aluminis contriti, in singullas peles ℥. ii. cum dicto puluere ligustri acinorum misceatur, super infundendo aquam calidam, deinde frigida facta, infundatur supra pelles, manu colorem imprimendo. Quibus factis, addatur aliquantulum stercoris capræ vsti & contriti, & rursus fricentur: mox lauentur, aquaque cultello, vt supra abstergatur, & expandantur. Deinde sumito ligustri acinos, benè maturos, eosq; integros in aqua aluminosa coquito aliquantulũ, qua vnà cum acinis frigefacta manu fricentur pelles, & cinere dicto respergantur, aqua acinorum calida cõtemperata lauentur & cultello abstergantur: deinde vbi semel aqua viridi penicillo tincta fuerint, siccentur, & erunt perfectæ. Quòd si obscuriorem colorem voles, quum acinos & alumẽ coquis, adde pulueris Indici aliquantulum, tenuissimè contriti.

Pellium è floribus liliorum tinctura.

℞. Flores liliorum cœruleorũ recentes

Acinos ligustri aridos
Alumen.

Terantur omnia, & misceantur cum pauca aqua fontana, & seruentur in vase aliquo mundo. Deinde pelles prius inunctæ & lotæ, tingantur cum acinis, & cinere, vt dictum, deinde lauentur, aquaque cultello abstergantur, & siccentur. Quo facto, tingantur pelles cũ prędicto colore in vase seruato, deinde siccentur, corrugentur, leuigenturque secundum artem.

Ad ossa cæruleorum rubroque colore inficienda.

Cùm omnia ossa alba, præsertim cornu cerui tingi possint, sumantur ea quæ placuerint, quæ cum prius fuerint parata & formata ad vsum, coquantur aliquandiu in aqua aluminosa, deinde eximantur & siccentur. Quibus factis, sumito floris æris, seri caprini, singulorum quantum satis est, misceantur, & simul cum ossibus in vas aliquod æneum coopertum, in fimo per quindecim ponantur dies, deinde auferantur, & erunt pulcherrima. Quòd si pro sero vrinam sumas, optime feceris. Porrò si rubra effi-

cere voles, adde cinnabarim, vel verzinũ, vel laccam, & ponantur in vas aliquod ligneum, aut vitreum, & non æneum.

Ad tingendas suillas setas aut alia huiusmodi quibus vestes mundantur.

Sumito setas bene lotas, deinde in aquam in qua alumen coctum fuerit, tandiu immittito donec aliquo modo colorem subflauum assumant. Deinde cape rubiæ tinctorum contritæ, quantum satis est, ponatur in aceto, deinde in aqua ad ignem, cui postquàm feruere ceperit, infundantur: quæ cum aliquandiu coctę fuerint, auferantur ab igne, relinquãtur que donec frigidæ euaserint, deinde eximantur, & erunt pulcherrimæ.

Ad tingendas setas flauo, vel viridi vel cæruleo, vel alio colore.

Setæ cũ prius fuerint lotæ, & in aqua aluminosa coctę, scotano & croco tingãtur, siquidem flaua habere velis: vel succo acinorum sambuci, aut ebuli, aut liliorum cœruleorum, si cœrulea: vel æris flore, si viridia. Atque ita his adhibitis, factoque periculo, an arrideant colores,

setas varijs colorib. infectas habere poteris.

Purpurinæ faciendæ modus, quo colore aureus color ad pingendum & scribendum conficitur.

℞. Stamni igne liquefacti li.j. cui adde, si ab igne remotũ fuerit.
Argenti viui ℥. viij. vel x. miscendo continuè
Sulphuris contriti
Salis Ammoniaci cõtriti ſin.li. j.

Misceantur omnia optimè, & terãtur in mortario, vel lapideo, vel ligneo, non æneo: deinde ponantur in cucurbitam vitream magnam, digitos duos supra materiam luto inductam, & coquantur in fornace, primò igne perquàm lento, deinde aucto, miscendo aliquando baculo, donec flauum colorẽ assumat. Quo facto, auferatur ignis, & deferuescere permittantur, & sic habebis purpurinam pulcherrimam, aureo colore infectam: quæ pòst lixiuio teritur & vrina, vel lixiuio, adiuncto croci pusillo eluitur, aquaque è gummi temperatur, vt infrà clarius dicetur.

Modus Parandæ laccæ è Verzino.

Sumes tomenti cuiusuis generis lib.j.

Co-

Coquatur in lixiuij ſextariis duobus donec tomentum, in aquam diſſoluatur. Quod cum factum fuerit, ponatur in vas aliquod ligneum vel lapideũ adiiciendo ſenſim aluminis contriti lib. j. lignea ſpatula continuè miſcendo, deinde etiam aquæ frigidæ ſextarijs duobus ſenſim infuſis, in ſacculo coletur, & materia in ſacculo reſidua, in vaſe vitreo ſeruetur. Quibus factis, ſumito ligni braſilij inciſi lib. j. coquatur in ſextario lixiuij donec digitus vnus euaneſcat: deinde fiat colatura, cui adde gummi Arabici contriti ℥. j. & coquantur iterum, donec medius digitus abſumatur. Mox adiungito materiam in vitreo vaſe ſeruatam, & miſceto optimè, deinde coletur, & exprimatur, ex eoque quod in colatorio relictum eſt, fiant pilæ, atque in vmbra ſiccẽtur, & erunt perfectæ.

Modus parandi Tabulas albas deletiles in quibus ſcribitur ſtylo æneo, cuiuſmodi ſunt libelli, qui in Germania fiunt.

Gypſi mundi & cribrati quantum ſatis eſt capies, & cum colla ceruina, aut alia diſſolues: quod cũ exiccatum fuerit, radatur, vt politum fiat & lucidum. Quibus ſic

ſe habentibus rurſus,vt prius diſſoluatur, & radatur, deinde ſumito Ceruſſæ in tenuiſsimum puluerem redactæ, & cribratæ quantum ſatis eſt: miſceatur cum oleo lini cocto, & fiat vnguentum, quo illinantur tabulæ: quæ cum benè illitæ fuerint,ſiccentur in vmbra per dies quinque aut ſex, deinde panno aliquo in aqua intincto deinde expreſſo, expoliantur tabulæ, & ſic relinquãtur per dies quindecim aut viginti, donec optimè ſiccentur, quibus ad ſcribẽdum delendumq́ue quod ſcriptum fuerit vtitor.

SCRIPTORIAE RVbricæ ratio.

℞. Ligni braſilii minutatim inciſi ℥. j.
Ceruſſæ
Aluminis ſing. ʒ. ij.

Terantur & miſceantur,quib.tantum vrinæ ſuperinfundito, donec cooperiantur,relinquanturq́ue ſic per tres dies, miſcendo quotidie ter aut quater,deinde coletur per linteũ,ponaturq; in catino aliquo vitreato, vel mortario, & ſiccentur in loco aliquo ab aëre & ſole remoto, & ſeruetur. Quãdo autem ad ſcribendũ vti voles, aqua gummi temperata conficito,

Ad

Ad Pelles inaurandas quibus cum alia tum peristromata & aulæa fiunt.

℞. Olei lini lib. iii.
Sandaracæ siue vernicis
Colophoniæ sing. lib. i.
Croci contriti ʒ. ß.

Misceantur, & coquantur ad ignem tandiu, donec gallinæ penna immissa, deinde extracta videatur vsta, deinde auferatur subitò ab igne, addaturque sensim aloës hepaticæ, in puluerem redactæ lib. i. miscendo continuè baculo aliquo dextrè, ne nimio feruore subleuetur. Nam cum subleuatur, subitò ab igne auferendum erit, quousque resideat, deinde rursus ad ignem ponendum, coquendumque tandiu, donec optimè permista fuerint: posteà auferatur ab igne, & cum aliquatulum quieuerit, coletur & seruetur in vase aliquo. Quòd si pro croco sumas alborum liliorum croceos flosculos, optimè feceris. Cæterum si pelles auro obducere voles, obducantur primò foliis argenti vel stanni cum ouorum albo, vel gummi Arabico, deinde prædicto vnguento inungantur, & subito auri colorem recipient: deinde siccentur ad solem, imprimendo

formas, vel pingendo, & erunt pulcherrimæ.

Ad tingenda serica coccineo colore quod cremesinum vocant.

℞. Smegmatis duri & rasi quantum satis est, dissoluatur in aqua communi, deinde imponantur serica panno aliquo lineo rarò inuoluta, & coquantur simul ad ignem per semihoram mouendo aliquando, ne vasi adhærescat. Quib. deinde exemptis & lotis aqua salsa, deinde cõmuni, sumito pro qualibet libra sericorũ libram vnam, aut plus aluminis in aqua frigida sufficienti dissoluti, in quam serica per se, absque prædicto panno inijcito per horas octo. Quod cum factum fuerit, eximantur serica, & lauentur primò in aqua communi, deinde salsa, atque iterum communi, quibus posteà subitò in cacabo positis vnà cum sequentibus cocci granis, quod in hunc modum se habet: ℞. In singulas libras serici, Chermesi siue cocci contriti & cribrati ℥. iij. aut iiij. bulliant in tanta aqua communi, donec sericum cooperiatur ad quatuor aut sex digitos, adde similiter in singulas serici libras vncias tres gal-

larum in puluerem contritarum. quòd si galiæ desint, adde loco gallarum Arsenici christalini ℥. ß. pro libra serici, quod colorem perfectiorem reddit, nisi quòd tam aqua, quàm eius vapores sunt valdè periculosi. Quando autem bullire incipit, tunc sericum ita præparatum vt suprà iniicito, & coquito per horas quatuor: deinde cum exemptum fuerit, siccetur in vmbra, & erit perfectum.

Modus parandi Verzini quatuor colorum.

℞. Verzini quantum satis est, coquatur in sufficienti quantitate aquæ, vsque ad consumptionem tertiæ partis, vel donec color pulcher euadat: deinde ablato ab igne, in quatuor diuidatur partes, quarum vna per se seruetur, & erit rosei coloris, alteræ adiungatur parũ aquæ calcis & erit puniceirateræ addatur parum lixiuii, & erit violacei coloris: vltimæ denique adiiciatur aliquantulum aluminis ex vini fæce, & erit viola obscurior. Verum cum hæc adduntur, verzinum tepidũ esse oportet.

VERZINVM RVBRVM *alio modo.*

Sumito mensuram aquæ communis, cui addito tantum calcis, vt nucis magnitudini respondeat : deinde cum sic per integram noctem fuerint relicta, sumito Verzini rasi tantum, vt ad dimidiam vasis partẽ perueniat, cui superinfundatur aqua calcis colata, quæ cum per quatuor horas steterint, coquantur, donec dimidia pars euanescat. Quod cum ritè factum fuerit, auferatur ab igne, & sensim in aliud vas infundatur, vt color tantum auferatur, cui denique addatur aluminis contriti parum, nempe tantum, vt ciceris magnitudinem referat, & seruetur. Quòd si ad scribendũ vti velis, adde aliquantulum aquæ gummatæ. Si verò mauis colorem puniceum adiicito lixiuii ℥. iii. plus minúsue, & erit perfectum.

Cæruleum transmarinum absq; lapide lazuli.

Sumito Argenti cum aqua forti, calcinati ℥. i.
Salis Ammoniaci ℥. ii. ß.
Aceti q. s. est.

Misce

Miſceantur & aliquandiu relinquantur, donec materia in fundo reſideat, deinde cum acetum eminet, ſenſim auferatur, materia vero reliqua in fundo relicta, ponatur in cucurbitam vitream optimè obturatam, per dies viginti quinq;, & habebis Indicum ſiue tranſmarinum cœruleum pulcherrimum.

Color viridis ad ſcribendum & miniandum, ut dicitur.

℞. Floris æris
Litargirij
Argenti viui ſing. q. ſ. eſt.

Terãtur & miſceantur ſimul cũ vrina infantis maſculi, & habebis colorem pulcherrimũ, ſmaragdo ſimilem, non ſolùm ad miniandum, ſed etiam ad ſcribendũ.

Ad molendum ſiue terendum aurum, ad miniandum & ſcribendum.

℞. Folia auri, quot volueris.
Mellis tres aut quatuor guttas,

Quibus miſtis & contuſis, ſeruetur in vaſe oſſeo aliquo quo ſi ad ſcribendum vti velis, addito aliquantulum aquę gummatæ, & erit optimum.

Aliter.

℞. Folia auri, vel argenti, quot volueris, ponantur in catino vitreo terso, in quo digito tantùm macerentur cum aqua, donec optimè macerata fuerint, deinde impleatur aqua communi, & misceantur, relinquanturque per semihoram. Quibus factis sensim auferatur aqua, ita vt aurū in fundo remaneat, quod siccetur, & seruetur in vase cooperto. Quando autem ad scribendū vti voles, addito aquæ gummatæ parum.

ALITER CVM purpurina.

℞. Purpurinæ quantum volueris, ponatur in catino cum vrina, aut lixiuio, digito miscendo & macerādo bene. Quod cum factum fuerit, impleatur vrina vel lixiuio, & relinquatur, donec residuum faciat, deinde rursus macerentur mutando vrinam vel lixiuium toties, donec aqua vel vltima vrina lucida euadat, dein de sensim coletur vrina: materiæ verò reliquæ addatur parum croci, aquæ gummatæ, & fiat liquor ad scribendum, miniandumque.

Com

Compositio, quæ sisa vulgo dicitur, in qua aureæ bracteolæ expolitæ collocantur.

℞. Gypsi optimi
Boli Armeni
Aloës hepaticæ
Sacchari candidi sing. ℥.j.

Terantur singula per se, quib. alterum super alterum collocatis, addatur parũ zibetti, vel mellis.

Ad aurum ponendum simplex compositio.

℞. Gypsi optimi
Aloës hepaticæ
Boli Armeni sing. part. j.

Redigantur singula in puluerẽ, & contundantur cum ouorum albis, deinde colentur. Quòd si nimium esset fortis, adde aquæ communis.

Aliter.

Sumito aquę gũmatæ. q. s. est. qua sola affigatur aurum, vel in carta pergamena, vel corio, & erit perfectum. Valent etiam alba ouorum, lac ficuum.

Modus parandi colores, ex omni Metallorum genere.

℞. Lapidem Lydium, optimè cum oui

oui albo contritum, & fiat liquor, quo scribe, ac super literas ducito, vel adfricato aurum, aut quodvis aliud metallum, & colorem eius recipiet.

Ad aurum in nigra materia reponendum.

Sumito fumum ex lucernis, quo tingantur nigra, deinde superaddatur aurũ cum aqua gummata.

Marmor aut lignum quomodo auro obducenda.

℞. Boli Armeni
Olei nucum sing. q. sest.

Contundãtur & pinsantur simul, deinde quãdo aurũ obducere voles, videas ne liquor nimium humidus, aut nimium siccus conspiciatur.

Ad literas aureas sine auro faciendas.

℞. Auripigmenti
Cristalli sing. ℥. j.

Redigantur in puluerem singula, deinde misceantur cum oui albo, & fiat liquor, quo scribatur.

Vt literas argenteas, absq; argento facias.

S. Stanni ℥.j.
Argenti viui ℥.ij.
Misceãtur & liquescant simul, deinde cum aqua gũmata contũdãtur, & scribe.

Vt literæ virides fiant.

Sumito folia rutæ, ex quibus succum exprimito, cui addito floris æris, croci, singulorum parum, & contere, cum vti voles, aqua gummata vtere & scribe.

Vt literæ albæ scribantur.

Sumito lactis ficuum q. s. est, & in vase aliquo vitreo ponito ad solem per semihoram. Cùm verò vti voles, aquam sumito gummi, & misce, & scribe. Vbi scripseris, tota papyrus atramento tingenda erit, deinde cum exiccata fuerit, panno aliquo linteo optimè fricanda, vt literæ cum ficuum lacte scriptæ auferantur, spaciaque illa alba remaneant. Nam eo lacte effectum est, quo minus spacia literarum atramento tingerentur. Similiter valent etiã ouorum vitella,

modò

modò cum aqua contusa, fiat liquor, & scribatur: deinde cum atramento tincta integra papyrus, atq; exiccata fuerit, fricentur literæ vel panno aliquo, vel cultello, & remanebunt literæ albißimæ.

Liquor viridis ad scribendum & pingendū.

℞. Floris æris quantum satis esse videtur, ponatur in aceto, donec liquefiat, deinde coletur per pannum subtile. Quod cum factum fuerit, super lapide porphyrite teratur optimè, cum aqua communi, addendo parum mellis. Deinde cum bene siccatum fuerit, rursus super lapide porphyrite cum aqua gummi teratur, & res erit perfecta.

Cærulei parandi ratio alia.

Cœruleū cum melle, vt æris flos conterendum, sed purgandū non est. Temperatur autem oui albo agitato, aut glutinis aqua, & non gummi. Aqua hæc glutinis, fit ex visceris glutine lucido, & liquefacto, & colato, vt ex gummi solet.

Cinnabaris parandi modus ad scribendum.

Cinnabaris cum super lapide porphy

phyrite optimè aqua communi contritum, deinde exiccatum fuerit, ponatur in vas aliquod osseum, vel vitreum, vrinaque superinfundatur, relinquaturque sic aliquandiu: nam fundum materia petet: posteà auferatur sensim vrina atque rursus recens addatur. Quod cum octies aut decies factum fuerit, optimè purgatum erit. Quibus sic se habentibus, fumito ouorum alba, optimè agitata, vt in aquam puram dissoluantur: eam aquam super Cinnabarim effundito, vt transuersum digitum emineat: rursusque simul agitato, deinde cum residuum fecerit, auferantur ouorum alba sensim, rursusque recentia addantur, fiatque hoc toties, quoties cum vrina factum fuit. Hoc quidē nulla alia ratione fit, quàm vt fœtens ille odor ex vrina contractus euanescat. His omnibus factis, addantur albumina ouorum recentia, misceantur optimè, & fiat liquor ad scribendum & pingendum. Cæterùm hic liquor in vase aliquo obturato seruandus erit: deinde cum quis hoc vti volet, ligno aliquo miscēdus: seruatur etiam diutissimè incorruptus.

Aqua fortis ad serica, marmora pannosq; linteos inaurandos

Sumito glutinum ex pergameno con-

confectum, quo illinatur tela ferica leuiter, ne aqua illa penetrare queat. Quo facto fumito.

Ceruffæ
Boli Armeni
Floris æris fing. part. j.

Mifceantur & redigantur in puluerẽ fuper lapide porphyrite, & fiat puluis, qui ponatur in ollá aliquam vitreatá, addendo Sandaracæ liquidæ tantum, quãtũ fatis effe videtur, ad ignem admodũ lentum, ne bulliat. Cæterùm fuper marmora gluten non erit ponendum, fed tãtum fortis aqua.

Libri auro quomodo obduci queant.

℞. Boli Armeni ad nucis quãtitatẽ
Sacchari candidi, ad ciceris magnitudinem.

Redigantur in puluerem tenuifsimũ fimul, deinde addantur alba ouorum, mifceantur optimè contundendo. Quo facto fumito librum optimè ligatum, & fub prelo cum ouorum albo illitum: deinde cum exiccatum fuerit, illinatur prædicta compofitione, & ficcetur, fricceturque benè, vt politum leueque fiat. Quum autem auro eos obducere voles, aqua communi prius humectentur, deinde fubito auro fuperpofito bombice pre-

premantur leuiter, & exiccati dente læuigentur, atque ferro frigido formæ imprimantur.

Ad conseruanda ouorum alba incorrupta: ad cinnabarim parandum, aliosq; colores absq; Arsenico res per paucis admodum cognita.

Sumito ouorum alba, recentia & integra, quib. superinfundito in centum oua, tertias aceti partes, finitoque sic ad horas vigintiquatuor, deinde coletur per pannum linteum subtile, ne frangãtur ouorum alba, relinquanturque sic per dies octo, quæ cum deinde rursus colata fuerint, seruentur ad vsum, in vase aliquo cooperto.

Aqua fortis ad flores effigiendas.

℞. Gummi Ammoniaci parti iij.
Arabici part. j.
Sagapeni part. quartam.

Misceantur & ponantur in aceto donec mollescant, deinde contundantur colentur, & seruentur ad vsum.

Aliter ad idem.

℞. Gummi Ammoniaci ℥.j.
Arabici ℥.iij.

Ponantur in aceto per horas xxiiij. donec mollescant: deinde adde mellis flaui, ad magnitudinem nucis, allij mundati & contusi, caput vnum, aloës hepaticæ parum: misceantur & coquantur aliquãdiu in aceto, deinde coletur, exprimaturque bene substãtia omnis. Quòd si videatur liquidius, coquatur denuo, donec iustam consistentiam acquirat, & seruetur in vase aliquo vitreo. Quando autem vti voles, tingantur ea, quæ auro obduci velis, deinde cum exiccata, & oris halitu calido humectata fuerint, subito auri folia super ponantur, ac penicillo, seu bombice applicentur.

Modus quidam hactenus ignoratus sed facilis molendi auri vel argenti pulcherrimi coloris, quod expoliri, & gummi illustrari potest.

Sumito foliorum auri tantum, quantum volueris, ponantur in crucibulum vel testam ad ignem, deinde sumito argenti viui quater tantum, & similiter in

alium

alium crucibulum vel testam ponatur ad ignem, sed nō prope, vt tantum calefiat. Auri verò folia tandiu ad ignem relinquenda, donec rubescere incipiant, sed non liquescāt. Quibus factis auferantur ab igne crucibula, & misceatur argentū viuum cum auri folijs, miscendo aliquātulū simul ligno aliquo, deinde subito in scutellam aquæ plenam inijciantur, & fiat malagma. Verùm si aliter facere voles, folia auri cum argento viuo super lapide porphirite conterantur, donec optimè fuerint mista, atq; confusa, deinde bis térue aqua communi lauentur, quòd si parum aceti, vel succi limoniorum addas, optimè feceris: nam melius citiusque permiscentur. Itaque hoc malagma quocūque modo paratum, sumito, atque per pannum lineum non rarū exprimatur, vt pars aliqua argenti viui exeat: vel exprimatur per damæ, siue agni candidam pellem, quod melius est: deinde quod in pelle hæsit, conteratur cum sulphure viuo optimè, prius contrito, tanto, vt dimidiam massæ mensuram non excedat. Quib. factis, ponatur in vase aliquo ferreo ad ignē optimè cooperto, ibique relinquatur, donec totum sulphur combustum, & quod relictū flauum

fuerit: deinde frigidum in scutella aquæ plena toties lauetur, donec auri colorẽ sumat, & seruetur ad vsum. Quando autem quis vti volet, addat tantùm aquæ rosarum, vel communis, in qua gummi Arabici dissolutum sit, quantum satis est: hæc misce & fiat liquor aureus ad scribendum & pingendum. Quo cum scriptum pictumque fuerit, fricentur literæ dente aliquo leuiter, quod cum alio molito auro, quo omnes ferè pictores vtuntur, fieri nequaquam potest. Cæterum hoc secreto veterum quidam vsi sunt, vt in quibusdam veteribus libris videre licet. Verùm in poliendo, animum adhibere oportet vt etiam papyro superaddita fiat, deinde etiam absque papyro, præsertim literis non ritè lucentibus.

Ad gummi faciendum (quam Vernicem vocant) pulcherrimum, ad dictum aurum illustrandum, & omnia alia opera coloribus infecta, & sine coloribus.

℞. Belzoinum inter duo folia papyri contritum optimè, idque in ampulla posito, ac tantum aquæ vitæ superfundito, vt ad tres aut quatuor digitos emineat,

neat, croci capillos quinque aut sex crasse contusos, vel integros, & relinquatur per vnum aut duos dies. Quod cum factum fuerit coletur, quo cum opera in aurora illustrare volueris, penicillo ea illinies, & fiant lucida & pulcherrima. Hæc materia citò siccatur, atque in multa durat secula. Quòd si argenti folia cõterere voles, facito vt supra dictum est, nisi quòd loco sulphuris, sal accipiendũ erit. Quæ si gummi opera illustrare voles, sumito medullæ Belzoini, nempe partes illas albas in medio Belzoini consistentes, quantum satis est, addẽdo tantum aquæ vitæ, quantum supra dictum est, crocum autem non adhibebis. Hoc gummi possunt illiniri varia siue picta, siue non, vt mensæ, capsæ, præsertim ex hebeni, aut nucum ligno. item coria siue auro obducta, siue non: quoniam non solum lucida efficit, verum etiam colores conseruat. Preterea cum statim exiccetur, neque pulueres, neque alias sordes admittit, quæ vel panno, vel cauda vulpina abstergi atque auferri nequeat.

Modus terendi siue Molendi auri vel argenti facilis, quo peritiores artifices vtuntur.

Sumito folia auri, quæ in scutella aliqua vitrea cum iulapio rosacco conterito, & misceto digito medio, vt optimè misceantur, deinde super lapide porphyrite, aut marmoreo positis, rursus probè conterantur, addendo aquam sensim, pòst auferatur, atque in scutellam colligatur, lapide bene loto aqua, vt ritè colligi possit. Quibus sic se habentibus, aurum bene digito lauetur: deinde cum in fundo residuum fecerit, aqua sensim auferri debet, aliaque superinfunde calida, ac denuò lauari, hocque toties faciendũ, donec iulapium lauando probè ablatum fuerit, aquaque dulcis amplius non appa ruerit. Posteà exiccatum aurum in vase aliquo vitreo super cinerem calidum positum tandiu sinendum erit, donec optimè calefiat, atque colorem suum naturalem recipiat: quo facto, contemperetur aqua gummi, & fiat liquor ad vsum.

Liquor aureus sine auro.

Sumito succi florum croci recentium, vel si desit,

Croci contriti
Auri pigmenti optimi, & lucidi sing. part. j.

Misceanr-

D. ALEXII PEDE-MONTANI DE SECRETIS LIBER SEXTUS.

Modus sublimandi Mercurij siue argenti viui, quo vtuntur aurifices, alchimistæ, mulieres, atque alij.

℞. Argenti viui lib. j.

Ponatur in scutellam ligneam, addito aceti, & salnitri pusillo, miscendo benè, atq; mortificando: quibus factis addatur.

Salis communis contriti lib. ʃ.
Salnitri in puluerem redacti ℥. iiii.
Aluminis vsti & triti lib. j. ʃ.

Misceantur benè, & ponantur in cucurbitam lutatam ad collum vsque, & alembico superaddito distilletur in cineribus, primò igne lento, quousque humiditas omnis exierit, quæ conseruanda erit. Valet enim ad multa & varia, præsertim ad macerandum & subigendum argentum viuum. Humiditate exempta, augeatur ignis continuè, donec argentum viuum conspiciatur album, id est,

donec videatur supra fæces manere, vt albus panis. Quòd si velis vt plus ascendat ad collum vsque, papyrum circum eam partem, quæ foris nuda apparet, ponito, deinde igne plus aucto videbis paulatim ascendere ad superiora mercurium ipsum, ad formam campanæ. quibus deinde frigefactis, atque alēbico ablato, eximatur cucurbita, atque mundetur forinsecus, ne fracta, aliquomodo argentum vitietur, demum frangatur cucurbita, vt argentum colligi queat, verum ita, vt à fumo non lædatur. Cæterum hac ratione possunt fieri massæ ducentarum librarum in vna cucurbita, modò debita materiarum proportio seruetur. Porrò materia in fundo relicta, nempe fæces terantur, & in aqua ferventi dissoluantur, colenturque, deinde coquantur, & siccentur: Remanebit enim in fundo materia sali similis, ex sale, alumine, salnitro mista. Valet enim hoc sal, ad sublimandum argentum viuum recens: addito aceto, vel loco aceti, aqua per sublimationem distillata. Cæterum argentum viuum hoc modo cum alumine sublimatum magis conuenire videtur mulieribus ad faciem eorum venustam reddendam, quàm si aliter absque alu-

mine

mine esset sublinatum, quorum tamen neutrum consulo. Nam multò melius erit, vt aliqua ex iis, quas superiorib. libris descripsimus, ad faciem vtantur, quàm argento viuo sublimato. Quòd si ad alia componatur, & non ad faciem, sed pro aurificib. alchimistis, & variis medicinis, melius erit, si pro alumine, vitriolum crudum ponatur, quod plurimum mulieribus nocet. Maior namque pars horum artificum vitriolo vtuntur, propterea quòd minoris emitur, & ad plura conducat, quàm si cum alumine esset paratum, quod nulli rei vtile esse potest, nisi mulierib. Sunt prætereà maligni homines quamplurimi, qui conficiunt argentum viuum sublimatum, cum arsenico christallino, qui ob exiguum quæstum se maximo scelere astringunt: quoniam præterquàm plurimarum mulierum hoc vtentium facies in maximum tumorem attolluntur tympani instar, fieri interdum potest, vt vel siderentur aliqui, vel omnino interimantur: quò magis talia medicamenta sunt vitanda. Porrò suprà dictum argentum viuum sublimatum cum alumine, vel vitriolo, denuo & facilè sublimari poterit, si modò pro qualibet

libra ſublimati argenti, addantur ſalis, vel aluminis vſti, vel calcis viuæ lib. ʒ. deinde in cucurbitam ponantur ad ſublimandum, vt prius. Nam citius ſublimabitur, pulchrius meliusque euadet: quantò enim ſæpius ſublimatur, tantò citius pulchrius euadit. Alchimiſtæ præcepta Geberis, D. Thomæ aliorumque phyloſophorum ſequentes, tantum ſæpè laboris in ſublimando ſumunt, vt id fixum reddant. ſuntque qui centies, atque etiam ducenties ſublimarunt, quorum omnis labor irritus tandem fuit, quod quidem certum eſt euenire, quod ſemper fæces, nempe alumen, vel ſal vel vitriolum, vt dictum eſt, addiderint: & cum ignis natura ſit, volitantia ſiſtere atque conſtringere, conſtat, quò ſæpius ſublimata fuerint, eò etiam duriora effici. Verum ea pars, quæ paulatim conſtricta erat cum ferè fæcibus permiſceretur, nuſquàm apparebat. Quare hi, cum cauſas & modos, vt par eſt, non conſiderarent, viderent autem ſublimatum paulatim deficere, aut euolaſſe, aut igne conſumptum credebant potius, quàm fæcibus eſſe permiſtum. Itaque cum phyloſophicè quis fixando ſublimato progredi vult, oportet vt ter vel
qua

quater cum sale vel alumine vsto, vel calce viua, vel talco, vt anteà dictum est, sublimetur. Nam sic non solum ab omni terrestri materia, verum etiam à qualibet redundanti humiditate purgabitur. A materia quidem terrestri expurgatur, quoniam remanet in fundo cucurbitæ vnà cum reliquis fæcibus, id est, cum sale, alumine & vitriolo. Ab humiditate verò superflua, quoniam partim per euaporationem vnà cum aceto resoluitur, partim per iteratam sublimationem ignis naturam aliquo modo assumit, quæ causæ potissimum sunt, vt fixius reddatur, quæ duo fixionis præcipuæ sunt partes, aut potius solæ. Neque quicquam in hoc proposito rem esse fixam intelligimus, quantam excoctam esse, tantamque cum igne habere societatem, vt neque fugiat amplius, neque quouis modo igni absumatur. Quare cum ter quaterue sublimatum fuerit, vt dictum est sublimetur per se, absque reliquarum additione, toties donec in fundo fixum remaneat, neque ignis vlla iam vi fugiat & minuatur. Verum si citius faciliusque parare voles, hac securissima ac phylosophica via procedito, nempe ter aut quater sublimatis, vt dictū

est, adiungatur quarta pars argenti purissimi calcinati, vt inferius docebitur, quib. deinde optimè mistis, & sublimatis, misceantur simul, nempe illud, quod sublimatum est cum illo, quod in fundo relictum est, & conterantur, deinde rursus sublimentur: hoc quidē toties faciendū, quoties non amplius ascendat, sed in fundo maneat, etiam igne vehementiore. Atque sic erit perfectum, album mundum, fusile & penetrabile. Quòd si quis maiorem copiam facere velit, neque argenti optimi quartam partem addere possit, sumat partem aliquam, ter aut quater sublimari, cui addatur deinde quarta argenti puri pars, & sublimetur, vt iam dictum est. Quibus factis, sumatur hoc argentum sublimatum fixum, cui addantur argenti viui prius sublimati, non fixi partes tres, misceantur & sublimentur vt suprà dictum est, donec fixum remaneat: Quòd si adhuc maiorem copiam facere voles, rursus partes tres non fixi, huic addito, atque rursus, vt prius facito, donec fixum euadat, atque sic deinceps procedendo, donec satis magnam habueris copiam. Modus autem hic melior est, quam si semel totū sublimetur. Quoniam sæpius volatile fixum redditur
&

& fixum volatile, id quod phylosophi commendant, nam fusibilius, penetrabilius, & maioris virtutis efficitur. Atque omne secretum consistit in hac via sublimandi, vt nunc diximus, quam primi Phylosophorum, & excellens ille Geber sequuntur, nisi quòd occultè admodum teneant, vtrum sublimari debeat, quamuis argentum viuum dicat, tamē aliud quiddam intelligit, quod etsi similitudinem cum argento viuo habeat, tamen natura ad perfectiorem gradum adductum esse constat, quemadmodum exempli gratia, pasta ex farina constat, non prima ratione, sed ad perfectius reducta. Cæterùm hæc alta scientia aliunde esse non potest, quàm à solo Deo, qui omnibus, quib. vult (vt omnes testantur phylosophi) eam largitur, & subtrahit.

Modus parandi cinnabaris, & iam si massas centum ducentarumve librarum, vel plus habere velis similes ijs, quæ ex Germania vehŭtur omnibus Italis adhuc incognitus.

Omnes qui secretis, & rebus metallicis delectantur, artem conficiendi cinna-

baris agnoſcunt, ſed in parua admodum copia, vt duarum aut trium librarum. In Germania verò & Gallia inueniuntur quidã grandes facientes maſſas, quas in Italiam aduehunt. Quare cum ipſi occultum hoc teneant, nos ad communem vtilitatem in publicum edere voluimus. Sumito argenti viui part. ix. Sulphuris citrini partes ii. quidam ſumunt iii. alij. iiii. alii cum argento viuo æquant pondera. Nam ad pingendum, ſulphuris copia obeſſe nihil poteſt, quin potius, cinnabaris accendit ruborem: ad alia verò, tres aut quatuor vnciæ ſulphuris in ſingulas argenti viui libras ſatis ſunt. Sulphur in patella ſiue olla aliqua ampla ad ignem ponatur, vt liqueſcat: liquatum ab igne remoueatur paululum, deinde poſito argento viuo in panno aliquo, addatur ſulphuri ſenſim, comprimendo pannum, & continuè miſcendo, donec optimè permiſtum, frigidumque fuerit. His optimè miſtis & frigefactis, materia eximatur, contundatur atque ſubtiliter conteratur, deinde cribretur, & fiat puluis, de quo ſumito tantum, quantum volueris, & ponatur in amplam cucurbitam vitreã, luto ſapientiæ obductam. Verum cucurbitam

ple

plenam esse non oportet, sed ad quartam solum partem. Quibus factis, ponatur cucurbita in fornace super cinerib. & coquantur primò igne lento per horas tres, deinde aucto. Verùm si magnam copiam efficere voles, adde sensim puluerem alium, miscendo semper baculo aliquo, cucurbita continuè super igne stante. Sed vt res perfectè fiat infundibulum in cucurbita situm esse oportet, per quod baculus in suprema parte circum luto obductus, ita vt infundibuli os, cùm demittitur baculus obturet, quò continuè materia permisceri queat. Quibus factis, ac primò puluere ad ignem per horas quinque cocto, donec vel omnino, vel pars aliqua eius sublimata fuerit, addantur duo cochlearia recentis pulueris calidi, attollendo baculum, vt inijci queat, deinde rursus demittendo. Ponitur autem baculus vt alius puluis inijci valeat: nam nisi poneretur, cucurbitæ os ita à puluere adhærente obstrueretur propter sublimationem, vt alius addi non posset. Atque in hoc tota ars consistit ad conficiendas massas, quantumvis magnas. Si enim materia simul inijceretur, tunc antequàm materia sublimaretur, cucurbita ipsa,

fornaxque liquesceret. Quare per partes poneda erit, vt cum prima pars cocta, atque cucurbitæ circum adhæserit, alia addatur, atque in fundo cucurbitæ coquatur, donec itidem vt prima adhæreat atque rubescat. Atq; sic continuè addendo puluerem, fiet massa cinnabaris insignis, cuius in medio foramen erit, à baculo cõtractũ. Quòd si foramen quoque obturare voles, addito puluerem, baculo prius extracto, deinde ore cucurbitæ obstructo, & coquito tandiu donec puluis in medio quoque sublimetur, adhæreat & obstruat foramen. Atque hic est modus conficiendi cinnabarem optimus, atque in Italia huc vsque incognitus. Cæterum hoc animaduertendum videtur, vt baculus aliquando moueatur, attollaturque ne puluis adhæreat, obstruatque infundibuli foramen: præterea si ignis quoque magnus atque continuus sit, nihil nocebit.

Chrysocolla quam boracem vocant, quomodo purgãda & multiplicanda.

Quam nunc boracem appellant, ab antiquis chrysocolla dicebatur, cuius duo

duo genera fuere, & naturale & artificiale, vt ex Dioscoride, Plinio, & alijs constat. Ea vtebantur in quibusdam medicinis, atque ad aurum consolidandum, qua etiam hodie vtuntur. Inest enim ei vis quædam liquefactionem metalli ad consolidandum accelerandi. Vtuntur etiam hac nostri, ad auri & argenti scobem liquefaciendam, atque in vnum corpus cogendam, prætereà & mulieres quędam, ad faciem dealbandam, & cutem mollem, venustamque reddendam, proptereà quòd neque dentib. neque cuti vllam perniciem afferat. Apud veteres reperiebatur viridis chrysocolla, quæ hodie neque inueniri neque parari potest. Habetur quidem à nostris alba vna, altera nigra, quæ fortassis nonnihil ad veterum viridem alludit. Alba in frustula longa formata, & neruosa, alumini similis est, ita vt vel plurimi decipiantur, vel alios decipiant. Nam super ignē posita ebullit atque inflatur, remanet posteà alba, spongiosa, & fragilis, aluminis instar. Cognoscitur autem differētia à peritis, inter alumen & chrysocollā, tribus modis, quorū primus est, ex sapore sumptus, siquidē aluminis sapor quodāmodo sub acris, & astringens est, cum neutrum ho-

horum chrysocollæ insit, sed ferè saporem insipidum contineat, vt medius sit inter oleum & lactis serum. Quare plurimi impostores cum alios decipere volunt, ponunt aluminis frusta in oleo amygdalino & lactis sero. sunt prætereà ex ijs, qui addunt mel, vel saccharum, vt sapor acris astringensque aluminis obtundatur. Reperiuntur & alij, qui ad ignem liquant res prædictas, addendo salnitrum, sodam herbam ex qua alumen catinum conficitur, vel sal Alcali, tartarum alumen ex vini fæcibus, deinde in loco frigido formant lapillos, similiter chrysocollæ, sed aliquo modo differentes. Nam chrysocollæ lapilli sunt longi: aluminis verò quadrati. Secundus modus, alumen cum vstum ad ignem fuerit, plurimum materiæ relinquit vstæ, ita vt plus, quàm anteà esse videatur, id quod in chrysocolla minimè conspicitur: minimum enim quod ab vstione relinquitur, existit. Tertius denique modus, quo alumen à chrysocolla dignoscitur, est: quòd metalla alumen neque liquet, neque ita benè consolidet vt chrysocolla: Nam quòd etiā aliquo modo liquefaciat, id accidit virtute salnitri, salis alcali, & tartari, quę

ali

aliqua ex parte colliquationem iuuant. Cæterùm cognosci potest ex hoc, quòd salnitrum ad ignem positum stridet & scintillat. Quidam ex prædictis mistturis in sero lactis dissolutis, & in lapillos congelatis, componunt lapides, verum sapore salsos lucidos, & in liquando nimis vehementes. Quare volentes aurum consolidare aut argentum, ipsum aurum vel argentum vnà dissoluunt. Quæ saccharum in se continet auro vel argento semper inducit maculas. Fiunt etiam compositiones quædam, quæ etiamsi vim, vt chrysocolla, consolidandi & colliquandi obtineant, tamen forma & sapore differunt, quarum aliquas paulò pòst recensebimus. Sed vt ad veram & perfectã veniamus chrysocollam, quæ nostris temporibus inuenitur, dicimus, superioribus annis consueuisse ex Alexandria aduehi doliola quædam adipe quodam plena, in medio lapides paruulos continente, quod pastam chrysocollæ nominant, quam Arabum scriptores quidam veteres, nitrum Alexandrinum appellant. Hisce verò temporibus ex occidente quoque aduehitur, nescio qua de causa, an scilicet ibi facta sit, vel aliunde, nempe ex India apportetur, propterea

quòd

quod magnam superioribus annis hic fuisse penuriam intelligerent. Eo enim tempore vncia vna vendebatur coronato vno, quo nunc libra haberi facilè potest. Modus autem parandi ijs in locis sic se habet. In auri & argenti, atque etiam æris fodinis, aquam quandam inueniunt, quæ (quemadmodum ego ipse non solùm vidi, sed etiam expertus sum) per se ipsa est apta atque perfecta ad cõsolidandum, liquandum vel aurum vel argentum, id quod etiam in Germaniæ quadam parte superiore comperi, vbi similis aqua inuenitur, omnibus adhuc incolis incognita. Sumunt hanc aquam vnà cum fæcibus, quam coquunt ad certum spacium, quę sic colata spacio temporis, in lapides paruos sal. nitro haud absimiles cogitur. Quoniam autem hi lapides consistere sic nequeunt sed dissoluuntur, fit, vt his lapidibus vnà cum suis fæcibus in fundo relictis, tanquàm nutrimento, axungiam porcinam, vel alterius animalis pinguedinem addunt. Hoc facto, ad fodinas sese conferunt, ibique fossam amplam faciunt, cuius fundum ea materia insternunt, & super hanc lapillos, quos diximus, collocant: deinde rursus adipis massam, mox ite-

iterum lapillos,atq; ita pergunt ad eam, quæ placet altitudinem, alterum super altero collocantes,sic tamen,vt extremũ stratum sit ex illa pingui materia: ibi per menses aliquot apertam relinquũt,quanquam plerique hæc omnia domi in terra, aut in amplis vasis faciunt. Quum autem libet vendere, atque aliò mittere dolia,vel parua vel magna, vt videtur, ea materia vnà cum lapidibus replent, & hoc pastam chrysocollæ,siue boracis appellant. Mittunt etiam ex iam dictis locis chrysocollam, aut lapillos absque iã dicta pasta,sed eo paratos modo, quo iã diximus:quoniam ab hinc triginta annos,maior copia factitij,quàm eius pinguis massæ afferebatur, propterea quòd in Italia ea vti nesciebant, nec reparare aut purgare lapillos norant: itaque nullus erat ferè eius vsus, præterquàm in quibusdam distillationibus,ad fucos muliebres eliciendos. Verùm tandem quidam Venetus,& mulier quædam ab ipso edocta, id refingere & cõficere cœperunt, atque inde magnum quæstum facere, donec paulatim conficiendi modus & alijs cœpit innotescere, quamuis alijs magis, alijs minus & fortè pauci sunt, qui ea facilitate & bonitate fa-

facere norint, quàm nos hic perfectè tradêmus. Sumito itaque hanc maſſam, eam inquam, quæ plurimos in ſe lapillos continet, & rancida minimè eſt, quoniam indicat eſſe veterem, & lapillos eſſe comminutos, atque magna ex parte conſumptos, deinde in libras decem paſtæ, aquæ tepidæ mediam ſitulam miſce, & pone in vaſe aliquo teſtaceo, manib. bene pinſendo, & miſcendo panis in morem. Quod cum factum fuerit, coletur optimè lapidesque in cribro relicti eximantur, ponanturque in catinum, ſuperinfundendo oleum oliuarum, vt in acetarijs conficiendis fieri ſolet, deinde tum ad ſolem bene purgati & vncti manibus fuerint, ponantur in ſacco, miſceanturque probè, quomodo ſacchari confectiones ſolent, & ſeruentur in ligneis vaſis, tanquàm optima chryſocolla. Quòd ſi reficere & multiplicare voles, ſumito aquam illam colatam, atque ad ignem lentum coquito, ad perfectam vſque confectionem, ſpumando tam fæces, quàm ſpumam accuratè. Coctionem autem eſſe perfectam tribus modis licet cognoſcere, primò, ſi aquæ gutta ſuper vnguē poſita non diffluit: ſecundò, ad modum ſyruporū, ſi in charta hæreat

aut

aut quod est tertium, si funiculus in ea intinctus, & inter digitos ductus asperitate quadam digitos tentarit: si cocta fuerit, cacabus ab igne auferatur, & operculo ad hoc aptè parato, ne quid sordiũ ingredi queat operiatur: mox in furfuris cumulo sepeliatur, superque furfur crassioribus pannis, aut lodice, aut culcitra præsse admodum contegatur: posses etiam fimo calẽti, per octo vel decem dies condere. Quod cùm factum fuerit auferatur, & inuenies pinguedinem quandam siue crustam in superficie, quam desumptam sepones, inuenies præterea tanquàm glaciei frustula, quæ pariter exempta, inque alio vase posita, aqua diligenter elues, & in vmbra siccabis. Quo facto, illos lapillos, qui in setaceo cribro remanserant, cum his nouissimis misceto: inde aluminis ex vini fæcibus albi, sed non ex eo quod pro specimine proponi solet (nam id inutile est) sed ex optimo ℔. iij. salnitri ℥. viij. aquæ communis situlas tres, misceantur & ponantur ad ignem lentum, despumãdo bene donec perfectè vt prius cocta fuerint. Quo facto, auferatur ab igne & reponatur, donec optimè resideat, tum sumito huius aquæ situlam vnam.

cum dimidia, ponatur ad ignem lentum, & cum feruere incipit addito prædictæ pinguedini vel crustæ, siue cutis, superius exemptæ ℔. vij. ʒ. & coquantur quantum satis est, vt prius. Tum ab igne remouebis, ponesque in ligneo vase aliquo, supraque vas duos baculos decussatim collocato, è quatuor baculorum angulis singulos funiculos alligato, sed vt funiculi tendantur, ad singula capita plumbi fructum appendito, ac sic in materiam demittito, ita tum vt à fundo digitos quatuor absint: hoc autem fit, vt materia ad funiculos adhærescat. His rebus administratis, eo modo condes vt aliud suprà fecisti. Hoc autem in sacco, id est, in fouea non ponitur, sed vbi eximendum erit, quod funiculis adhæsit, penna oleo imbuta linitur, reliquum verò cacabo adhęrens oleo erit conspergendum. Cęterùm lapilli, qui eximentur non sint minores auellanis, qui autem minores sunt relinquantur in aqua, ac rursus coquantur, vt suprà, atque sic continuando, donec omnis aqua in chrysocollam conuertunt. Verum hoc notandum videtur, vt primæ massæ in aqua tepida dissoluēdæ addatur, ciceris instar coaguli leporini,
quo

quo melius reliquæ chrysocollæ partes coagulentur.

Aqua fortis facilis & alijs præstantior.

℞. Aluminis & vitrioli, aut salnitri, aut horum trium simul vstorum, sing. part. j. redigantur in puluerem, misceantur, & ponantur in cucurbitam luto obductam, deinde in vas recipiens, duæ vnciæ aquæ in singulas libras pulueris. Quod cum factum fuerit, collocetur ita cucurbita, vt prependeat: atque ita sine operculo, cum vase recipiente ori cucurbitæ, farina & ouorum albis, copuletur, ne vllo modo respirare queat. Sitque vas recipiens in aqua frigida situm, & continuè desuper linteis madefactum. Nam sic fiet vt spiritus cum ipsorum aqua melius copulentur, nec adhærescant recipienti. Quibus administratis ignis accendatur, primò quidem lentus, & sub cucurbita tantum, donec materia dissoluatur: deinde augeatur, atque etiam supra cucurbitam ponantur carbones accensi, augeaturque igni, vsque ad horas quinque aut sex. Tunc finito vt frigescat: post eximatur aqua, & seruetur ad vsum in vase aliquo vitreo probè

obturato. Verùm ignis ita instruendus erit, ne vas recipiens aliquo modo ab eo corrumpi queat. Quòd si fortiorem aquam conficere voles, addito salnitri partes duas.

Modus vera artis proplastices ad numismata, aliaq; omnis generis mediocriter extantes formas ex metallo quouis, aut etiam chrystallo, vitro, marmore fingendas.

Ante omnia terram, in qua formæ imprimuntur, in promptu esse oportet, quæ cùm variè conficiatur, nos tantùm varia genera, eaque omnium optima ponemus: vt si vnum haberi non posit, his quæ haberi possunt vtamur. Illud tamen primum sciendum est ex ijs quæ hic ponemus, singulis per se, aut ex aliquot mixtis, aut omnibus simul nos vti posse. Sunt enim omnes optimæ. Caput totius artis est, vt materia in qua formæ imprimuntur, sit subtilissima, & ferè inpalpabilis, quoniam effigies in ea exprimũtur nitidius: Deinde etiã facilius in se omnis generis metalla recipit, absque corruptione optimeéque cum magistra permiscetur, ita vt siccata durior euadat. Potest denique ad plurimas

mas fusiones sufficere, ita vt non statim à prima fusione frangantur, sitque alia materia paranda. Cæterùm ad plũbeas formas fingendas, quælibet terra commoda est, modò tenuissima, beneque cũ magistra subacta sit, vt dicetur.

Terra prima in fundendis metallis apta.

℞. Lapidis Smyris, quo omne armorum genus extergitur, quantum satis est, conteratur optimè, & igni candeat, vt inferius docebitur, deinde madefiat ad modum pastæ, fiant typi ad fingenda numismata. Possunt autem hi typi in multos annos incorrupti esse, si diligenter conseruentur: qui si tandem frangerentur, rursus conteri debent, atque cũ magistra misceri: ea enim ratione subinde meliores euadunt.

SECVNDA.

Sumito frusta vasorum, ex argilla Valentina, vel Treguedana, quibus vasis vitrearij vitrum liquefactum in fornace cõtinere solent: Erit autem melius, si quis eorum vasorum fundum, aut vas ipsum, à medio ad fundum, abiecto tamẽ prius vitro circum hærente: vel si hæc haberi

non poſsint, ſumantur ea, quæ poſſunt. Sumito igitur aurificum crucibula noua tot, vt eorum vaſorum, quæ dixi, fruſta pondere æquent, hæc omnia ſimul in æneo mortario conterantur: deinde ſuper lapide porphyrite, vt colores ſolent cum aqua molantur: & ſubinde recoquẽdo attenuetur puluis, vt infrà dicetur, ſeruetur in ſcorteis ſacculis, aut ligneis arculis probè concluſis, ne ſua tenuitate in aërem euolet.

TERTIA.

℞. Teſtarum tellinarum, vel cannarum marinarum
Corticũ ouorũ ſing. tãtundem
Accendantur vt igni candeant, & vt prius dictum eſt, de alia argilla, terantur ſæpius & eodem modo ſeruetur.

QVARTA.

Ferri ſcobem, aut ſquamam, aut vtrãque puram & mundam in ferrea caſside alióue firmo ad ignem vaſe collocato, acetum optimum ſuperinfundito, ad ignem per horas octo habeto. Quo facto, rurſus acetum infundito. igni accendito vt incandeat, molatur poſt atque eadem iterentur, vt in alijs eſt dictum, & ſeruentur.

Quia

QVINTA.

℞. Pumicis igni candentis, quaterque in aceto extincti part. j. Scobis ferri part. ij. misceantur, & igne candescant vt suprà, deinde trita aliquoties, recondantur vt alia.

SEXTA.

Sumito ossa Veruecis, præsertim capitis, quæ meliora sunt, combusta, deinde trita & cribrata, quantum satis est, ponantur in vase aliquo ferreo ad ignẽ tandiu, donec optimè candescant, tum addito tantum seui, quantum manu comprehendi potest: misce benè ferro aliquo, vt seuum vnà cum puluere cõburatur, deinde sic ad ignem reliquatur per horá dimidiá. Quibus factis, auferatur ab igne, conteratur, igne candidum fiat, humecteturq;, quibus sępius iteratis subtilissima perfectissimaq; euadet.

SEPTIMA.

℞. Ossium sepiarum vstorum, tritorũ & cribratorum quantum satis est, & fiat modo quo iam dictum est, de veruecis ossibus. Fit prætereà argilla hæc ex quadam terra quæ Tripoli affertur: item ex vitium cineribus, ex charta combusta, ex equino stercore arido, atque vsto, ex lateribus, bolo armeno, terra

rubra atque huiusmodi alijs quæ nunquàm igne liquescunt, neque dissiliunt, neque squamas siue crustas faciunt, sed perpulchrè quasuis formas recipiunt.

Modus reducendi prædictas terras ad tantam subtilitatem vt fermè tactum ipsum non recipiant.

Sumito pulueres prædictos siue terras, quas primò optimè conterito, & cribrato, deinde in vase aliquo firmo ad ignē ponito, tandiu donec candescant, rursúsque conterito vt prius, cum aqua vel aceto. Quod cum sexies factum fuerit, ponatur in catino vitreato superinfundendo tantum aquæ, vt ad quatuor digitos emineat, misceantur parum baculo aliquo mundo, vt turbida fiat aqua: deinde pauxillum sic relicta aqua, auferantur sensim, ponanturque in alio vase mundo. Quo facto, recens aqua super materiam infundatur, misceaturque, vt prius, donec turbida reddatur, deinde cum rursus aliquantulum quieuerit, sensim auferatur, prioríque aquæ ablatæ addatur. Hoc autem tandiu faciendum donec tenuiores pulueris partes aqua, fuerint omnes ablatæ. Quòd si quid in

primo

primo catino, crassioris pulueris fuerit relictum, conteratur rursus vt prius, atque supradictæ aquæ depositæ iam addatur. His omnibus factis relinquantur aquæ tandiu, donec probè residuum fecerint, deinde aqua sensim ablata siccetur puluis, mox semel tantùm, sed optimè conteratur, cribroque setaceo vel etiam serico densissimo transfundatur, & habebis puluerem omnium subtilissimum, quem in vase aliquo optimè clauso recondes, ne quo modo in auras euanescat.

Aqua quam magistram appellant, ad prædictos pulueres contemperandos.

Vt prædictæ terræ formentur, & formatæ, siccatæ cohæreant, nec dissiliant aut resoluantur in puluerem, talis aqua, quam magistram vocant, componenda erit, quæ in hunc modum se habet.

℞. Salis communis quantum satis est, eumque lineo panno, aqua imbuto inuolutum, vel in crucibulo inter carbones, vel in olla parua, bene lutata in loco vbi follibus per horam ignis probè possit excitari, ponito: mox vbi refrixerit, teratur, tritum in olla vitreata colloce-

tur, desuperq; tantum aquæ communis effundatur, vt ad quatuor vel sex digitos emineat, misceaturq; tandiu ad ignem, quousque dissoluatur: dissolutum & frigefactum coletur bis per pannum è lana, quem feltrium vocant, optimum. Huius aquæ vsus est ad humectandam, tenacéque faciendam terram, vt inferius dicetur. Fit quoque huiusmodi aqua, vel magistra, ex ouorum albis, siquidem optimè baculo aliquo ex fici arbore concutiantur, donec spumam reddant, deinde cum sic per noctem vnam fuerint, coletur aqua sub spuma contenta, & seruetur ad pulueres in pastæ formam redigẽdos. Est quidem hæc aqua melior, quoniam argilla fit tenacior, & formæ expresſiores nitidioresq; fingentur. Vnde quidam prædictæ aquæ ex sale confectæ aliquantulum huius aquæ addunt: Quidam verò aquam è gummi addunt, prout iudicio, & vsu edocti magis expedire existimant.

Luti sapientiæ conficiendi ratio.

Sumito cretæ optimæ, qua vasa fictilia conficiuntur, vel albæ, vel cineritiæ partes iiij. cineris communis partem me-

dıam

diam, stercoris equini vel asinini sicci, partem j. & si perfectius voles, adde laterum contritorum, vel scobis ferri partē, redigantur in puluerem subtilissimum, cribrentur, & misceantur, deinde ponantur in terra, superspargēdo sensim, lanæ è pannis detonsæ, quod tomentum dicitur part. j. aquæ communis quantum satis est, & misceantur, deinde ponantur in terra ordinatè, super spargendo paulatim, primò tomentum, ita vt æqualiter destribuantur deinde aquam, etiam subigatur probè, primò baculo aliquo, deinde pala, & fiat massa. Quæ cum bene subacta fuerit, ponatur super scānum aliquod firmum, vel murum, subigatur, & pala optimè tundatur tandiu, donec satis esse videbitur. Quò enim diutius tunditur, & subigitur, eò etiam melius euadit. Valet autem hoc lutum ad lutanda vitrea vasa, ad formas crassiores formandas, fornaces, aliaque complura facienda. quòd si tantum laboris in conficiendo luto consumere fortè nolis, sumito tantùm cretam, tomentum & stercus cum aliquantulo cineris. quidam absque stercore, quidam absque tomento conficiunt, suum quoddam propositum secuti. Cæterùm ad lutanda ora

vitreo-

vitreorum vasorum, ne respirare queat, valet supra dictum lutum, præsertim si addideris calcis viuæ part. ij. alba ouorũ quot esse satis videatur. Nam sic tutius est, atque vitri modo durum redditur, quò fit, vt minus etiam per id respirare possit. Porrò lutum tale in loco aliquo humido conseruandum erit, ita tamen vt nec humidum nimis, nec siccum fiat. Nam semel induratum, nullius est vsus. Si enim aqua remollescere velis, foris parum humescet, intus suam duritiem retinebit. Quare cùm nimium fuerit durũ, optimè siccari permittito, deinde in puluerem redigito, conficitoque vt prius est dictum.

De rebus quæ ad fundendi artem in promptu esse debent.

Cum quodlibet boni artificis opus absque instrumentis suis propiis perfici nequeat, operæ pretium esse videtur, vt ea quæ huic arti instrumenta sunt necessaria, doceamus. Itaque primò diligentiam adhibere oportet, vt carbones ex lignis recentibus, duris, siccis habeantur, quemadmodum, & crucibula absque fractura, neque alba, neque nigra, sed cine-

ricij

ricij coloris esse oportet. Præterea charta aliqua crassior non desit ad ventilationem crucibulorum, itaque vacua harundo, ad exsufflandas, ex crucibulis sordes. Instrumentum quoque aduncum ad extrahendos carbones ex crucibulis: & prælum, quo formæ ipsæ, quas etiam stafetas vocant, comprimētur, vt iniici metalla fusa cōmodius possint. Ad hæc tabulæ binæ, vel plures, planæ, politæ & leues, & nucis robore, vel buxo, vel ære inter quæ formæ cōstringātur, vertiq; valeant. Duæ aut plures plagæ laneæ ad manus sint, quibus vacua illa spacia in comprimēdis formis impleantur. Opus præterea est circino, & regula ad partiendum, & ad certam mensuram exigendas formas & canales, per quos metalla decurrunt. Ferrum insuper ligonis forma, sed in acumen tendens, ac vtrinque scindēs, vt typorum viæ, per quas metalla fusa ingrediuntur, expediātur, quòd si hoc desit, fiāt cultello aliquo magna cū diligētia. Olei quoque & terebinthinæ parum, quo charta, vel bōbicis fila imbuta & accensa, vt intrinsecus siccati iam typi optimè fumo afflentur, quo metalla melius fluant. Quoniam verò aliquando nimium loca caua fumo implentur ita vt inæ

qualia

qualia reddantur, leporinus pes appositus erit, cum ad alia, tum ad fuliginem detergendam. Duæ quoque scopæ, altera ex filis æneis condensatis altera, ex setis, cuiusmodi sunt illæ quibus ad pectines tergendos vtuntur, quibus opus ante informationem, & pòst tanquã pectatur & excergatur.

Ratio numismata conflandi & exprimendi.

Primò sumito numisma illud, quod exprimendum est, atque in aceto, cui aliquantulum salis, paleæque vstæ additum fuerit, immittito, deinde lauato, fricatoque bene supra dictis setaceis scopis, tum aqua abluito, & panno aliquo mundo siccato. Quo facto, alteram formæ partem, nempe fœminam, super tabulam vel è robore vel ex ære, vt diximus, collocato, atque ita, vt pars media, quæ scilicet alteri formæ coniungit prona deorsumque spectet, numismata, aut quicquid fingere paras, prius purgatum, vt est dictum ponito, recto tramite ad viam, per quam metallum liquefactum decurrit, præsertim si vnicum fuerit, numisma. Quòd si duo sint, ponantur ad latera formæ, ita vt iter in medio,

per

p quod metalla fundi poſsint, relinquatur. Si verò numiſmata plura duobus fuerint, ſui ſint ſingulis canales, qui ab ore ſine medio canaliculo metallum ad ſingula numiſmata deferant. Nam illud cauendum eſt, ne à numiſmate in aliud numiſma metallum transſeat. Quibus factis, ſumito prædictæ terræ optimæ cribratæ, quantum volueris, ponatur in catinum maximum ſuperinfundendo ſenſim aquam magiſtram, donec tantum humeſcat vt inter manus compreſſa minimè adhæreat, ſed ſiccæ farinæ inſtar pugno compreſſæ remaneat. Hanc in hunc modum ſubactam, ſuper numiſma, in ipſis typis ponatur comprimendo optimè digitorum parte carnoſa, deinde manibus, id quod melius fiet, ſi alteram quoque tabulam ſuperimponas: deinde inſtrumento aliquo ſcindente, & regula terra circa formam adhærens, & redundans æqualiter diligenterque auferatur. Quo facto, pannus è lana ſuperponendus, deinde tabula, & ſic ſtrictè ambabus manib. typi inuertendi, deinde ablata tabula ſuperiore, ſi quid adhæſerit, pede leporino probè & leuiter eximendum.
Pòſt, altera formæ pars ſumenda, atque
eadem

eadem terra implenda, comprimenda optimè, vt prius, ferroque ad æqualitatem reducenda. Deinde ferri acumine ſuperior formæ pars parum attollatur, manibusque dextrè auferatur, ita vt numiſma eximi poſsit. Quòd ſi facilè auferri non poſsit, ſubtilis pennæ aculeo, circum leuiter attollatur, vel etiā cultelli acumine decuſſatim percutiatr , quo obuerſo typo auferri queat. Si verò numiſma perfectè expreſſum non videretur, rurſus ſub prælo, inter duas tabulas, vt prius comprimatur. Quibus omnibus factis, ferro aliquo curuo ſcindente circino & regula canalibus diſpertitis ad ignem ſiccentur, mox bombice, oleo & terebinthina imbuto, atque accenſo afflentur fumo: poſteà ſi quid fumi ſuperflui relictum ſit, leporino pede tollatur. Quòd ſi metalla infundere voles, inter duas tabulas, vnà cum pannis, ſub prælo pońito, comprimendo aliquā rurſum: deinde metallum liquatum injicito (ſi fuerit argentum vel æs album cognoſcitur ex ſuo ſplendore & claritate: ſi vero ſtannum, ſtupis vel charta iniecta, comburitur) & optimè hinc inde fluet, niſi ſtannum fuerit: tunc enim ſublimati centeſima, & antimonij octaua pars in-

iniijcienda erit: sic enim non solum optimè fluet, sed durius quoque metallum efficitur. Porrò frigefactis typis, numisma dextrè eximatur ac seruetur. Quòd si alia efficere voles, iterum formæ fumo erūt afflandæ, deinde sub prælo cōprimēdæ, vt anteà iam est dictum: hocque faciendum toties, quoties alia numismata efficere voles. Cæterum si formæ nondum videantur fatigatæ, sed ad alia metalla infundenda aptæ, in loco aliquo sicco conseruari debent. Si verò fractæ, rursus conteri, puluisque melior, vt superius est dictum, fiet. Porrò numismata, siue recentia, siue vetera tum coqui, tum in aqua alba poni debent, præsertim si non fuerint ex stanno, vt infrà docebitur.

Ad numismata ex creta liquida penicillo formanda quod multò facilius est, quàm typis superiorib. sed formæ semel tantùm vtiles sunt: nec res paulò subtiliores his effinguntur: quæq; penicillo denuò tangi non possunt.

Sumito numisma nitidum, beneque ablutum & siccatum, vt prius est dictum, deinde oleo illitum, sequenti vngito mistura quæ sic se habet: ℞. Supradicti

luti ſapientiæ, ad ſolem vel ad ignem ſiccati, atque in puluerem tenuiſsimum redacti, cribratique quantū ſatis eſſe videatur, quo deinde aqua communi liquefacto, altera numiſmatis pars illinatur, dein de ſiccata rurſus prædicto luto, ſed ſpiſsiore inungatur, ſicceturque. Quod cum quater, vel ſępius fuerit factum, altera ſimiliter pars, oleo prius illita, inungatur ita, vt totum numiſma luto obducatur, maximè ſi ad auferendum numiſma, per medium formam ſcindere noles: Sin minus, antequàm altera numiſmatis pars inungatur, prius lutum numiſmati adhærens, contritis carbonibus aſpergendum, quò altera pars ſuper addita minimè adhæreſcat, ſed facilè remoueri poſſit. His factis, altera quoque numiſmatis pars ſuprà dicto luto humectato penicillo illinatur, & iterū ſiccata ſpiſsiore luto liniatur & ſiccetur, hocque quater vel vt voles, quemadmodum feciſti, quum primam formaſti. Verum antequàm benè ſiccetur lutum, partes cultello aliquo ſemper oportet leuiter redundantes reſecare, ne coaleſcant, eius inquam partes carbone aſperſæ fuere. Cum autem iam probè fuerit ſiccatum, commiſſuræ illæ cultello leuiter tractentur, attollendo vt

altera

altera formæ pars à numiſmate extrahi queat. Qua ablata altera quoque auferatur, quod fiet, ſi lutum modicè cultello percutiatur, numiſmate deorſum tendente. Quibus omnibus factis, ſumito ambas luti partes, atq; primò foramen per quod liquefacta metalla decurrere debent ad latera vtraque fingito, deinde filo aliquo ferreo, partes ſimul colligato probè, coquitoque in fornace, vel ſub carbonibus accenſis, donec conſumantur carbones. Quòd ſi coquantur antequam cõiunctæ fuerint partes non erit abſurdum, modò poſtea filo ritè colligentur. Cum autem metalla liquefacta infundere voles, inter duas tabulas vel ſub prelo ponito, metallumque infundito, deinde frigidum eximito: & inuenies numiſma egregiè formatum. Verum ſi ex argento fuerit opus aliquod, erit dealbandum, vt deinceps dicetur. Si ex ſtanno, dealbare nihil opus erit: ſi verò ex auro, æris flore & vrina eſt colorandum, ſed neque ex argento neque ex auro numiſmata, non in his cretaceis formis, ſed in ſupra dictis fundenda ſunt. Hoc luto ſic parato aliter, & quidem facilius conflari numiſmata poſſunt, nempe hoc modo: Sumatur id quod formãdum eſt, atq; id ex cera & terebin-

thina commista constet: mox ea cera, hac creta siue luto, contegatur, vt antè diximus: deinde foramē inducatur, deinde ad ignē ponatur ita vt foramē in ima sit parte per quod cera omnis liquefacta exeat. Quo facto, metalla liquefacta infundantur. Illud semper tenendum est, vt formæ, quocunque modo sint, cum est fundendum caleant.

Album ad numismata aliáque opera dealbanda, etiam ad argentea opera antiqua expolienda; & tanquàm renouanda.

Sumito numismata, vel aliud quoduis opus antiquum vel nouum, & ponito super carbones accensos tandiu versando donec cineris colorem suscipiant: deinde extergente ex æris filis scopa cū optimè extersum fuerit, in sequentem ponatur aquam, quæ huiusmodi est.

℞. Aquæ marinæ vel communis q.s.est.
Salis albi M.j.
Tartari
Aluminis sing.q.s.est.

Misceantur & coquantur in vase aliquo vitreato. quòd si opus ex ære sophistica ratione dealbatum fuerit, sumito argenti in tenuissimas bracteas deducti, siue foliorum argenti denarium vnum.

Salis

Salis Ammoniaci ℥. j. ß.
Salnitri ℥. ii. ß.

Misceantur & ponantur inter carbones accensos, in vase aliquo cooperto, sed cum operculo in medio perforato, tandiu donec vapores in vas euanuerint: deinde frigida conterantur optimè, & fiat puluis. Cum autem vti voles, huius pulueris vnciam vnam prædictæ aquæ addito, & per octauam horæ partem coquito, deinde numismata, vel alia opera immittito. Quo facto, aquam & opera ipsa in aquam claram tepidamque effundito, tartaroque & aliis in fundo residuis, opus optimè fricato, demum aqua frigida abluito, & siccato.

AQVA AD FERRVM *auro obducendum.*

℞. Aquæ communis lib. iii.
Aluminis ℥. ii.
Vitrioli Romani ℥. i.
Floris æris denarium i.
Salis gemmæ ℥. iii.
Auripigmenti ℥. i.

Misceantur & coquantur. Quando autem bullire incipiunt, addito.

Tartari è vini fæcibus
Salis communis sing. ℥. ß.

Ferueant aliquantulú, deinde auferátur ab igne, atque ea aqua ferrú pingito: mox igni calfacito probè, deinde leuigetur.

OLEVM AD IDEM.

℞. Olei lini ℥. iij.
Tartari ℥. ij.
Vitell. ouorum ad duritiem coctorum & contusorum ℥. ij.
Aloës ℥. ß.
Croci gr. v.
Curcumæ gr. ij.

Coquantur omnia aliquandiu in olla noua, & fiat oleú ad ferrú pinguedum. Quòd si iam dictæ species oleo non benè cooperirétur, adde vt cooperiátur, & scribe vel depinge super ferrum prius diligenter leuigatum, & erit aureus color.

Aqua ad ferrum auro foliato obducendum, vel auro argēto viuo resoluto quo aurifices ad argentū inaurandū vtuntur.

℞. Vitrioli Romani ℥. j.
Aluminis ℥. ij.
Salis Ammoniaci ℥. j.

Redigantur in puluerem tenuissimū, coquanturque in aqua communi, qua cum ferrum prius mundatum, leuigatumque, deinde intinctum fuerit super

addan

addantur auri folia, deinde ficcetur ad ignem, leuigeturque lapide hematite, vt mos est. Si verò auro argento viuo resoluto, argentum inaurare velis aurificum more, adde suprà dictæ aquæ floris æris ℥. j. sublimati ℥. ß. misceantur: & cũ aliquãdiu efferbuerint, ferrum in dicta quoque aqua ferueat. Quòd si præ ignitudine ferrum aqua tegi non posset, optimè cũ dicta aqua feruente fricetur, & sic ad aurum argento viuo dissolutum accipiendum accendetur. Hoc autem quomodo fiat, in libro præcedente, capite de auro conterendo docuimus. Cæterùm ferrum iam auro obductum, ad ignem lucerna, vel sulphure, more aurificũ, vel cera, vt in Germania fit (quod lõgè melius est) infumetur. Nos verò modum meliorem, perfectioremque quàm in Germania, alijsque in locis fit, infra docebimus.

Ad ferrum argentumque æris colore tingendum, quod ad inaurandum multo melius est, diutiúsque auri colorem retinet.

Certissimum est aurum in album ferrum argentúmue inductum, nõ ita benè apparere, quã in æs: propterea quòd vbi vel tantillum ferrum detegi, siue aurum

absumi incipit, illicò ferri argentiue color apparet, in rubro autem colore, non ita detegitur. Itaque quidam periti & iudicio prædici lignum aut huiusmodi materiam non rubrica, vt plerique omnes faciunt, sed fuluo quoiam, aureóue colore, solent contegere. Nam tametsi aurum tempore, aliqua in parte vanescat, non ita vt in rubro, multo etiam magis in albo, facilè dignoscitur. Hoc quoque ipsum in ferro argentóue inauirando commodè fieret. Verùm vt hæc nunc missa faciam, ad æris colorem ferro argentoque inducendum fiat hoc modo.

℞. Floris æris
Vitrioli
Salis ammoniaci sing. q. s. est.

Redigantur in puluerem subtilissimũ, deinde in aceto forti coquantur per semihoram, mox ab igne auferatur immittaturque ferrũ vel argentum, vase optimè cooperto tandiu, donec frigescant: atque sic habebis ferrum æri simile, aptissimum ad aurum recipiendum.

Aqua vel tinctura adamantib. tam veris quàm adulternis siue ex saphiro factis subijcienda.

℞. Fumum ex candela, sub pelui contectum, & cum oleo masticino fiat

mistu

mistura, quæ in annuli pala adamanti subiiciatur.

Quomodo Sapphiri albi in adamãtes commutentur.

Hoc secretum gemmarum, commune esse videtur, nam vno tantum modo ferè omnes vtuntur, qui quidem mihi non improbatur. Verum vbi eum, quo vtũtur ipsi, posuero, alium multo præstãtiorem apponam. Primum omnium scobem ferri auriue sumũt: maior tamẽ pars auri scobe vtitur: credunt enim ad hoc aptiorem esse, quòd maioris sit pretii, sed falluntur, cum ferri scobina longè sit aptior. Hanc scobem in crucibulis ad ignẽ ponunt; donec non liquescat quidem, sed candere rubereue incipiat. Deinde saphiros diluti colores, & albicantes in ea sepeliunt, sinuntque non diu, mox exemptos (si quidem verum adamantis colorem nondum attraxerunt) rursus imponunt: hocque toties faciunt, donec verum perfectumque acquirant colorẽ. Quo facto, in annulis ligant, vbi prius pala eorum prædicta mistura illita fuerit.

Aliud ad idem mu to perfectius.

℞. Enchausti albi quod smaltum

vulgò vocant subtilissimè contriti.

Scobis ferri auriue sing. part. j.

Misce, deinde sapphirum sumito, & smalto puro cum salina in pastę formam redacto obducito, benèque ad ignem exiccato. Hoc facto, filo ferreo tenui & recocto sapphirum vinciunt, vt ex igni manu filo capto extrahi posit: & sic vinctũ in dicta ferri scobe enchaustoque rubenti condunt, sinuntque ad ignem aliquandiu, vt supra est dictum: deinde eximũt, & si colorem verum nondum assumpserit rursus condunt, donec perfectam ac verum acquirat colorem.

Ad balagios subtiles densandos pro annulis.

Balagij æquè subtiles, vt charta in hũc modum augeri possunt: Sumito chrystallum optimum colore balagij tinctum, granum masticis vnum, & in cultelli ligniue mucrone ad ignem ponito, donec lachrymam margaritæ similem reddat, qua cum balagio chrystallum agglutinato. Nam ea lachrima cõglutinat sine corpore, nec colorem mutat. Hunc expoliendum & illustrandum atq; demum in annulo figendum tradito: & erit pulcherrimum, ac si totum balagium esset.

Modus conficiendi gemmas duplices, cuiusmodi Mediolani fiunt.

Smaragdi duplices hoc modo cõficiũtur: Sumito masticis lachrymam, vt precedente capite dictum est, & cum æris flore contrito, cum oleo, & pauca cera, & aquã etiã, si opus fuerit tingito. Quòd si Rubinas, vt vocãt, efficere voles, sumito.

Gummi arabici
Aluminis Zucharini
Rupini sing. part. j.

Misceantur & coquantur in aqua communi, addendo aliquantulum verzini, minutati incisi, aluminis catini, quantum satis est (quanto enim plus ponitur, eò etiam obscurior redditur color) & fiat color, quo masticis lachryma tingatur. Quod cum factum fuerit, sumito duo paria frustula chrystalli, ad rotam expolita, qua voles forma & magnitudine, ita tamen vt superius frustum sit inferiore tenuius: sintque non secus adglutinata, & ab omni parte cõiuncta, quàm cum digito vnguis. Horum alterum, nẽpe inferius, in pala ferrea super carbones ponito, donec calescat: deinde prædicta tincta lachryma in stylo posita & calenti, vt fluere possit, tingito quantum satis

ſatis eſſe videtur: mox alteram partem, nempe ſubtiliorem calidam, alteri ſuper imponito, & ſic agglutinabitur perfectè, abſque denſitate aliqua, & erit ab omni parte perlucida. Quibus factis, gemmæ annulis ligentur auri folio rubenti, rubinis, virenti ſmaragdis ſuppoſito Folia autem omnis generis & coloris quomodo conficiantur, paulò inferius docebimus.

Paſta ad gemmas vt ſunt ſmaragdi, rubini, ſaphiri & ſimiles, quæ non duplices & glutine tinctæ, ſed ſimplices intus foriſq; colorata, & pulcherrima.

℞. Plumbi vſti ℥. iij. ſuperinfundatur tãtum aquę donec ad digitum vnum vel duos emineat, digito miſceatur bene, deinde cum reſiduum fecerit, auferatur aqua, & ſeruetur. Valet enim ad humectandam ollam vitreatã, ne materia inſuta ollæ adhæreſcat. Quo facto, addito ſupra dicto plumbo minij ſiccati ℥. iij.

Chryſtalli vel Chalcedonij combuſti ℥. j.
Aeris ſquamæ ʒ. ij. ℈. j. vel ʒ. ij ℈. ij.

Redigãtur in puluerem omnia, & miſceantur deinde ponantur in ollam, aqua plumbi

plumbi prius madefactam, & optimè coopertam in figuli fornace, per dies tres aut quatuor: tum auferatur, & habebis massam pulcherrimam quam artifici elaborandam quacunque forma voles, trades. Nã paruo Venetijs tornantur & expoliuntur. Posset etiam aliter vel in formã cretæ, cum figuris, vel alijs rebus. Porrò si fuluas gemmas conficere voles, sumito ferri scobem, aut squamam: si verò rubras, cinnabarim. Quòd ad colores attinet, eam rationem sequere, quam in alijs subiectis modis docebimus.

Smaragdi alijque lapides pretiosi quomodo conficiendi.

℞. Salis alcali quantum satis est, dissoluatur in aqua: deinde coletur per pannum, è lana confectũ, & siccetur vt posteà rursus, prius in aqua dissoluatur, ac siccetur. Quod cum tertiò factum fuerit, fiat puluis, cui addatur chrystalli in pollinem redacti, & à pharmacopolis cribrati ℥. ij. ʒ. Salis alcali ℥. ij. floris æris in aceto infusi & colati ℥. j. ponatur in vas aliquod vitreatum nouum, optimè luto obductũ, clausumq́; ne quouis modo respiret: deinde cum in fornace figuli vel vitrearij per horas xxiiij. fuerit,

auferantur, fiantque gemmæ, secundum artem, pretiosis similes. Quòd si rubinos cõficere cupias, addito loco æruginis cinabarim: si verò sapphiros lapidem lazuli: si hyacinthos, corallos.

Ad comburendum crystallum, & Calcedonium ad dictam pratiosorum lapidum compositionem.

℞. Tartari combusti ℥. j. dissoluatur in scutella aquæ plena, deinde fiat colatura in qua frusta chrystalli vel calcedonij, candētia septies extinguantur. Quod cum factum sit, redigantur in pollinem tenuissimum, & seruetur pro supra dicta gemmarum pasta. Verùm hoc notandũ videtur, vt materia ad smaragdos efficiēdos, teratur in mortario æneo: ad rubinos verò, in ferreo, cupruminato omnibus modis.

Aqua ad prædictas gemmas indurandas.

Cum gemmas arte confectas, quę admodum fragiles sunt, insecabiles reddere voles, hac vti aqua conueniet.

Sumito calamitæ frusta, eo modo cõbusta, quo de chrystallo iam dictum est, terantur, ponanturque in loco humido, donec in aqua mutētur, cui addito vitrioli, quantũ satis esse videatur, fiatq; massa li-

liquida, ad modũ puluis crassioris, deinde distilletur, quousq; aqua quæuis exierit. Huic deniq; aquæ addito farinæ hordei q.s. & fiat massa. Quum autem gemmas durescere voles, prædicta massa obducatur, deinde cum in fornace cũ pane, & cocto pane, & ipse auferantur: abijciatur pasta, & habebis gemmas duritie veris & naturalibus similes. Quòd si nõdũ satis duræ viderẽtur, denuo pasta obducatur, fiatq; vt iam dictum est, & erunt perfectæ, nihilque erit, quod desideres.

Argenti puri Vrendi modus.

Cum superius de vrendi modo mentio facta fuerit, operæ pretium esse videtur, vt modum quoque vrendi argenti, & talci doceamus. Sunt autem modi plurimi, quorum tres tantùm melioresque ponemus. Primus sic se habet: Sumito argentum purum, subtiliter contusum, & in partes non magnas vt voles incisum, ponatur in crucibulũ, vel aliud vas, in cuius fundo aliquantulum salis communis non præparati inspersum sit, & super salem argenti frusta collocato, atque ita ordine argentumque quantum fuerit, ponatur, vt semper supra subterq; argentum sal sit, argentiq; postre-

mus

mus ordo sale tegatur multo. His omnibus factis, papyro crucibulum cooperiatur, lutoque bene obducatur, ita vt in medio paruũ aliquod foramẽ relinquatur, deinde exiccatum, ponatur inter carbones accensos plurimos per horas saltem quatuor, super crucibula satis etiam carbonib. Deinde vbi refrixerit aperiatur, argentique laminę siue bracteæ eximantur, quæ si digitis frangantur crustæ panis ritu, tunc satis vsta esse apparet: si verò fragilia non sint, rursus in crucibulo cum sale, vt iam est dictum, cremantur: verùm melius erit, si ter sępiúsue vrantur. Quod cum factum fuerit, argenti laminæ optimè conterendæ, deinde in aqua calida puluis lauandus erit, qui cũ residuum fecerit, aqua sensim auferenda, mox alia superinfundenda, atque toties lauandus, donec aqua prorsus insipida salsedinisque expers fuerit. Atque sic habebis argentum contritum minore quidem pondere, sed purius, fixius & durius, vt probè auri naturam habeat, quod ad plurima valet, modò eo quis rectè vti queat. Cæterùm comburitur etiam cum talco loco salis, nisi quòd tum minimè aqua calida lauandum sit. Sunt prætereà quidam, qui argentum cum sale,

le, vel talco duodecies, vel quindecies vrunt vt perfectius & durius euadat, tincturamque facilius recipiat. Porrò vritur quoque, si quidem in crucibulo argentū liquefiat, addaturque in singulas argenti vncias libra vna sulphuris contriti. Nam hoc modo melius consumitur argentum atque perfectius euadit, quàm sale & talco, præsertim si sulphure prius fuerit contritum, aut smegmatis lixiuio purgatū. Atque hic est primus modus.

Secundus vrendi argenti modus.

℞. Aquæ fortis, superius præparatæ, ex salnitro & alumine part. iij. scobis, vel foliorum, vel laminarum argenti part. j. ponatur aqua in phialam aliquam oblongi colli, deinde argentum, & subitò feruere videbis, præsertim si bona fuerit aqua relinquanturque tandiu, donec feruere desinat. Quòd si aqua fuerit debilis: neque ferueat, ad ignem admouenda erit aliquantulum manuéq; tenenda erit phiala, & super cineres ponenda calidos, vel ad fornacem tandiu, donec satis ebullierit, totumque argentum erit absumptum, quod erit, si aqua tota viridis fuerit, & argenti nihil in fundo resederit. Quòd si aqua non probè vsta

sit, in fundo calcem candidissimam cernere licebit, vel si in argento aliquid auri sit, tunc fundum petet aurũ, arenæ instar. Quibus sic se habẽtibus, sumito phialam magnam aquæ semiplenam, in aqua satis M.j. dissoluta, deinde cũ bis vel ter colata fuerit, aquam fortem cum argento dissoluto addito, pérq; horas quatuor vel sex relinquito, & in fundo videbis argentum cum sale. Quo facto, aqua per pannum è lana colanda, argentúmque in fundo relictũ in crucibulũ coopertum inter carbones accẽsos plurimos per horas tres vel plures ponendum est: atque vbi deferbuerit, auferendum, mox aqua calida superinfundẽda, & digito miscenda: Hoc facto, quiescere, & subsidere paulisper sinito: mox sensim aquã illam auferto, aliam infundito: sicque toties facito, donec aqua non salsa, sed insipida prorsus sentiatur. Tum argentum siccetur, atque ad vsum seruetur, purissimum enim erit.

Tertius soluendi argenti modus.

Argenti folia, argento viuo dissoluta, vt precedente libro in capite de auro molendo est dictum, cum sale communi teratur, deinde ponantur ad ignem tandiu, donec argentum viuum euanescat in fumos,

fumos, postea lauetur aqua calida, donec salis saporem amiserit & erit factum. Possis etiam rursus cum sale absque argento viuo terere, deinde in crucibulú ad ignẽ, vt prius, per horas tres ponere, demum aqua calida, vt ante est dictum, abluere & rem confectam habebis.

Talci Vtendi modus.

Talcum cum ad varia, plurimaque cõducat, varij eius vtendi modi inuenti sunt, tamen communiter solent talcum cum duabus salnitri partibus, vel salis, vel tartari, in figuli fornace preparare deinde salem vel tartarum, aqua calida abluere. Quidam super carbones accendũt: deinde in vrina extinguunt, atque hoc sæpius iterant. Quidam verò inuoluunt id in panno è lana albo, deinde ponunt ad ignem maximum, atque ita crematum inueniunt, leue, spongiosum ab alumine vsto non multum differens. Verùm cum omnes hi modi boni non sint, propterea quod aut nõ perfectè vratur, aut tartarum sua natura priuetur, ita vt fermè calcis viuæ naturam, vel aluminis induat. Quare his ita se habentibus, operæ pretium esse videtur, vt aliũm, eumq; perfectum doceamus modũ. Est autem huiusmodi; Sumito talcũ optimè

contusum, vel cōtritū, ponatur in crucibulū inter carbones accensos tandiu, donec optimè igne candescat, deinde aceto distillato, in quo tartarū vstum dissolutū tertiaque pars aquæ vitæ addita fuerit, aspergatur toties, donec in singulas talci libras. ℥. iij. aceti super infusæ fuerint. Quo facto, auferatur ab igne, & aqua calida, vt dictum, lauetur, & ad vsum seruetur. Cæterùm, comburitur etiam si in minuta redigatur folia, siue bracteas, atque inter argenti bracteas, in crucibulū luto obductum ponatur ordine, alio super alio collocato, in fornace figuli, vel vitrearij, per dies tres, quatuor vel sex: similiter etiam fieri potest, cum stanni bracteis. Porrò fit etiam si in cuprum, igne liquefactum inijciatur, & sic citò combu retur, sed cupro mirū in modū nocebit, quare à tali modo abstinendum censeo.

Modus ferri, æris, argenti inaurandi melior faciliorq́ꝫ, quàm quo Germani vel Galli vtuntur. Quod autem hac ratione inauratur, purum aurum esse videtur.

Primùm omnium, cum ferrum vel argentū auro obducere voles, id prius æris colore, vt superius est dictum, tingito: deinde

deinde auri folia cum argento viuo, de quo ſupra etiam mentio facta eſt, diſſoluito: mox in ſcutellam ponito, ſuperinfundendo tantum ſucci cucumeris aſinini, donec ad digitum vnum emineat, & relinquatur ſic coopertum, ad ſolem aliquandiu, vel alio in loco. Quanto enim diutius ſic relinquitur, tanto etiam melius euadit. Quare non incômodè facies, ſi domi copiam eius præparatã habeas. Quando autem vti voles, ferrum, æſũe, aut argẽtum prius optime præparatum, purgatum, mundatumque, ſupra dicto auro præparato, tingito fricando probè, vt adhæreſcat. Vel ſi mauis, aurificũ more metallum auro obducito, quod fiet, ſi id aqua forti prius preparatum fuerit. His factis, argentum viuum lucerna ex oleo lini, & ſulphure vt mos eſt in Italia, totum abſumitur, quomodo ita inaurãt, ac ſi croco opus eſſet tinctum. Verùm potius ſequenti modo, qui optimus eſt, vtẽdum. Nam partim ex aurificibus vltramontanis ſumptus eſt, partim noſtro Marte melior eſt factus.

Ratio conſumendi argenti viui, ab inducto auro, aurique perfectè colorandi, ſic vt auri ſolidi maſſa eſſe videatur.

R. Aeris squamæ.
Scobis ferri sing. part. i.
Ponantur in ollam, superinfundẽdo tantum aceti non distillati, donec ad duos vel tres digitos emineat, deinde cum ad ignem per horam vnam ebullierint, auferatur acetum: mox aliud superinfundatur, coquaturque vt prius. Quod cũ quater vel sexies factum fuerit, acetum omne simul sumito, & euaporari siue exsiccari facito, quod quidem etiam distillatione facere poteris, vt acetum ad plurima vtile colligatur. Sumito deinde puluerẽ in fundo relictum, cui addito octauam partem vitrioli Germanici, quartam ferretti Hispanici, salis Ammoniaci dimidiam octauam, sulphuris parum, misce & cum cera liquata, & oleo, fiat mistura ad modum vnguenti. Hac mistura ferrum auro obductum, inungatur, deinde super carbones accensos tandiu, donec tota cera igne fuerit consumpta sinatur, mox scopis ex æreis filis & aqua frigida extergatur, & leuigetur, & videbis opus ita inauratum, vt ex solido auro constare videatur.

[LIB]RI SEXTI FINIS.

INDEX CAPITVM
Libri Primi.

aliud

obtinens

Ad

INDEX CAPITVM
Libri secundi.

Oleum

INDEX CAPITVM
Libri tertij.

INDEX CAPITVM
Libri quarti.

ustio

Vngue

INDEX CAPITVM
Libri Quinti.

Ad

INDEX CAPITVM
Libri sexti.